

వేదములు

విచారణ

యాజుష స్మార్తమంత్ర పాఠం- 1

సదాశివ సమారంభాం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజీ

గురు గౌతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

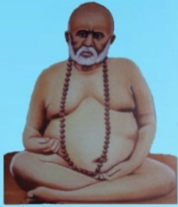

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

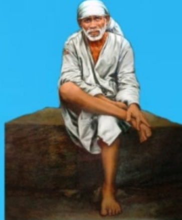

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయి బాబా

గురు అరబిందో

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India: Inc ×

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with CMU, IIIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home | Vision | Mission | Goals | Benefits | Content Selection | Current Status | People | Funding | Copyright Policy | FAQ | RFP

Books Journals Newspapers Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language: Telugu
Scanning Centre: Any Centre
Clear | Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit, TTD,Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity NEW!

Title Beginning with.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Author's Last Name

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Year

1850-1900 | 1901-1910 | 1911-1920 | 1921-1930 | 1931-1940 | 1941-1950 | 1951-

Subject

Astrophysics | Biology | Chemistry | Education | Law | Mathematics | Mythology | Religion | For more subjects...

Language

Sanskrit | English | Bengali | Hindi | Kannada | Marathi | Tamil | Telugu | Urdu

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్న్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ఓమ్.

పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమదాపస్తంబమహర్షయేనమః.

యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠము.

ప్రథమభాగము.

ఇది

ప్రాచీన తాళపత్రగ్రంథాదులనుండి సంగృహీతంబై

లోకోపకారార్థముగా

కృష్ణాజిల్లా బందరుపట్టణ నివాసులును సుప్రసిద్ధులునైన

చల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్రుండగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

స్వరయుక్తముగఁ జేర్పఁబడి

బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి చిరంజీవావధానులవారిచేతఁ

బరిష్కరింపఁబడి

మ. రా. రా. శ్రీ. కొమ్మూరి పుల్లయ్యగారి

స్వకీయ

శ్రీకన్యకాపరమేశ్వరీ ముద్రాక్షరశాల బాపట్ల,

శ్రీకృష్ణాస్వదేశీముద్రాక్షరశాల బందరు యందును

ముద్రింపఁబడి ప్రకటింపఁబడియె.

రెండవ ముద్రణము, ౧౦౦౦.

దీని వెల రు 1—8—0
పోస్టుఖర్చు ,, 0—4—0
మొత్తం రు 1—12—0

1913.

పీఠిక.

శ్లో॥ కర్తాకారయితాచైవ ప్రేరకశ్చానుమోదకః ।
సుకృతేదుష్కృతేచైవ చత్వారస్సమభాగినః ॥

అయ్యా!

ఈవఱకును ఆంధ్రభాషలో ననేకగ్రంథములు రచియింపఁబడెనుగాని వానియందేగ్రంథమునందు సకలస్మార్తవిషయములు స్వరయుక్తముగాఁ జేర్పఁబడియుండలేదు. అట్టికొఱఁతను వారింపఁబూని చిరకాలము పరిశ్రమచేసి "యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠము" అను పేర నొకగ్రంథమును 1911 వ సంవత్సరమునఁ బ్రకటించినాఁడ. ఆగ్రంథమును గాంచిన పండితులును, విద్యార్థులును, ఉపాధ్యాయులును, పురోహితులును, సమ్మోదితులగుటయేగాక స్మార్తాభిమానులు దానిని స్వీకరించి నాశ్రమను సార్థకంబు సేసిరి. కావుననే యీమన్త్రపాఠము రెండవమాఱు ముద్రించుటకలిగెను. ఈప్రథమభాగము రెండవమాఱు ముద్రించుచుండఁగా బహుజనులీగ్రంథమును బంపుమని వ్రాసిరి ముద్రణమందుండుటచే నప్పట్లో పంపవీలులేకపోయెను. మఱియు విద్యార్థులయొక్కయు, వైదికాభిమానులయొక్కయు నభిమతప్రకారము మంత్రపాఠముయొక్క రెండవభాగమునుగూడ ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రింపించుచున్నారము.

ఏతద్గ్రంథస్థవిషయములను ఈపీఠికలో వ్రాయఁబడదు. సారగ్రాహకులు తద్విషయములను గ్రహించి సానందులగుదురుగాక. "గుణినామపి నిజరూపప్రతిపత్తిః పరతఏవ సంభవతి. స్వమహిమదర్శనమక్ష్ణోర్ముకురతలే జాయతేయస్మాత్" అనఁగా నేత్రములయొక్క రామణీయకము దర్పణమువలనఁ దెలియునట్లు గుణవంతులకు స్వస్వరూపజ్ఞానము పరులవలననేకదా కల్గుట. కనుక సర్వజ్ఞులందఱు నీగ్రంథము నవలోకించి సార్థకరింపఁ బ్రార్థింపఁబడుచున్నారు. మఱియును మంత్రములు స్వరభేదముచే భిన్నార్థబోధకములగుచున్నవి. కావున స్వరయుక్తముగ నుచ్చరించుట మిగులనావశ్యకము. అదియెట్లనిన 'తే' అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన "వారు?" అనునర్థమిచ్చును. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన "నీకొఱకు" అనియర్థమిచ్చును. "మా" అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన నిషేధార్థకము. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన 'నన్ను' అనియర్థమిచ్చును. కావున శ్లో॥ మన్త్రోహీనస్స్వ

రతో వర్ణతో వామిథ్యా ప్రయుక్తో నతమర్థమాహ । సవాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి యథేంద్రశత్రుస్స్వరతో ऽ పరాధాత్ ॥ అనక్షరంహ్యనాయుష్యమ్ విస్వరంవ్యాధి పీడితమ్ । అక్షతాశస్త్రరూపేణ వజ్రంపతతిమస్తకే॥ హస్తహీనంతుయో ऽ ధీతే స్వరవర్ణవివర్జితమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిర్దగ్ధోవియోనిమధిగచ్ఛతి ॥ హస్తేనవేదంయోధీతే స్వరవర్ణార్థసంయుతమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిఃపూతో బ్రహ్మలోకే మహీయతే॥

ఆర్యులారా, యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠమును ప్రకటింపుడని బహుజనులు పలుమారు జాబులువ్రాసినందున ఇందు దీర్ఘస్వరితములుగూడఁ జేర్పఁబడి వేదపరిజ్ఞాతలచేఁ బరిశోధింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను. ఉదాత్తము, అనుదాత్తము, స్వరితము, అని స్వరములు మూఁడువిధములు. ఉదాత్తము:—ఏమియుఁగుర్తువేయనిది ఉదాత్తమని యెఱుంగవలయును. అనుదాత్తము:—ఇచ్చట నక్షరములక్రింద నడ్డముగ గుర్తువేసినదాని కనుదాత్తమని పేరు. స్వరితము—అక్షరములకుపైభాగమున నిలువుగ వేసిన గీటుకు స్వరితమని పేరు. ఈఉదాత్తా ऽ నుదాత్త స్వరితము లెటుల పలుకవలసినది యిందులోవ్రాయ వీలులేదు. ప్రథమములో గురుముఖమునుండియే గ్రహింపఁదగును. అట్లుగ్రహించినపిమ్మట సులభముగా నీగ్రంథము జదువందగును. బాలబోధకొఱకు

ఒక ఉదాహరణము:—“వాయవః”

అనుదాత్తము తక్కువుగఁబలుకుట, ఉదాత్తము హెచ్చుగఁబలుకుట, స్వరితము రెంటియొక్క మిశ్రమస్వరము. ఇదిగాక అక్షరముపైభాగమందు రెండుగీట్లున్నచో దీర్ఘస్వరితము. ఇందువిషయమై పాణినివ్యాకరణమందుఁ జెప్పఁబడిన లక్షణము లేమనఁగ ఉచ్చైరుదాత్తః (౧—౨—౨౯) నీచైరనుదాత్తః (౧—౨—౩౦) సమాహారస్స్వరితః (౧—౨—౩౧) ఈలక్షణములకు కాశికావృత్తియందుఁ జెప్పినవిధము”

తాల్వాదిషు సభాగేషు స్థానేషు ఊర్ధ్వభాగేనిష్పన్నోఽచుదాత్తసంజ్ఞస్స్యాత్

అనఁగా దవడలుమొదలుగాఁగలవానియొక్క మీదిభాగములో నుచ్చరింపఁబడినది యుదాత్తము, నీచైరుపలభ్యమానో యోచ్ సోనుదాత్తసంజ్ఞకోభవతి” అనఁగ తగ్గుగనుచ్చరింపఁబడినది యనుదాత్తము.

ఉదాత్తానుదాత్త స్వరసమాహారో యోచ్ సోస్వరిత సంజ్ఞకోభవతి,, అనఁగ ఉదాత్తా ऽ నుదాత్తములు కలియుట స్వరితము, పాణినియొక్క ౭౨ సూత్రముఁ తస్యాదిత ఉదాత్తమర్ధహ్రస్వం “అనఁగ మొదటిసగము ఉదాత్తము, రెండవసగము అనుదాత్తము, ఈస్వరలక్షణవిషయమై ఋగ్వేదప్రాతిశాఖ్యయందుఁ జెప్పఁబడినది యేమనఁగ—

పీ ఠి క.

శ్లో॥ కర్తాకారయితాచైవ ప్రేరకశ్చానుమోదకః ।
సుకృతే దుష్కృతే చైవ చత్వారస్సమభాగినః ॥

అయ్యా!

ఈవఱకును ఆంధ్రభాషలో ననేకగ్రంథములు రచియింపఁబడెనుగాని వానియందేగ్రంథమునందు సకలస్మార్త విషయములు స్వరయుక్తముగాఁ జేర్పఁబడియుండలేదు. అట్టికొఱఁతను వారింపఁబూని చిరకాలము పరిశ్రమచేసి "యాజుష స్మార్తమన్త్రపాఠము" అనుపేర నొకగ్రంథమును 1911 వ సంవత్సరమునఁ బ్రకటించినాఁడ. ఆగ్రంథమునుగాంచిన పండితులును, విద్యార్థులును, ఉపాధ్యాయులును, పురోహితులును, సహృదయులగుటయే గాక స్మార్తాభిమానులు దానిని స్వీకరించి నాశ్రమను సార్థకంబు సేసిరి. కావుననే యీమన్త్రపాఠము రెండవమాఱు ముద్రించుటకలిగెను. ఈప్రథమభాగము రెండవమాఱు ముద్రించుచుండఁగా బహుజనులీగ్రంథమును బంపుమని వ్రాసిరి ముద్రణమందుండుటచే నప్పట్లో పంపవీలుఁ లేకపోయెను. మఱియు విద్యార్థులయొక్కయు, వైదికాభిమానులయొక్కయు నభిమతప్రకారము మంత్రపాఠముయొక్క రెండవభాగమునుగూడ ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రింపించుచున్నారము.

ఏతద్గ్రంథస్థవిషయములను ఈపీఠికలో వ్రాయఁబడదు. సారగ్రాహులు తద్విషయములను గ్రహించి సానందులగుదురుగాక. "గుణినామపి నిజరూపప్రతిపత్తిః పరతఏవ సంభవతి. స్వమహిమదర్శనమక్ష్ణోర్ముకురతలే జాయతేయస్మాత్" అనఁగా నేత్రములయొక్క రామణీయకము దర్పణమువలనఁ దెలియునట్లు గుణవంతులకు స్వస్వరూపజ్ఞానము పరులవలననేకదా కల్గుట. కనుక సర్వజ్ఞులందఱు నీగ్రంథమునవలోకించి సార్థకరింపఁ బ్రార్థింపఁబడుచున్నారు. మఱియును మంత్రములు స్వరభేదముచే భిన్నార్థబోధకములగుచున్నవి. కావున స్వరయుక్తముగ నుచ్చరించుట మిగుల నావశ్యకము. అదియెట్లనిన 'తే' అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన "వారు" అనునర్థమిచ్చును. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన "నీకొఱకు" అనియర్థమిచ్చును. "మా" అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన నిషేధార్థకము. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన 'నన్ను' అనియర్థమిచ్చును. కావున శ్లో॥ మన్త్రోహీనస్స్వ

రతో వర్ణతో వామిథ్యా ప్రయుక్తో నతమర్థమాహ । సవాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి యథేంద్రశత్రుస్స్వరతో ఽపరాధాత్ ॥ అవక్షరంహ్యానాయుష్యమ్ విస్వరంవ్యాధి పీడితమ్ । అక్షతాశస్త్రరూపేణ వజ్రం పతతిమస్తకే॥ హస్తహీనంతుయోఽధీతే స్వరవర్ణవివర్జితమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిర్దగ్ధోవియోనిమధిగచ్ఛతి ॥ హస్తేనవేదంయోఽధీతే స్వరవర్ణార్థసంయుతమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిఃపూతో బ్రహ్మలోకే మహీయతే॥

ఆర్యులారా, యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠమును ప్రకటింపుడని బహుజనులు పలుమారు జాబులు వ్రాసినందున ఇందు దీర్ఘస్వరితములుగూడఁ జేర్పఁబడి వేదపరిజ్ఞాతలచేఁ బరిశోధింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను. ఉదాత్తము, అనుదాత్తము, స్వరితము, అని స్వరములు మూఁడువిధములు. ఉదాత్తము:—ఏమియుఁగుర్తువేయనిది ఉదాత్తమని యెఱుంగవలయును. అనుదాత్తము:—ఇచ్చట నక్షరములక్రింద నడ్డముగ గుర్తువేసినదాని కనుదాత్తమని పేరు. స్వరితము—అక్షరములకుపైభాగమున నిలువుగవేసిన గీటుకు స్వరితమని పేరు. ఈఉదాత్తాఽనుదాత్త స్వరితము లెటుల పలుకవలసినది యిందులో వ్రాయ వీలులేదు. ప్రథమములో గురుముఖమునుండియే గ్రహింపఁదగును. అట్లుగ్రహించినపిమ్మట సులభముగా నీగ్రంథము జదువందగును. బాలబోధకొఱకు

ఒక ఉదాహరణము:—“వాయవః”

అనుదాత్తము తక్కువుగఁబలుకుట, ఉదాత్తము హెచ్చుగఁబలుకుట, స్వరితము రెంటియొక్క మిశ్రమస్వరము. ఇదిగాక అక్షరముపైభాగమందు రెండుగీట్లున్నచో దీర్ఘస్వరితము. ఇందువిషయమై పాణినివ్యాకరణమందుఁ జెప్పఁబడిన లక్షణము లేమనఁగ ఉచ్చైరుదాత్తః (౧—౨—౨౯) నీచైరనుదాత్తః (౧—౨—౩౦) సమాహారస్స్వరితః (౧—౨—౩౧) ఈలక్షణములకు కాశికావృత్తియందుఁ జెప్పినవిధము”

తాల్వాదిషు సభాగేషు స్థానేషు ఊర్ధ్వభాగేనిష్పన్నో ఽచ్ ఉదాత్తసంజ్ఞస్స్యాత్

అనఁగా దవడలుమొదలుగాఁగలవానియొక్క మీదిభాగముతో నుచ్చరింపఁబడినది యుదాత్తము, నీచైరుపలభ్యమానో యోచ్ సోనుదాత్తసంజ్ఞకో భవతి” అనఁగ తగ్గుగనుచ్చరింపఁబడినది యనుదాత్తము.

ఉదాత్తానుదాత్త స్వరసమాహారో యోచ్ సోస్వరిత సంజ్ఞకో భవతి,, అనఁగ ఉదాత్తాఽనుదాత్తములు కలియుట స్వరితము, పాణినియొక్క ౭౨ సూత్రము. తస్యాదిత ఉదాత్తమర్ధహ్రస్వం “అనఁగ మొదటిసగము ఉదాత్తము, రెండవసగము అనుదాత్తము, ఈస్వరలక్షణవిషయమై ఋగ్వేదప్రాతిశాఖ్యయందుఁ జెప్పఁబడినది యేమనఁగ—

ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ స్వరితశ్చ త్రయస్స్వరాః । ఆయామవిస్రంభాక్షేపైస్త ఉచ్యంతేఽక్షరాశ్రయాః ॥ అనఁగ ఉదాత్త, అనుదాత్త, స్వరితము ఇవి త్రివిధస్వరములు ఆయామముగను విస్రంభముగను నుచ్చరింపవలయును.

యథా, "ఆయామ"=వాయునిమిత్తం ఊర్ధ్వగమనం గాత్రాణామ్, "విస్రంభ, అధోగమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్ ॥ "ఆక్షేపః,, తిర్యగ్గమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్, అనిభాష్యమందుఁ జెప్పఁబడినది. స్వరితమునకుఁ దిరిగి ప్రత్యేకలక్షణము చెప్పఁబడినది. శ్లో॥ ఏకాక్షరసమావేశే । పూర్వయోః స్వరితస్స్వరః ॥ తస్యోదాత్తతరోదాత్తా । దర్ధమాత్రార్ధమేవవా ॥ 3-౨ ॥ అధర్వవేదశౌనకీయ ప్రాతిశాఖ్యయందు చెప్పఁబడిన స్వరలక్షణమేమనఁగ—

"సమానయమే అక్షరముచ్చైరుదాత్తం । నీచైరనుదాత్తం । అక్షిప్తం స్వరితం,, అక్షిప్తమనఁగ హెచ్చుస్వరమునుంచి తగ్గుస్వరముగ నుచ్చరించుట. ప్రచయమనఁగ అనుదాత్తమునార్చి యుదాత్తముగ నుచ్చరించుస్వరము. స్వరితాదనుదాత్తానాం పరేషాంప్రచయః స్వరః । ఉదాత్తశ్రుతితాంయాంత్యేకంద్వేవాబహూనివా (ఋగ్వేదప్రాతిశాఖ్య 3—౧౧) ఈస్వరములయందుండు పదభేదములనిచ్చట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయనైతి, పెద్దలవలన గ్రహింపఁదగును.

మఱియొకవిషయము వేదము "విద్,, అను ధాతువునుండి పుట్టినది. వేదమును శ్రుతిః, ఆమ్నాయః, అనియుం జెప్పుటకలదు "వేదయితీతి వేదః,, తెలియఁజేయునదిగాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తి యెట్లనఁగా "విదన్తియతోధర్మాధర్మావితి వేదః,, అనఁగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయత ఇతి శ్రుతిః,, అనఁగాపరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందునశ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁదెలియఁబడుటనుబట్టి "శ్రుతిః,, యనియుంజెప్పఁబడెను,ఆమ్నాయఃఅనఁగా వర్ణించుటయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమును ఆదియందుభగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషుల కుపదేశించెను. ఋషులు తమశిష్యులకుపదేశించిరి. ఇట్లుండుకాలమున సోమకాసురుఁడు వేదములను దొంగిలించుకొనిపోఁగా మఱలనుభగవంతుఁడు మత్స్యావతారుఁడై యావేదములను ఆయసురుని యొద్దనుండి పరిగ్రహించి తెచ్చి బ్రహ్మదేవున కొసఁగెను. ఈకారణమునుబట్టియే వేదములులిఖితములుగాక ఉపదేశ్యములుగానున్నవి. ఇందుచేత దీనికి "శ్రుతిః,,యని పేరుకలిగెను. "ఆమ్నాయతేపరంపరయేత్యామ్నాయః,,"అనఁగా పరంపరగ (గురుశిష్యపరంపరగా అభ్యసించుటంబట్టి ఆమ్నాయమనఁబడెను. వేదములయందణఁగియుండు విషయములత్యంతము శ్లాఘనీయములై యున్నవి. ప్రపంచవిష

యజ్ఞానమును ఆముష్మికవిషయజ్ఞానమును బోధించునట్టివియు నై యున్నవి. వేదము శ్రీ పరమేశ్వరుని శ్వాసరూపమనియును ప్రమాణములు గలవు. వేదము కర్మకాండమనియు ఉపాసనాకాండమనియు జ్ఞానకాండమనియు మూఁడుభాగములుగ నున్నది.

కర్మకాండము — ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయుపద్ధతులును; అశ్వమేధము, వాజపేయము మొదలగు యజ్ఞములు చేయువిధములును; అవి చేయుటవలనఁగలుగుఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము — పరమేశ్వరుని యందు లక్ష్యము నిల్పువిధమును, అట్టి భక్తులుఁగల్గుఫలమును బోధించును. జ్ఞానకాండము: — తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందుమార్గమును, అందువలనఁ గలుగుప్రయోజనమును బోధించును. మఱియు వేదము బ్రాహ్మణములనియు, మంత్రములనియు, ఆరణ్యకములనియు, మూఁడు విధములుగనుండును. బ్రాహ్మణములనఁగా: — బ్రహ్మజ్ఞానుల నుష్ఠింపవలసినవిధులు. మన్త్రములనఁగా: — భగవంతుఁడు మొదలగువారినిగూర్చి యొనర్చుస్తోత్రములు ఋషులువిన్నవి మన్త్రములనియును ఋషులు తెలిసికొనినవి బ్రాహ్మణములనియును గొందఱు చెప్పెదరు.

ఆరణ్యకములనఁగా — ఋషులు అరణ్యములయందు భగవంతుని స్తుతించినభాగములు ఈఆరణ్యకభాగమైన మంత్రములను మఱికొన్నిస్మార్త విషయములును ఈమంత్రపాఠము యొక్క ప్రథమభాగపుస్తకమందుఁగొంతయును ద్వితీయభాగపుస్తకమందుఁ గొంతయును వ్రాసి ముద్రింపించితిని ఈరెండుగ్రంథములు తెప్పించుకొనినచో మఱియొక పుస్తకము కోరనవసరము లేదు, సకల స్మార్త సాంప్రదాయములును సమస్తవిషయములును సులభముగ గ్రహింపఁదగును.

ఈ పుస్తకమునెంత శ్రమపడి ముద్రింపించినను ప్రమాదవశమునఁ గొన్ని స్ఖాలిత్యములు నిలిచి పోవును. కనుక వేదపరిజ్ఞాతలందఱు నీగ్రంథము నవలోకించి యిందుండు స్ఖాలిత్యములను గ్రహించి నాకుఁ దెలిపిరేని మూఁడవకూర్పునందుఁ జేర్పింపుచున్నాఁడను కాఁబట్టి బుధోత్తములను ప్రార్థించెదను. ఈరెండవముద్రణమునకు బహువిఘ్నములు సంభవించినందునఁ గలిగిన యాలస్యమును ఈపుస్తకము నిమిత్తము వ్రాసిన సుజనులు క్షమింతురుగాక,

ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ స్వరితశ్చ త్రయస్స్వరాః । ఆయామవిస్రంభాక్షేపైస్త ఉచ్యంతేఽక్షరాశ్రయాః ॥ అనఁగ ఉదాత్త, అనుదాత్త స్వరితము ఇవి త్రివిధస్వరములు ఆయామముగను విస్రంభముగ నుచ్చరింపవలయును.

యథా, "ఆయామ" = వాయునిమిత్తం ఊర్ధ్వగమనం గాత్రాణామ్, విస్రంభ, అధోగమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్ ॥ "ఆక్షేపః,, తిర్యగ్గమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్, అనిభాష్యమందుఁ జెప్పఁబడినది. స్వరితమునకుఁ దిరిగి ప్రత్యేకలక్షణము సెప్పఁబడినది. శ్లో॥ ఏకాక్షరసమావేశే । పూర్వయోః స్వరితస్స్వరః ॥ తస్యోదాత్తతరోదాత్తా । దర్ధమాత్రార్ధమేవవా ॥ 3—౨ ॥ అథర్వవేదశౌనకీయ ప్రాతిశాఖ్యయందు చెప్పఁబడిన స్వరలక్షణమేమనఁగ—

"సమానయమే అక్షరముచ్చైరుదాత్తం । నీచైరనుదాత్తం । అక్షిప్తం స్వరితం,, అక్షిప్తమనఁగ హెచ్చుస్వరమునుంచి తగ్గుస్వరముగ నుచ్చరించుట. ప్రచయమనఁగ అనుదాత్తమునార్చి యుదాత్తముగ నుచ్చరించుస్వరము. స్వరితాదనుదాత్తానాం పరేషాం ప్రచయః స్వరః । ఉదాత్తశ్రుతితాంయాంత్యేకం ద్వేవాబహూనివా (ఋగ్వేద ప్రాతిశాఖ్య 3—౧౧) ఈస్వరములయందుండు పదభేదములనిచ్చట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయనైతి. పెద్దలవలన గ్రహింపఁదగును.

మఱియొకవిషయము వేదము "విద్,, అను ధాతువునుండి పుట్టినది. వేదమును శ్రుతిః, ఆమ్నాయః, అనియుంజెప్పుటకలదు "వేదయితీతి వేదః,, తెలియఁజేయునదిగాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తి యెట్లనఁగా "విదన్త్యనేనధర్మాధర్మావితి వేదః,, అనఁగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయత ఇతి శ్రుతిః,, అనఁగాపరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందునశ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁదెలియఁబడుటనుబట్టి "శ్రుతిః ,, యనియుంజెప్పఁబడెను,ఆమ్నాయఃఅనఁగా వర్ణించుటయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమును ఆదియందుభగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషుల కుపదేశించెను. ఋషులు తమశిష్యులకుపదేశించిరి. ఇట్లుండుకాలమున సోమకాసురుఁడు వేదములను దొంగిలించుకొనిపోఁగా మఱలనుభగవంతుఁడు మత్స్యావతారుఁడై యావేదములను ఆయసురుని యొద్దనుండి పరిగ్రహించి తెచ్చి బ్రహ్మదేవున కొసఁగెను. ఈకారణమునుబట్టియే వేదములులిఖితములుగాక ఉపదేశ్యములుగానున్నవి. ఇందుచేత దీనికి "శ్రుతిః,,యని పేరుకలిగెను. "ఆమ్నాయతేపరంపరయేత్యామ్నాయః,,"అనఁగా పరంపరగ (గురుశిష్యపరంపరగా అభ్యసించుటంబట్టి ఆమ్నాయమనఁబడెను. వేదములయందణఁగియుండు విషయములత్యంతము శ్లాఘనీయములై యున్నవి. ప్రపంచవిష

జ్ఞానమును ఆముష్మికవిషయజ్ఞానమును బోధించునట్టివియు నైయున్నవి. వేదము శ్రీపరమేశ్వరుని శ్వాసరూపమనియును ప్రమాణములుగలవు. వేదముకర్మకాండమనియు ఉపాసనాకాండమనియు జ్ఞానకాండమనియు మూఁడుభాగములుగ నున్నది.

కర్మకాండము — ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయుపద్ధతులును; అశ్వమేధము, వాజపేయము మొదలగు యజ్ఞములు చేయువిధములును; అవి చేయుటవలనఁగలుగుఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము — పరమేశ్వరుని యందు లక్ష్యము నిల్పువిధమును, అట్టి భక్తులకుఁగల్గుఫలమును బోధించును. జ్ఞానకాండము: — తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందుమార్గమును, అందువలనఁ గలుగుప్రయోజనమును బోధించును. మఱియు వేదము బ్రాహ్మణములనియు, మంత్రములనియు, ఆరణ్యకములనియు, మూఁడు విధములుగనుండును. బ్రాహ్మణములనఁగా: — బ్రహ్మజ్ఞానుల నుష్ఠింపవలసినవిధులు. మన్త్రములనఁగా: — భగవంతుఁడు మొదలగువారినిగూర్చి యొనర్చుస్తోత్రములు ఋషులువిన్నవి మన్త్రములనియును ఋషులు తెలిసికొనినవి బ్రాహ్మణములనియునుగొందఱు చెప్పెదరు.

ఆరణ్యకములనఁగా — ఋషులు ఆరణ్యములయందు భగవంతుని స్తుతించినభాగములు. ఈఆరణ్యకభాగమైన మంత్రములను మఱికొన్ని స్మార్త విషయములును ఈమంత్రపాఠముయొక్క ప్రథమభాగపుస్తకమందుఁగొంతయును ద్వితీయభాగపుస్తకమందుఁ గొంతయును వ్రాసి ముద్రింపించితిని ఈరెండుగ్రంథములు తెప్పించుకొనినచో మఱియొక పుస్తకము కోరనవసరములేదు, సకల స్మార్త సాంప్రదాయములును సమస్తవిషయములును సులభముగ గ్రహింపఁదగును.

ఈ పుస్తకము నెంతశ్రమపడి ముద్రింపించినను ప్రమాదవశమునఁగొన్ని స్ఖాలిత్యములు నిలిచి పోవును. కనుక వేదపరిజ్ఞాతలందఱు నీగ్రంథము నవలోకించి యిందుండు స్ఖాలిత్యములనుగ్రహించి నాకుఁదెలిపిరేని మూఁడవకూర్పునందుఁ జేర్పింపుదు నన్నాఁడను కాఁబట్టి బుధోత్తములను ప్రార్థించెదను. ఈరెండవముద్రణమునకు బహువిఘ్నములు సంభవించినందునఁ గలిగిన యాలస్యమును ఈపుస్తకము నిమిత్తము వ్రాసిన సుజనులు క్షమింతురుగాక,

శ్రీరస్తు.

ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః.

యాజుష స్మార్త మన్త్రపాఠః.

ఆదౌ నమకపాఠః॥ శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్॥

నమ స్తే రుద్ర మన్యవ ఉతోత ఇషవే నమః । నమ స్తే అస్తు ధన్వనే బాహుభ్యా ముత తే నమః । యాత ఇషు శ్శివ తమా శివం బభూవ తే ధనుః । శివా శరవ్యాయా తవ తయా నో రుద్ర మృడయ । యా తే రుద్ర శివా తనూ రఘోరా పాపకాశినీ । తయా న స్తనువా శ న్తమయా గిరిశన్తాభిచాకశీహి । యా మిషు ఙ్గిరిశ న్త హ స్తే ॥ ౧ ॥ బిభర్ష్య స్తవే । శివాంగిరిత్ర తాం కురు మాహిగ్ంసీః పురుషం జగత్ । శివేన వచసా త్వా గిరిశాచ్ఛా వదామసి । యథా న స్సర్వ మిజ్జగ దయక్ష్మగ్ం సుమనా అసత్ । అధ్యవోచ దధివక్తా ప్రథమో దైవ్యో భిషక్ । అహీగ్ శ్చ సర్వా ఞ్జంభయ న్థ్సర్వాశ్చ యాతుధాన్యః । అసౌ య స్తామ్రో అరుణ ఉత బభ్రు స్సుమఙ్గలః । యే చేమాగ్ం రుద్రా అభితో దిక్షు ॥ ౨॥ శ్రితా స్సహస్రశో వైషాగ్ం హేడ ఈమహే । అసౌ యో వసర్పతి నీలగ్రీవో విలోహితః । ఉ తైనం గోపా అదృశ న్నదృశ న్నుదహార్యః । ఉతైనం విశ్వా భూతాని స దృష్టో మృడయాతి నః ।

నమో అస్తు నీలగ్రీవాయ సహస్రాక్షాయ మీఢుషే । అథో యే అస్య
సత్వానోఽహం తేభ్యోఽకరన్నమః । ప్రముంచ ధన్వనస్త్వముభయో
రార్త్నియోర్జ్యామ్ । యాశ్చ తే హస్త ఇషవః ॥3॥ పరా తా భగవో వప ।
అవతత్య ధనుస్త్వగ్ం సహస్రాక్ష శతేషుధే । నిశీర్య శల్యానాం ము
ఖా శివో నస్సుమనా భవ విజ్యం ధనుః । కపర్దినో విశల్యో బాణ
వాగ్ం ఉత । అనేశన్నస్యేషవ ఆభురస్య నిషంగథిః । యా తే హేతి
ర్మీఢుష్టమ హస్తే బభూవ తే ధనుః । తయాఽస్మాన్ విశ్వతస్త్వమయక్ష్మ
యా పరిబ్భుజ । నమస్తే అస్త్వాయుధాయాఽనాతతాయ ధృష్ణవే । ఉ
భాభ్యాముత తే నమో బాహుభ్యాం తవ ధన్వనే । పరి తే ధన్వనో
హేతిరస్మాన్వృణక్తు విశ్వతః । అథో య ఇషుధిస్తవారే అస్మన్నిధే
హి తమ్ ॥4॥ హస్తే ద్విక్ష్వేవమవ ఉభాభ్యాం ద్వావిగ్ంశతి శ్చ ॥ (నమస్తే
అస్తు భగవన్ విశ్వేశ్వరాయ మహాదేవాయ త్ర్యంబకాయ త్రిపురాంత
కాయ త్రికాగ్నికాలాయ కాలాగ్నిరుద్రాయ నీలకంఠాయ మృత్యుంజ
యాయ సర్వేశ్వరాయ సదాశివాయ శ్రీమహాదేవాయ నమః)

నమో హిరణ్యబాహవే సేనాన్యే దిశాంచ పతయే నమో నమో
వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యః పశూనాంపతయే నమో నమస్సస్పింజరాయ
త్విషీమతే పథీనాంపతయే నమో నమో బభ్లుశాయ వివ్యాధినేఽన్నానాం
పతయే నమో నమో హరికేశాయోపవీతినే పుష్టానాం పతయే నమో
నమో భవస్య హేత్యై జగతాం పతయే నమో నమో రుద్రాయాఽఽ
తతావినే క్షేత్రాణాంపతయే నమో నమస్సూతాయాఽహన్త్యాయ వనా
నాంపతయే నమో నమః ॥ ౧॥

రోహితాయ స్థపతయే వృక్షాణాం పతయే నమో నమో మన్త్రిణే
వాణిజాయ కక్షాణాం పతయే నమో నమో భువన్తయే వారివస్కృతా
యౌషధీనాం పతయే నమో నమ ఉచ్చైర్ఘోషాయాఽఽక్రన్దయతే ప
త్తీనాం పతయే నమో నమః కృత్స్నవీతాయ ధావతే సత్వనాం పతయే
నమః ॥౨॥ నమస్సహమానాయ నివ్యాధిన ఆవ్యాధినీనాం పతయే నమో
నమః కకుభాయ నిషఙ్గిణే స్తేనానాం పతయే నమో నమో నిషఙ్గిణ ఇషు
ధిమతే తస్కరాణాం పతయే నమో నమో వఞ్చతే పరివఞ్చతే స్తాయూ
నాం పతయే నమో నమో నిచేరవే పరిచరాయారణ్యానాం పతయే
నమో నమః సృకావిభ్యో జిఘాꣳసద్భ్యో ముష్ణతాం పతయే నమో
నమోఽసిమద్భ్యో నక్తంచరద్భ్యః ప్రకృన్తానాం పతయే నమో నమ
ఉష్ణీషిణే గిరిచరాయ కులుఞ్చానాం పతయే నమో నమః ॥౧॥ ఇషు
మద్భ్యో ధన్వావిభ్యశ్చ వో నమో నమ ఆతన్వానేభ్యః ప్రతిదధానే
భ్యశ్చ వో నమో నమ ఆయచ్ఛద్భ్యో విసృజద్భ్యశ్చ వో నమో నమో
ఽస్యద్భ్యో విధ్యద్భ్యశ్చ వో నమో నమ ఆసీనేభ్యః శయానేభ్యశ్చ వో
నమో నమః స్వపద్భ్యో జాగ్రద్భ్యశ్చ వో నమో నమస్తిష్ఠద్భ్యో
ధావద్భ్యశ్చ వో నమో నమః సభాభ్యః సభాపతిభ్యశ్చ వో నమో
నమో అశ్వేభ్యోఽశ్వపతిభ్యశ్చ వో నమః ॥౩॥

నమ ఆవ్యాధినీభ్యో వివిధ్యన్తీభ్యశ్చ వో నమో నమ ఉగణాభ్య
స్తృꣳహతీభ్యశ్చ వో నమో నమో గృత్సేభ్యో గృత్సపతిభ్యశ్చ వో
నమో నమో వ్రాతేభ్యో వ్రాతపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో గణేభ్యో

గ్గణపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో విరూపేభ్యో విశ్వరూపేభ్యశ్చ వో నమో నమో మహద్భ్యః క్షుల్లకేభ్యశ్చ వో నమో నమో రథిభ్యో ఽరథేభ్యశ్చ వో నమో నమో రథేభ్యః ॥ ౧ ॥ రథపతిభ్య శ్చ వో నమో నమ స్సేనాభ్య స్సేనానిభ్య శ్చ వో నమో నమః క్షత్తృభ్య స్సంగ్రహీతృభ్యశ్చ వో నమో నమ స్తక్షభ్యో రథకారేభ్యశ్చ వో నమో నమః కులాలేభ్యః కర్మారేభ్యశ్చ వో నమో నమః పుంజిష్టేభ్యో నిషాదేభ్య శ్చ వో నమో నమ ఇషుకృద్భ్యో ధన్వకృద్భ్యశ్చ వో నమో నమో మృగయుభ్య శ్శ్వనిభ్యశ్చ వో నమో నమ శ్శ్వభ్య శ్శ్వపతిభ్య శ్చ వో నమః ॥ ౨ ॥

నమో భవాయ చ రుద్రాయ చ నమ శ్శర్వాయ చ పశుపతయే చ నమో నీలగ్రీవాయ చ శితికంఠాయచ నమః కపర్దినే చ వ్యుప్తకేశాయ చ నమ స్సహస్రాక్షాయ చ శతధన్వనే చ నమోగిరిశాయ చశిపివిష్టాయ చ నమో మీఢుష్టమాయ చేషుమతే చ నమో హ్రస్వాయ చ వామనాయ చ నమో బృహతే చ వర్షీయసే చనమోవృద్ధాయ చ సంవృధ్వనే చ ॥౧॥ నమో అగ్రియాయ చ ప్రథమాయచనమ ఆశవే చాజిరాయచ నమ శ్శీఘ్రియాయ చ శీభ్యాయ చ నమఊర్మ్యాయచావస్వన్యాయ చ నమస్స్రోతస్యాయచ ద్వీప్యాయచ ॥౨॥ నమోజ్యేష్ఠాయ చ కనిష్ఠాయచనమః పూర్వజాయ చాప రజాయ చ నమో మధ్యమాయ చాపగల్భాయ చ నమో జఘన్యాయ చ బుధ్నియాయ చ నమ స్సోభ్యాయచప్రతి

సర్వ్యాయ చనమో యామ్యాయ చక్షేమ్యాయ చనమ ఉర్వర్యాయ చఖల్యాయ చనమ శ్లోక్యాయ చావసాన్యాయ చనమో వన్యాయ చ కక్ష్యాయ చ నమ శ్శ్రవాయ చ ప్రతిశ్రవాయ చ। నమ ఆశుషేణాయ చాశురథాయ చ నమ శ్శూరాయ చావభిన్దతేచనమో వర్మిణే చ వరూథినే చ నమో బిల్మినే చ కవచినే చ నమ శ్శ్రుతాయ చ శ్రుతసేనాయ చ। నమో దున్దుభ్యాయ చాహనన్యాయ చ నమో ధృష్ణవే చ ప్రమృశాయ చ నమో దూతాయ చ ప్రహితాయ చ నమో నిషఙ్గిణే చేషుధిమతే చ నమ స్తీక్ష్ణేషవే చాయుధినే చ నమ స్స్వాయుధాయ చ సుధన్వనే చ నమ స్స్రుత్యాయ చ పథ్యాయ చ నమః కాట్యాయ చ నీప్యాయ చ నమ స్సూద్యాయ చ సరస్యాయ చ నమో నాద్యాయ చ వైశన్తాయ చ। నమః కూప్యాయ చావట్యాయ చ నమో వర్ష్యాయ చావర్ష్యాయ చ నమో మేఘ్యాయ చ విద్యుత్యాయ చ నమ ఈధ్రియాయ చాతప్యాయ చ నమో వాత్యాయ చ రేష్మియాయ చ నమో వాస్తవ్యాయ చ వాస్తుపాయ చ॥

నమ స్సోమాయ చ రుద్రాయ చ నమ స్తామ్రాయ చారుణాయ చనమశ్శఙ్గాయ చపశుపతయే చ నమ ఉగ్రాయ చభీమాయచనమో అగ్రేవధాయ చ దూరేవధాయ చనమో హన్త్రే చ హనీయసే చ నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యో నమ స్తారాయ నమ శ్శమ్భవే చ మయోభవే చనమ శ్శఙ్కరాయ చమయస్కరాయ చ నమ శ్శివాయ చ శివతరాయ చ। నమ స్తీర్థ్యాయ చ కూల్యాయ చ

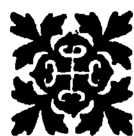
నమః పార్యాయ చావార్యాయ చ నమః ప్రతరణాయ చోత్తరణాయ చ నమ ఆతార్యాయ చాలాద్యాయ చ నమః శష్ప్యాయ చ ఫేన్యాయ చ నమ స్సికత్యాయ చ ప్రవాహ్యాయ చ॥ నమ ఇరిణ్యాయ చ ప్రపథ్యాయ చ నమః కిగ్ంశిలాయ చ క్షయణాయ చ నమః కపర్దినే చ పులస్తయే చ నమో గోష్ఠ్యాయ చ గృహ్యాయ చ నమ స్తల్ప్యాయ చ గేహ్యాయ చ నమః కాట్యాయ చ గహ్వరేష్ఠాయ చ నమో హ్రదయ్యాయ చ నివేష్ప్యాయ చ నమః పాగ్ంసవ్యాయ చ రజస్యాయ చ నమ శ్శుష్క్యాయ చ హరిత్యాయ చ నమో లోప్యాయ చోలప్యాయ చ॥ నమ ఊర్వ్యాయ చ సూర్మ్యాయ చ నమః పర్ణ్యాయ చ పర్ణశద్యాయ చ నమోఽపగురమాణాయ చాఽభిఘ్నతే చ నమ ఆఖ్ఖిదతే చ ప్రఖ్ఖిదతే చ నమో వః కిరికేభ్యో దేవానాగ్ం హృదయేభ్యో నమో విక్షీణకేభ్యో నమో విచిన్వత్కేభ్యో నమ ఆనిర్హతేభ్యో నమ ఆమీవత్కేభ్యః॥ ద్రాపే అన్ధసస్పతే దరిద్రన్నీలలోహిత। ఏషాం పురుషాణా మేషాం పశూనాం మాభేర్మాఽరో మో ఏషాం కిం చనామమత్। యా తే రుద్ర శివా తనూ శ్శివా విశ్వాహ భేషజీ। శివా రుద్రస్య భేషజీ తయా నో మృడ జీవసే। ఇమాగ్ం రుద్రాయ తవసే కపర్దినే క్షయద్వీరాయ ప్రభరామహే మతిమ్। యథా న శ్శమస ద్ద్విపదే చతుష్పదే విశ్వం పుష్టం గ్రామే అస్మిన్, అనాతురమ్। మృడా నో రుద్రోత నో మయస్కృధి క్షయద్వీరాయ నమసా విధేమ తే। యచ్ఛం చ యోశ్చ మను రాయజే పితా

తదశ్యామ తవ రుద్ర ప్రణీతౌ॥

మా నో మహాన్తముత మా నో అర్భకం మా న ఉక్షన్తముత మా న ఉక్షితమ్ । మా నో వధీః పితరం మోత మాతరం ప్రియా మా న స్తనువో రుద్ర రీరిషః । మా న స్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మా నో గోషు మా నో అశ్వేషు రీరిషః । వీరాన్మా నో రుద్ర భామితో వధీర్హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే । ఆరాత్తే గోఘ్న ఉత పూరుషఘ్నే క్షయద్వీరాయ సుమ్నమస్మే తే అస్తు। రక్షా చ నో అధి చ దేవ బ్రూహ్యధా చ నః శర్మ యచ్ఛ ద్విబర్హాః । స్తుహి శ్రుతం గర్తసదం యువానం మృగన్న భీమముపహత్నుముగ్రమ్ మృడా జరిత్రే రుద్ర స్తవానో అన్యన్తే అస్మన్నివపన్తు సేనాః। పరిణో రుద్రస్య హేతిర్వృణక్తు పరి త్వేషస్య దుర్మతిరఘాయోః। అవ స్థిరా మఘవద్భ్యస్తనుష్వ మీఢ్వస్తోకాయ తనయాయ మృడయ । మీఢుష్టమ శివతమ శివో నః సుమనా భవ । పరమే వృక్ష ఆయుధం నిధాయ కృత్తిం వసాన ఆచర పినాకం బిభ్రదాగహి । వికిరిద విలోహిత నమస్తే అస్తు భగవః యాస్తే సహస్రగ్ం హేతయోఽన్యమస్మన్నివపన్తు తాః। సహస్రాణి సహస్రధా బాహువోస్తవ హేతయః। తాసామీశానో భగవః పరాచీనా ముఖా కృధి ॥ సహస్రాణి సహస్రశో యే రుద్రా అధి భూమ్యామ్। తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వాని తన్మసి। అస్మిన్మహత్యర్ణవేఽన్తరిక్షే భవా అధి । నీలగ్రీవాః శితికణ్ఠాః శర్వా అధః క్షమాచరాః । నీలగ్రీవాః శితికణ్ఠా దివగ్ం రుద్రా ఉపశ్రితాః । యే వృక్షేషు

సహస్రాక్షా నీలగ్రీవా విలోహితాః । యే భూతానామధిపతయో విశి ఖాసః కపర్దినః । యే అన్నేషు వివిధ్యన్తి పాత్రేషు పిబతో జనాన్ । యే పథాం పథి రక్షయ ఐలబృదా యవ్యుధః । యే తీర్థాని ప్రచరన్తి సృకావన్తో నిషఙ్గిణః । య ఏతావన్తశ్చ భూయాగ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే । తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వాని తన్మసి । నమో రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యేఽన్తరిక్షే యే దివి యేషామన్నం వాతో వర్ష మిషవ స్తేభ్యో దశ ప్రాచీ ర్దశ దక్షిణా దశ ప్రతీచీ ర్దశోదీచీ ర్దశోర్ధ్వాస్తేభ్యో నమస్తే నో మృడయన్తు తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి।త్ర్యంబకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్ । ఉర్వారుకమివ బంధనా న్మృత్యో ర్ముక్షీయ మామృతాత్ ॥ యో రుద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు యో రుద్రో విశ్వా భువనా వివేశ తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు॥ ఓమ్ శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

ఇతి నమకం సంపూర్ణమ్.

అథ చమకప్రారమ్భః.

—o—

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్॥౧॥ అగ్నావిష్ణూ సజోషసేమా వర్ధన్తు వాం గిరః । ద్యుమ్నైర్వాజేభి రాగతమ్ । వాజశ్చ మే ప్రసవశ్చ మే ప్రయతిశ్చ మే ప్రసితిశ్చ మే ధీతిశ్చ మే క్రతుశ్చ మే స్వరశ్చ మే శ్లోకశ్చ మే శ్రావశ్చ మే శ్రుతిశ్చ మే జ్యోతిశ్చ మే సువశ్చ మే ప్రాణశ్చ మేఽపానశ్చ మే వ్యానశ్చ మేఽసుశ్చ మే చిత్తంచ మ ఆధీతంచ మే వాక్చ మే మనశ్చ మే చక్షుశ్చ మే శ్రోత్రంచ మే దక్షశ్చ మే బలంచ మ ఓజశ్చ మే సహశ్చ మ ఆయుశ్చ మే జరాచ మ ఆత్మాచ మే తనూశ్చ మే శర్మ చ మే వర్మ చ మేఽఙ్గాని చ మేఽస్థాని చ మే పరూగ్ంషి చ మే శరీరాణి చ మే ॥౨॥ జైష్ఠ్యంచ మ ఆధిపత్యంచ మే మన్యుశ్చ మే భామశ్చ మేఽమశ్చ మేఽమ్భశ్చ మే జేమాచ మే మహిమాచ మే వరిమాచ మే ప్రథిమాచ మే వర్ష్మాచ మే ద్రాఘుయాచ మే వృద్ధంచ మే వృద్ధిశ్చ మే సత్యంచ మే శ్రద్ధాచ మే జగచ్చ మే ధనంచ మే వశశ్చ మే త్విషిశ్చ మే క్రీడాచ మే మోదశ్చ మే జాతంచ మే జనిష్యమాణంచ మే సూక్తంచ మే సుకృతంచ మే విత్తంచ మే వేద్యంచ మే భూతంచ మే భవిష్యచ్చ మే సుగంచ మే సుపథంచ మ ఋద్ధంచ మ ఋద్ధిశ్చ మే క్లృప్తంచ మే క్లృప్తిశ్చ మే మతిశ్చ మే సుమతిశ్చ మే ॥౩॥

శంచ మే మయశ్చ మే ప్రియంచ మేఽనుకామశ్చ మే కామశ్చ మే సౌమనసశ్చ మే భద్రంచ మే శ్రేయశ్చ మే వస్యశ్చ మే యశశ్చ మే భగశ్చ మే ద్రవిణంచ మే యన్తాచ మే ధర్తాచ మే క్షేమశ్చ మే ధృతిశ్చ మే విశ్వంచ మే మహశ్చ మే సంవిచ్చ మే జ్ఞాత్రంచ మే సూశ్చ మే ప్రసూశ్చ మే

సీరంచమే లయశ్చమ ఋతంచమేఽమృతంచమేఽయక్ష్మంచమేఽనా
మయచ్చమే జీవాతుశ్చమే దీర్ఘాయుత్వంచమేఽనమిత్రంచమేఽభయం
చమేసుగంచమే శయనంచమే సూషాచమేసుదినంచమే॥౪॥ఊర్క్చమే
సూనృతాచమే పయశ్చమే రసశ్చమే ఘృతంచమే మధుచమే సగ్ధిశ్చమే
సపీతిశ్చమే కృషిశ్చమే వృష్టిశ్చమే జైత్రంచమ ఔద్భిద్యంచమే రయి
శ్చమే రాయశ్చమేపుష్టంచమే పుష్టిశ్చమే విభుచమే ప్రభుచమే బహు
చమే భూయశ్చమే పూర్ణంచమే పూర్ణతరంచమేఽక్షితిశ్చమే కూయ
వాశ్చమేఽన్నంచమేఽక్షుచ్చమే వ్రీహయశ్చమే యవాశ్చమేమాషా
శ్చమే తిలాశ్చమే ముద్గాశ్చమే ఖల్వాశ్చమే గోధూమాశ్చమే మసు
రాశ్చమే ప్రియంగవశ్చమేఽణవశ్చమే శ్యామాకాశ్చమే నీవారాః
శ్చమే॥౫॥ అశ్మాచమే మృత్తికాచమే గిరయశ్చమే పర్వతాశ్చమే సిక
తాశ్చమే వనస్పతయశ్చమే హిరణ్యంచమేఽయశ్చమే సీసంచమే త్రపు
శ్చమే శ్యామంచమే లోహంచమేఽగ్నిశ్చమఆపశ్చమేవీరుధశ్చమఓష
ధయశ్చమే కృష్టపచ్యంచమేఽకృష్టపచ్యంచమే గ్రామ్యాశ్చమే పశవ
ఆరణ్యాశ్చ యజ్ఞేన కల్పన్తాం విత్తంచమేవిత్తిశ్చమే భూతంచమే భూతి
శ్చమే వసుచమే వసతిశ్చమేకర్మచమే శక్తిశ్చమేఽర్థశ్చమ ఏమశ్చమ
ఇతిశ్చమే గతిశ్చమే॥౬॥ అగ్నిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే సోమశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే
సవితాచమ ఇన్ద్రశ్చమేసరస్వతీచమ ఇన్ద్రశ్చమేపూషాచమ ఇన్ద్రశ్చమే
బృహస్పతిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే మిత్రశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే వరుణశ్చమ ఇన్ద్ర
శ్చమే త్వష్టాచమఇన్ద్రశ్చమే ధాతాచమ ఇన్ద్రశ్చమే విష్ణుశ్చమ ఇన్ద్ర

శ్చమే౽శ్వినౌచమ ఇన్ద్రశ్చమే మరుతశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే విశ్వేచమే
దేవా ఇన్ద్రశ్చమే పృథివీచమ ఇన్ద్రశ్చమే౽న్తరిక్షంచమ ఇన్ద్రశ్చమే
ద్యౌశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే దిశశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే మూర్ధాచమ ఇన్ద్రశ్చమే
ప్రజాపతిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే ॥ ౭ ॥ అగ్ంశుశ్చ మే రశ్మిశ్చ మే౽దా
భ్యశ్చమే౽ధిపతిశ్చ మ ఉపాగ్ంశుశ్చమే౽న్తర్యామశ్చమ ఐంద్రవా
యవశ్చమే మైత్రావరుణశ్చమ ఆశ్వినశ్చమే ప్రతిప్రస్థానశ్చమే శుక్రశ్చమే
మన్థీచమ ఆగ్రయణశ్చమే వైశ్వదేవశ్చమే ధ్రువశ్చమే వైశ్వానరశ్చమ
ఋతుగ్రహాశ్చమే౽తిగ్రాహ్యాశ్చమ ఐన్ద్రాగ్నశ్చమే వైశ్వదేవశ్చమే
మరుత్వతీయాశ్చమే మాహేన్ద్రశ్చమ ఆదిత్యశ్చమే సావిత్రశ్చమే సార
స్వతశ్చమే పౌష్ణశ్చమే పాత్నీవతశ్చమే హారియోజనశ్చమే ॥ ౮ ॥ ఇధ్మ
శ్చమే బర్హిశ్చమే వేదిశ్చమే ధిష్ణియాశ్చమే స్రుచశ్చమే చమసాశ్చమే
గ్రావాణశ్చమే స్వరవశ్చమ ఉపరవాశ్చమే ధిషవణేచమే ద్రోణ కలశ
శ్చమే వాయవ్యానిచమే పూతభృచ్చమ ఆధవనీయశ్చమ ఆగ్నీధ్రంచ
మే హవిర్ధానంచమే గృహాశ్చమే సదశ్చమే పురోడాశాశ్చమే పచతా
శ్చమే౽వభృథశ్చమే స్వగాకారశ్చమే ॥ ౯ ॥ అగ్నిశ్చమే ఘర్మశ్చ మే
ర్కశ్చమే సూర్యశ్చమే ప్రాణశ్చమే౽శ్వమేధశ్చమే పృథివీచమే౽దితి
శ్చమే దితిశ్చమే ద్యౌశ్చమే శక్వరీరంగులయో దిశశ్చమే యజ్ఞేన కల్ప
న్తామృక్చమే సామచమే స్తోమశ్చమే యజుశ్చమే దీక్షాచమే తపశ్చమ ఋ
తుశ్చమే వ్రతంచమే౽హోరాత్రయోర్వృష్ట్యా బృహద్రథన్తరేచమే
యజ్ఞేన కల్పేతామ్ ॥౧౦॥ గర్భాశ్చమే వత్సాశ్చమే త్ర్యవిశ్చమే త్ర్య

వీచమే దిత్యవాట్చమే దిత్యౌహీచమే పంచావిశ్చమే పంచావీచమే త్రివ
త్సశ్చమే త్రివత్సాచమే తుర్యవాట్చమే తుర్యౌహీచమే పష్ఠవాచ్చమే
పష్ఠౌహీచమ ఉక్షాచమే వశాచమ ఋషభశ్చమే వేహచ్చమేఽనడ్వాం
చ్చమే ధేనుశ్చమ ఆయుర్యజ్ఞేనకల్పతాంప్రాణో యజ్ఞేన కల్పతామపానో
యజ్ఞేన కల్పతాం వ్యానో యజ్ఞేన కల్పతాం చక్షు ర్యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం
శ్రోత్రం యజ్ఞేన కల్పతాం మనో యజ్ఞేన కల్పతాం వాగ్యజ్ఞేన కల్పతా
మాత్మా యజ్ఞేన కల్పతాం యజ్ఞో యజ్ఞేన కల్పతామ్॥౧౧॥ ఏకాచమే
తిస్రశ్చమే పంచచమే సప్తచమే నవచమ ఏకాదశచమే త్రయోదశచమే
పంచదశచమే సప్తదశచమే నవదశచమ ఏకవిగ్ంశతిశ్చమే త్రయోవిగ్ం
శతిశ్చమే పంచవిగ్ంశతిశ్చమే సప్తవిగ్ంశతిశ్చమే నవవిగ్ంశతిశ్చమ ఏక
త్రిగ్ంశచ్చమే త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చమే చతస్రశ్చమేఽష్టౌచమే ద్వాదశ
చమే షోడశచమే విగ్ంశతిశ్చమే చతుర్విగ్ంశతిశ్చమేఽష్టావిగ్ంశతి
శ్చమే ద్వాత్రిగ్ంశచ్చమే షట్త్రిగ్ంశచ్చమే చత్వారిగ్ంశచ్చమే చతు
శ్చత్వారిగ్ంశచ్చమేఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చమే వాజశ్చ ప్రసవశ్చాఽపిజ
శ్చ క్రతుశ్చ సువశ్చమూర్ధాచ వ్యశ్నియశ్చాంత్యాయనశ్చాంత్యశ్చ
భౌవనశ్చ భువనశ్చాధిపతిశ్చ। ఇడాదేవహూర్మను ర్యజ్ఞనీ ర్బృహస్పతి
రుక్థామదాని శగ్ంసిషద్విశ్వేదేవా స్సూక్తవాచః పృథివిమాత ర్మామా
హిగ్ంసీర్మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధువక్ష్యామి మధు వదిష్యా
మి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యే
భ్యస్తం మాదేవా అవంతు శోభాయై పితరోఽనుమదంతు॥

ఇతి చమకం సంపూర్ణమ్.

ఓమ్ శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

పురుషసూక్తమ్.

ఓమ్ తచ్ఛంయో రావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తి రస్తు నః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజం । శం నో అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే । ఓంశాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ । స భూమింవిశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠ ద్దశాంగులమ్ । పురుష ఏ వేదగ్ం సర్వమ్ । యద్భూతం యచ్చ భవ్యం । ఉతామృతత్వ స్యేశానః । యదన్నే నాతిరోహతి । ఏతావానస్య మహిమా । అతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరుషః ॥౧॥ పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి । త్రిపా దూర్ధ్వ ఉదై త్పురుషః । పాదోఽస్యేహాభవా త్పునః । తతో విష్వ జ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనే అభి । తస్మా ద్విరా డజాయత । విరాజో అధిపూరుషః । స జాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చా ద్భూమి మథో పురః॥౨॥ య త్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞ మతన్వత । వసంతో అస్యాఽసీ దాజ్యమ్ । గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః । సప్తాస్యాస న్పరిధయః । త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః । దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః । అబధ్నన్పురుషం పశుమ్ । తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ । పురుషంజాత మగ్రతః ॥3॥ తేన దేవా అయజంత । సాధ్యా ఋషయ శ్చ యే । తస్మా ద్యజ్ఞాత్సర్వ హుతః । సంభృతం పృషదాజ్యమ్ । పశూగ్ స్తాగ్శ్చక్రే వాయవ్యాన్ ।

ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చ యే। తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామాని
జజ్ఞిరే । ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరేతస్మాత్ । యజుస్తస్మా దజాయత ॥౪॥
తస్మా దశ్వా అజాయంత । యే కే చోభయాదతః । గావో హ జజ్ఞి
రే తస్మాత్ । తస్మా జ్జాతా అజావయః । య త్పురుషం వ్యదధుః । కతిధా
వ్యకల్పయన్ । ముఖం కి మస్య కౌ బాహూ । కా వూరూ పాదా
వుచ్యేతే। బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖ మాసీత్ । బాహూ రాజన్యః కృతః ॥౫॥
ఊరూ త దస్య య ద్వైశ్యః । పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత ।
చంద్రమా మనసో జాతః । చక్షోః సూర్యో అజాయత । ముఖా దింద్ర
శ్చాగ్ని శ్చ । ప్రాణా ద్వాయు రజాయత । నాభ్యా ఆసీ దంతరిక్షమ్ ।
శీర్ష్ణో ద్యౌ స్సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమి ర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథా
లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥౬॥ వేదాహ మేతం పురుషం మహాంతమ్ ।
ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే । సర్వాణి రూపాణి విచిత్యధీరః । నామాని
కృత్వాఽభివదన్ య దాస్తే । ధాతా పురస్తాద్య ముదాజహార । శక్రః
ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశ శ్చతస్రః । త మేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి ।
నాన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే । యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాః ।
తాని ధర్మాణి ప్రథమా న్యాసన్ । తేహ నాకం మహిమాన స్సచంతే ।
యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః ॥౭॥ అద్భ్య స్సంభూతః పృథివ్యై
రసా చ్చ । విశ్వకర్మణ స్సమవర్తతాధి । తస్య త్వష్టావిదధ ద్రూప
మేతి । తత్పురుషస్య విశ్వ మాజాన మగ్రే । వేదాహ మేతం పురుషం
మహాంతమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ । త మేవం విద్వా నమృత

ఇహ భవతి । నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ । ప్రజాపతి శ్చరతి గర్భే అంతః । అజాయమానో బహుధా విజాయతే ॥౮॥ తస్య ధీరాః పరిజానంతి యోనిమ్ । మరీచీనాం పద మిచ్ఛంతి వేధసః । యో దేవే భ్య ఆతపతి । యో దేవానాం పురోహితః । పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః । నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే । రుచం బ్రాహ్మం జనయంతః । దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ । యస్త్వైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్ । తస్య దేవా అసన్ వశే హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీ శ్చ పత్న్యౌ । అహోరాత్రే పార్శ్వే । నక్షత్రాణి రూపమ్ । అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్ । ఇష్టం మనిషాణ । అముం మనిషాణ । సర్వం మనిషాణ ॥౯॥ ఓం తచ్ఛం యో రావృణీ మహే...శం చతుష్పదే॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

పురుషసూక్తం సంపూర్ణమ్.

శ్రీ సూక్తమ్.

—:(o):—

హిరణ్యవర్ణాం హరిణీం సువర్ణరజతస్రజామ్ । చన్ద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహ ॥౧॥ తాం మ ఆవహ జాతవేదో లక్ష్మీమనపగామినీమ్। యస్యాం హిరణ్యం విన్దేయం గామశ్వం పురుషానహమ్ ॥౨॥ అశ్వపూర్వాం రథమధ్యాం హస్తినాదప్రబోధినీమ్ । శ్రియం దేవీముపహ్వయే శ్రీర్మా దేవీ జుషతామ్ ॥౩॥ కాం సోస్మితాం హిరణ్యప్రాకారామార్ద్రాం జ్వలన్తీం తృప్తాం తర్పయన్తీమ్। పద్మే స్థితాం పద్మవర్ణాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥౪॥ చన్ద్రాం ప్రభాసాం యశసా జ్వలన్తీం శ్రియం లోకే దేవజుష్టాముదారామ్। తాం పద్మినీమీం శరణమహం ప్రపద్యేఽలక్ష్మీర్మే నశ్యతాం త్వాం వృణే(వృణోమి) ॥౫॥ ఆదిత్యవర్ణే తపసోఽధిజాతో వనస్పతిస్తవ వృక్షోఽథ బిల్వః । తస్య ఫలాని తపసానుదన్తు మాయాన్తరాయాశ్చ బాహ్యా అలక్ష్మీః ॥౬॥ ఉపైతు మాం దేవసఖః కీర్తిశ్చ మణినా సహ । ప్రాదుర్భూతోఽస్మి రాష్ట్రేఽస్మిన్కీర్తిమృద్ధిం దదాతు మే ॥౭॥ క్షుత్పిపాసామలాం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీం నాశయామ్యహమ్ । అభూతిమసమృద్ధించ సర్వాం నిర్ణుద మే గృహాత్ ॥౮॥ గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥౯॥ మనసః కామమాకూతిం వాచస్సత్యమశీమహి । పశూనాగ్ం రూపమన్నస్య మయి శ్రీః శ్రయతాం యశః ॥౧౦॥ కర్దమేన ప్రజా

భూతా మయి సమ్భవ కర్దమ। శ్రియం వాసయ మే కులే మాతరం పద్మమాలినీమ్ ॥ ౧౧ ॥ ఆపస్సృజన్తు స్నిగ్ధాని చిక్లీత వస మే గృహే। నిచ దేవీ మాతరం శ్రియం వాసయ మే కులే॥ ౧౨॥ఆర్ద్రాం పుష్కరిణీం పుష్టిం పిఙ్గళాం పద్మమాలినీమ్ । చన్ద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మ ఆవహ ॥౧౩॥ ఆర్ద్రాం యఃకరిణీం యష్టిం సువర్ణాం హేమమాలినీమ్। సూర్యాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహ॥౧౪॥ తాం మ ఆవహ జాతవేదో లక్ష్మీమనపగామినీమ్ । యస్యాం హిరణ్యం ప్రభూతం గావో దాస్యోఽశ్వాన్ విన్దేయం పురుషానహమ్॥౧౫॥

ఈ శ్రీసూక్తముయొక్క ఫలశ్రుతిగూడనిచ్చట వ్రాయుచున్నాడను.

యశ్శుచిః ప్రయతో భూత్వా జుహుయా దాజ్య మన్వహమ్। శ్రియః పంచదశర్చం చ శ్రీకామ స్సతతం జపేత్ ॥ ఆనందః కర్దమశ్చైవ చిక్లీత ఇతి విశ్రుతాః । ఋషయ స్తే త్రయః పుత్రా స్స్వయం శ్రీదేవి దేవతా ॥ పద్మాననే పద్మఊరుపద్మాక్షీ పద్మసంభవే।త్వమ్మాం భజస్వ పద్మాక్షీ యేన సౌఖ్యం లభా మ్యహమ్॥ అశ్వదాయిచగోదాయి ధనదాయి మహాధనే। ధనం మే జుషతాం దేవీం సర్వకామార్థసిద్ధయే ॥ పుత్రపౌత్రధనంధాన్యంహస్త్యశ్వాజావిగోరథమ్।ప్రజానాం భవసి మాతాఆయుష్మంతం కరోతుమామ్।చంద్రాభాంలక్ష్మీమీశానాం సూర్యాభాం శ్రియ మీశ్వరీమ్।చంద్రసూర్యాగ్నిసర్వాభాంశ్రీ మహాలక్ష్మీ ముపాస్మహే॥ధన మగ్ని ర్ధనం వాయు ర్ధనంసూర్యోధనం వసుః । ధన మింద్రో బృహస్పతి ర్వరుణం ధన మశ్నుతే ॥ వైనతేయ సోమం పిబ సోమం పిబతు వృత్రహా।సోమం ధనస్య సోమినో మహ్యాం దదాతు సోమిని ॥ న క్రోధో న చ మాత్సర్యం న లోభో నాశుభా

మతిః । భవంతి కృతపుణ్యానాం భక్తానాం శ్రీసూక్తం జపేత్సదా ॥ వర్షంతు తే విభావరి దివో అభ్రస్య విద్యుతః । రోహంతు సర్వబీజాన్యవ బ్రహ్మద్విషో జహి॥ పద్మప్రియే పద్మిని పద్మహస్తే పద్మాలయే పద్మదళాయతాక్షి । విశ్వప్రియే విష్ణుమనోనుకూలే త్వత్పాదపద్మం మయి సన్నిధత్స్వ ॥ యా సా పద్మాసనస్థా విపులకటితటీ పద్మపత్రాయతాక్షీ । గంభీరావర్తనాభి స్తనభరనమితా శుభ్రవస్త్రోత్తరీయా ॥ లక్ష్మీర్దివ్యైర్గజేంద్రైర్మణిగణఖచితైః స్నాపితా హేమకుంభైః నిత్యం సా పద్మహస్తా మమ వసతు గృహే సర్వమాంగళ్యయుక్తా ॥ లక్ష్మీం క్షీర సముద్రరాజతనయాం శ్రీరంగధామేశ్వరీమ్। దాసీభూత సమస్తదేవవనితాం లోకైక దీపాంకురాం। శ్రీమన్మందకటాక్షలబ్ధవిభవ బ్రహ్మేంద్రగంగాధరామ్। త్వాం త్రైలోక్యకుటుంబినీం సరసిజాం వందే ముకుందప్రియామ్॥ శుద్ధలక్ష్మీర్మోక్షలక్ష్మీర్జయలక్ష్మీస్సరస్వతీ। శ్రీర్లక్ష్మీర్వరలక్ష్మీశ్చ ప్రసన్నా మమ సర్వదా। వరాంకుశౌ పాశమభీతిముద్రాం కరైర్వహంతీం కమలాసనస్థామ్। బాలార్కకోటిప్రతిభాం త్రినేత్రాం భజేహ మంబాం జగదీశ్వరీం తామ్॥ సర్వమంగళమాంగళ్యే శివే సర్వార్థసాధికే । శరణ్యే త్రియంబకే దేవి నారాయణి నమోస్తు తే॥

ఇతి శ్రీసూక్తం సమాప్తమ్.

భూ సూ క్త మ్

భూమి ర్భూమ్నా ద్యౌ ర్వరిణా న్తరిక్షం మహి త్వా । ఉపస్థే తే దే వ్యదితేఽగ్నిమన్నాద మన్నాద్యా యాదధే ॥౧॥ ఆయం గౌః పృశ్నిరక్రమీ దసన న్మాతరం పునః । పితరం చ ప్రయ న్త్సువః ॥౨॥ త్రిగ్ంశ ద్ధామ విరాజతి వాక్పతఙ్గాయ శిశ్రియే । ప్రత్యస్య వహ ద్యుభిః ॥౩॥ అస్య ప్రాణా దపాన త్యన్తశ్చరతి రోచనా । వ్యఖ్యన్మహిష స్సువః ॥౪॥ యత్త్వా క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా । సుకల్ప మగ్నే త త్తవ పునస్త్వోద్దీపయామసి ॥ ౫ ॥ య త్తే మన్యుపరో ప్తస్య పృథివీ మను ద ధ్వసే । ఆదిత్యా విశ్వే తద్దేవా వసవశ్చ సమాభరన్ ॥౬॥ మేదినీ దేవీ వసుంధరా స్యాద్వసుధా దేవీ వాసుకీ(వాసవీ)బ్రహ్మవర్చసఃపితృణామ్ శ్రోత్రం చక్షుర్మనః ॥ ౭ ॥ దేవీ హిరణ్యగర్భిణీ దేవీప్రసోదరీ । సద నే సత్యాయనే సీద ॥౮॥ సముద్రవతీ సావిత్రీ (అనోదేవీ) ఆనో దేవీ మహ్యాంకీ (గీ) మహోధరణీ మహో అత్యతిష్ఠత్ ॥ (మహోధ్యతి ష్ఠత్) ॥౯॥ శృఙ్గే శృఙ్గేయజ్ఞే యజ్ఞే విభీషణీ । ఇన్ద్రపత్నీ వ్యాపినీసర సిజ ఇహ ॥౧౦॥ వాయుమతీ జలశయనీ స్వయంధా రాజాసత్యంతోపరి మేదినీ । స్వోపరిధత్తంగాయ ॥౧౧॥ విష్ణుపత్నీం మహీం దేవీం మాధ వీం మాధవప్రియామ్ । లక్ష్మీప్రియసఖీం దేవీం నమా మ్యచ్యుత వల్లభామ్ ॥ ౧౨ ॥ ధనుర్ధరాయ విద్మహే సర్వసిద్ధ్యైచ ధీమహి । త న్నోధరా ప్రచోదయాత్ ॥౧౩॥ శృణ్వన్తి శ్రోణా మమృతస్య గోపామ్

పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమి వాచమ్॥ మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీ మజూ
ర్యామ్। ప్రతీచీ మేనాగ్ం హవిషా యజామః ॥౧౪॥ త్రేధా విష్ణు
రురుగాయో విచక్రమే। మహీం దివం పృథివీ మన్తరిక్షమ్। తచ్ఛ్రో
ణైతిశ్రవ ఇచ్ఛమానా। పుణ్యగ్ం శ్లోకంయజమానాయ కృణ్వతీ ॥౧౫॥
స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః॥
౧౬॥ అదితి ర్దేవా గంధర్వా మనుష్యాః పితరో సురా స్తేషాగ్ం సర్వ
భూతానా మ్మాతా మేదినీ మహతా మహీ సావిత్రీ గాయత్రీ జగ
త్యుర్వీ పృథ్వీబహులా విశ్వా భూతాకతమాకాయాసాసత్యే త్యమృ
తేతి వసిష్ఠః ॥౧౭॥

ఇతి సాయణాచార్యవిరచితే మాధవీవేదార్థప్రకాశే యజురా
రణ్యకే దశమప్రపాఠకే నారాయణీయాపరనామధేయయుక్తాయాం
యాజ్ఞిక్యా ముపనిషది ఏకవింశోఽనువాకః॥ (పుట౮౪౨)

కేషాంచిత్పాఠః ॥ఓమ్॥ మేదినీ దేవీ వసుంధరా...తన్నోధరా
ప్రచోదయాత్ ॥ ఇత్యు శాలి యవ సస్యఫలాఢ్యే పారిజాతతరుశోభిత
మూలే। స్వర్ణరత్నమణిమంటపమధ్యే చిన్తయే త్సకలలోకధరిత్రీమ్
శ్యామాంవిచిత్రాంనవరత్నభూషితాంచతుర్భుజాంతుంగపయోధరా
న్వితామ్। ఇన్దీవరాక్షీం నవ శాలిమంజరీం శుకం దధానాం శరణం
భజామహే ॥ ఋక్ ॥ సక్తుమివ తిత ఉనా పునంతో యత్రధీరా మనసా
వాచ మక్రత। అత్రా సఖాయస్సఖ్యాని జానతే భద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహి
తాధివాచి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ గ్రంథవిస్తరభయమువలనస్వర
ములు చేర్చలేదు.

ఇతి భూసూక్తమ్ సమాప్తమ్.

మహాసౌరమ్

—:(o):—

అథ సౌర్యాఖ్యా మన్త్రాణామృక్సంఖ్యాఋషిదైవతచ్ఛందాంస్యనుక్రమిష్యామః । పూర్వాచార్యైః క్రమేణైతత్సర్వం పురాదిష్టం శౌనకాదిభి రాచార్యైర్యజ్ఞపవతాం తు ప్రత్యక్షార్థ మిదానీం తన్మయోచ్యతే మహావ్యాధీః కుష్ఠాపస్మార హృద్రోగవ్యథోదరగుల్మ భూర్శ్వగుదార్శశోణితార్శ జలోదరభగందరపాండురోగ కాసశ్వాస సహితాది విస్ఫోటక మజీర్ణశిరోరోగప్రమేహాం శ్చ మహావ్యాధీ న్నాశయేత్ ।

మమ ఇహ జన్మని జన్మాంతరకృత మహాపాత కోపపాతక సమస్త పాపక్షయద్వారా శ్రీసవితృసూర్య నారాయణముద్దిశ్య శ్రీసవితృసూర్య నారాయణప్రీత్యర్థం మహాసౌరమంత్రపఠనం కరిష్యే॥

ఛందః.

ఉదుత్యం జాతవేదస మితి త్రయోదశర్చస్యసూక్తస్య । కణ్వపుత్రః ప్రస్కణ్వఋషిః।సూర్యో దేవతా । నవాద్యాగాయత్రీఛందః । ఉద్వయంత మసస్పరీతి చతస్రోఽనుష్టుభః।ఉద్యన్న ద్యే త్యయం తృచో రోగఘ్నః। ఉపనిషదంత్యోర్ధర్చో ద్విషఘ్నః ॥

మంత్రః

ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహంతి కేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్। అప త్యే తాయవో యథా నక్షత్రా యంత్యక్తుభిః।సూరాయ విశ్వచక్షసే। అదృశ్రమస్య కేతవో విరశ్మయో జనాం అను। భ్రాజంతో ఽగ్నయో యథా । తరణి ర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య । విశ్వ మాభాసి రోచనమ్ । ప్రత్యఙ్ దేవానాంవిశః ప్రత్యఙ్ఙుదేషి మానుషాన్ । ప్రత్యఙ్ విశ్వం స్వర్దృశే ॥ ౧ ॥

మంత్రః.

యేనా పావకచక్షసా భురణ్యన్తం జనాం అను ॥ త్వం వరుణపశ్యసి విద్యామేషి రజస్పృథ్వహామిమానో అక్తుభిః ।పశ్యం జన్మాని సూర్య। సప్తత్వా హరితో రథే వహంతి దేవసూర్య । శోచిష్కేశం విచక్షణ। అయుక్తసప్తశుంధ్యువః సూరో రథస్య నప్త్ర్యః । తాభిర్యాతి స్వయుక్తిభిః॥ ఉద్వయం తమసస్పరి జ్యోతి ష్పశ్యంత ఉత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్తమమ్ । ఉద్యన్నద్య మిత్రమహ ఆరోహన్నుత్తరాందివమ్।హృద్రోగం మమ సూర్యహరిమాణం చ నాశయ।శుకేషు మే హరిమాణం రోపణాకాసు దధ్మసి । అథో హారిద్రవేషు మే హరిమాణం నిదధ్మసి । ఉదగాదయ మాదిత్యో విశ్వేన సహసాసహ।ద్విషంతం మహ్యం రంధయన్మో అహంద్విష తే రథమ్ ॥౨॥

ఛందః.

చిత్రం దేవానా మితి మశచర్చస్య । సూక్తస్య । ఆంగీరసపుత్రః కుత్స ఋషిః । సూర్యో దేవతా । త్రిష్టుప్ఛదః॥

మంత్రః.

చిత్రం దేవానా ముదగా దనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణ స్యాగ్నేః । ఆప్రాద్యావాపృథివీ అంతరిక్షం సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుష శ్చ॥ సూర్యో దేవీ ముషసం రోచమానాం మర్యో న యోషా మభ్యేతి పశ్చాత్ । యత్రానరో దేవయంతో యుగాని వితన్వతే ప్రతిభద్రాయ భద్రమ్॥ భద్రా అశ్వాహరితస్సూర్యస్య చిత్రా ఏతగ్వా అనుమాద్యాసః । నమస్యంతో దివ ఆ పృష్ఠ మస్థుః పరి ద్యావాపృథివీ యంతి

స్వదృశః॥ తత్సూర్యస్య దేవత్వం తన్మహిత్వం మధ్యాకర్తోర్వితతంసంజ
భార। యదేదయుక్త హరితస్సధస్థాద్రాత్రీవాస స్తనుతే సిమస్మై॥
తన్మిత్రస్య వరుణస్యాభిచక్షే సూర్యో రూపంకృణుతే ద్యో రుపస్థే।
అనంత మన్య ద్రుశ దస్య పాజః కృష్ణమన్యద్ధరితస్సంభరంతి॥ అద్యా
దేవా ఉదితా సూర్యస్య నిరంహసః పిపృతానిరవద్యాత్ । త న్నో
మిత్రో వరుణోమామహంతామదితి స్సింధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః ॥3॥

ఛ ం దః.

ఇంద్రం మిత్రమితి ద్వయో ర్మంత్రయోః । ఔచథ్యపుత్రో
దీర్ఘతమ ఋషిః । సూర్యో దేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః॥

మ ం త్రః.

ఇంద్రం మిత్రం వరుణ మగ్ని మాహు రథో దివ్యస్స సుపర్ణో గ
రుత్మాన్ । ఏకం స ద్విప్రా బహుధావదం త్యగ్నిం యమం మాత
రిశ్వాన మాహుః॥కృష్ణం నియానం హరయ స్సుపర్ణా అపోవ సానా
దివ ముత్పతంతి । త ఆవ వృత్రన్త్సదనా దృతస్యాదిద్ఘృతేన పృథివీ
వ్యుద్యతే ॥

ఛ ం దః.

హంస శ్శుచిష దిత్యేకస్యార్చః । గౌతమపుత్రో వామదేవ
ఋషిః । సూర్యోదేవతా । జగతీ ఛందః॥

మ ం త్రః.

హంస శ్శుచిష ద్వసు రంతరిక్షస ద్ధోతా వేదిష దతిథి ర్దురోణ
సత్ । నృషద్వరస దృతస ద్వ్యోమస దబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా
ఋతమ్॥

ఛందః.

యత్వానూ ర్యేత్యస్య మంత్రస్య । భౌమపుత్రో త్రిరర్షిః । సూర్యో దేవతా । అనుష్టుప్ఛందః॥

మంత్రః.

యత్వా సూర్య స్వర్భాను స్తమసా విధ్య దాసురః । అక్షేత్ర విద్యథా ముగ్ధో భువనా న్యదీధయుః ॥౪॥

ఛందః.

యదద్యేత్యేకోత్తుస్సూర్య ఇతి తిస్ర ఉద్వేతీతి చతస్రో ఽర్ధర్చశ్చ ఏతాసాం మైత్రావరుణపుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః । సూర్యో దేవతా । జగతీ ఛందః ॥

మంత్రః.

యదద్యసూర్య బ్రవో నాగా ఉద్యన్మిత్రాయ వరుణాయ సత్యమ్ । వయం దేవత్రాదితే స్యామ తవ ప్రియాసో అర్యమన్గృణంతః । ఉత్తుస్సూర్యో బృహదర్చీంష్యశ్రేత్పురు విశ్వా జనిమ మానుషాణామ్ । సమో దివా దదృశే రోచమానః క్రత్వాకృతః సుకృతః కర్తృభిర్భూత్ । ససూర్య ప్రతి పురో న ఉద్గా ఏభిస్తోమేభి రేతశేభి రేవైః । ప్రనో మిత్రాయ వరుణాయ వోచోనాగసో అర్యమ్ణే అగ్నయే చ । విన స్సహస్రం శురుధో రదంత్వృతావానో వరుణో మిత్రో అగ్నిః । యచ్ఛంతు చంద్రా ఉపమం నో అర్కమాన్తః కామం పూపురంతు స్తవానా ॥౫॥ ఉద్వేతి సుభగో విశ్వచక్షాః సాధారణస్సూర్యో మానుషాణామ్ । చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్య దేవ శ్చర్మేవ యస్సమవివ్యక్తమాంసి । ఉద్వేతి ప్రసవీతా జనానాం మహాన్కేతు రర్ణవ

సూర్యస్య । ప్రమానం చక్రం పర్యావివృత్సన్యదేతశో వహాతి ధూర్షు
యుక్తః । విభ్రాజమాన ఉషసాముపస్థాద్రేభైరుదేత్యనుమద్యమానః ।
ఏష మే దేవస్సవితా చచ్ఛంద యస్సమానం న ప్రమినాతి ధామ ।
దివో రుక్మ ఉరుచక్షా ఉదేతి దూరే అర్థస్తరణిర్భ్రాజమానః ।
నూనం జనాస్సూర్యేణ ప్రసూతా అయన్నర్థాని కృణవన్నపాంసి ।
యత్రా చక్రురమృతా గాతుమస్మై శ్యేనో న దీయన్నన్వేతి పాథః ॥

ఛందః

ఉదుత్యం దర్శతమితి త్ర్యృచస్య సూక్తస్య । మైత్రావరుణపుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః । సూర్యో దేవతా । ఆద్యా బృహతీ. ద్వితీయా సతోబృహతీ । తృతీయా పుర ఉష్ణిక్ఛందాంసి ॥

మంత్రః

ఉదుత్యద్దర్శతం వపుర్దివ ఏతి ప్రతిహ్వరే । యదీమాశుర్వహాతి దేవ ఏతశో విశ్వస్మై చక్షసే అరమ్ ॥ శీర్ష్ణశ్శీర్ష్ణో జగతస్తస్థుషస్పతిం సమయా విశ్వమారజః ॥ సప్త స్వసారస్సువితాయ సూర్యం వహంతి హరితో రథే ॥౬॥ తచ్చక్షుర్దేవహితం శుక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతమ్ ॥

ఛందః

బణ్మహానితి ద్వయోర్మంత్రయోః । భార్గవో జమదగ్నిరృషిః । సూర్యో దేవతా । బార్హతప్రగాథశ్ఛందః ॥

మంత్రః

బణ్మహాం అసి సూర్య బళాదిత్య మహాం అసి । మహస్తే సతో మహిమా పనస్యతేద్ధా దేవ మహాం అసి ॥ బట్సూర్య శ్రవసా మహాం అసి

ప్రతాగ్ని దేవ మహాంఅసి । మహ్నా దైవానా మసుర్యః పురోహితో విభు జ్యోతిరదాభ్యమ్ ॥౭॥

ఛందః.

నమో మిత్రస్యేతి ద్వాదశర్చస్య సూక్తస్య ॥ సూర్యపుత్రో౽భితప ఋషిః । సూర్యో దేవతా । జగతీ ఛందః । దశమీ త్రిష్టుప్॥

మంత్రః.

నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షసే మహో దేవాయ తదృతం సపర్యత । దూరేదృశే దేవ జాతాయ కేతవే దివస్పుత్రాయ సూర్యాయ శంసత ॥ సామాసత్యోక్తిః పరిపాతు విశ్వతో ద్యావాచ యత్ర తతన న్నహాని చ । విశ్వ మన్యం నినిశతే య దేజతి విశ్వాహాపో విశ్వాహోదేతి సూర్యః ॥ న తేఅదేవః ప్రదివో నివాసతే య దేతశేభిః పతరై రథర్యసి ॥ ప్రాచీన మన్య దనువర్తతే రజఉద్గన్యేనజ్యోతిషా యాసి సూర్య ॥ యేన సూర్యజ్యోతిషా బాధసేతమో జగ చ్చ విశ్వ ముదియర్షిభానునా ॥ తేనాస్మ ద్విశ్వామనిరామనా హుతి మపామీవామప దుష్వప్న్యం సువ ॥ విశ్వస్య హి ప్రేషితో రక్షసి వ్రత మహేళయ న్నుచ్చరసి స్వధాఉఅను ॥ య దద్య త్వా సూర్యో పబ్రవామహై తన్నో దేవాఉఅనుమంసీరత్క్రతుం ॥ తన్నో ద్యావా పృథివీ తన్నఉఆప ఇంద్రశ్శృణ్వంతు మరుతో హవం వచః।మాశూనేభూమ సూర్యస్య సందృశి భద్రం జీవంతో జరణా మశీమహి ॥౮॥ విశ్వాహా త్వా సుమనస స్సుచక్షసః ప్రజావంతో ఉఅనమీవాఉ అనాగసః। ఉద్యంతం త్వా మిత్ర మహోదివే దివే జ్యోగ్జీవా ప్రతిపశ్యేమ సూర్య ॥ మహిజ్యోతి ర్బిభ్రతం త్వావిచక్షణభాస్వంతం చక్షుషే చక్షు

ష్టే మయః। ఆరోహంతం బృహతః పాజసస్పరి వయం జీవాః ప్రతిపశ్యేమ
సూర్య ॥ యస్య తే విశ్వా భువనాని కేతునా ప్రచేరతే నిచవిశంతే ఽ
క్తుభిః ॥ అనాగాస్త్వేన హరికేశ సూర్యాహ్నాహ్నా నో వస్యసావస్యసో
దిహి ॥ శన్నో భవ చక్షసా శన్నో ఽ అహ్నా శం భానునా శం హిమా
శం ఘృణేన ॥ యథా శమధ్వం ఛ్ఛమసద్దురోణే తత్సూర్య ద్రవిణం
ధేహి చిత్రమ్ ॥ అస్మాకం దేవా ఉభయాయ జన్మనే శర్మ యచ్ఛత
ద్విపదే చతుష్పదే। అదత్పిబదూర్జయమానమాశితం తదస్మే శంయో
రరపో దధాతన ॥ యద్వో దేవా శ్చకృమ జిహ్వయా గురుమనసో వా
ప్రయుతీ దేవహేళనమ్ । అరావా యో నో ఽ అభిదుచ్ఛునాయతే తస్మి
న్తదేనో వసవో నిధేతన ॥౯॥

ఛ ం ద ః.

సూర్యో న ఇతి పంచర్చస్య సూక్తస్య । సూర్యపుత్రో చక్షుర
ర్షిః సూర్యో దేవతా॥ గాయత్రీ ఛందః ।

మ ం త్ర ః.

సూర్యో నో దివస్పాతు వాతో ఽ అంతరిక్షాత్ । అగ్నిర్నః
పార్థివేభ్యః ॥ జోషా సవితర్యస్య తే హరః శ్శతం సవాం అర్హతి
పాహి నో దిద్యుతః పతంత్యాః ॥ చక్షుర్నో దేవ స్సవితా చక్షుర్న ఽ
ఉత పర్వతః। చక్షుర్ధాతా దధాతు నః॥ చక్షుర్నో ధేహి చక్షుషే
చక్షుర్విఖ్యై తనూభ్యః। సం చేదం విచపశ్యేమ ॥ సుసందృశం త్వా వయం
ప్రతి పశ్యేమ సూర్య । విపశ్యేమ నృచక్షసః॥ ౧౦॥

ఛందః.

విభ్రాడ్బృహదితి చతుఋచస్య సూక్తస్య। సూర్యపుత్రోవిభ్రాడృషిః। సూర్యో దేవతా। జగతీ ఛందః। అంత్యా ప్రస్తారపఙ్క్తిః॥

మంత్రః.

విభ్రాడ్బృహత్పిబతు సోమ్యం మధ్వాయుర్దధద్యజ్ఞపతావవిహ్రుతమ్। వాతజూతో యో అభిరక్షతి త్మనా ప్రజాః పుపోష పురుధా విరాజతి॥ విభ్రాడ్బృహత్సుభృతం వాజసాతమం ధర్మన్దివో ధరుణే సత్యమర్పితమ్। అమిత్రహా వృత్రహా దస్యుహన్తమం జ్యోతిర్జజ్ఞే అసురహా సపత్నహా॥ ఇదం శ్రేష్ఠం జ్యోతిషాం జ్యోతిరుత్తమం విశ్వజిద్ధనజిదుచ్యతే బృహత్। విశ్వభ్రాడ్భ్రాజో మహి సూర్యో దృశ ఉరు పప్రథే సహ ఓజో అచ్యుతమ్॥ విభ్రాజం జ్యోతిషా స్వరగచ్ఛో రోచనం దివః। యేనేమా విశ్వా భువనాన్యాభృతా విశ్వకర్మణా విశ్వదేవ్యావతా॥౧౧॥

ఛందః.

ఆయంగౌరితి తృచస్య। సార్పరాజ్ఞీ నామర్షిః। సూర్యో దేవతా। గాయత్రీ ఛందః॥

మంత్రః.

ఆయం గౌః పృశ్నిరక్రమీదసదన్మాతరం పురః। పితరం చ ప్రయన్త్సువః॥ అంతశ్చరతి రోచనాస్య ప్రాణాదపానతీ। వ్యఖ్యన్మహిషో దివమ్॥ త్రింశద్ధామ విరాజతి వాక్పతంగాయ ధీయతే। ప్రతివస్తోరహ ద్యుభిః॥౧౨॥

ఛందః.

ఋతంచేతి తృచస్య। మాధుచ్ఛందసోఽఘమర్షణఋషిః। భావవృత్తో దేవతా। అనుష్టుప్ఛందః॥

మం త్రః.

ఋతం చ సత్యం చాభీ ద్ధా త్తపసోధ్యజాయత । తతో రా త్ర్యజాయత తత స్సముద్రో అర్ణవః। సముద్రా దర్ణవా దధి సంవ త్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ । సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వ మకల్పయత్ । దివం చ పృథివీం చాంతరిక్ష మధో స్వః॥ సవితా పశ్చాతాత్సవితా పురస్తా స్సవి తోత్త రాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్ । సవితా న స్సువతు సర్వతాతింసవితా నో రాసతాం దీర్ఘ మాయుః శ్రీసవితృసూర్యనారాయణార్పణమస్తు.

సౌరం సమాప్తమ్.

షష్టిర్శ్చేథర్గశ ఏతాసాం సౌర్యాణాంసూర్యఏవదేవతాఅంత్యా మేకే సూక్త మాత్మన స్తవం మన్యంతే । య ఋషిస్సోహ మితి ధ్యాతవ్యం॥ య ఏతేన సౌర్యేణ సూక్తేన సూర్య మహరహరుపతి ష్ఠంతే। ధనధాన్యబహుపుత్రనిర్వ్యాధిమంత ఆయుష్యవంతఆరోగ్యవం తోన్నాద్యవంతో రయివంతో బలవంతో ధనవంతోబహుపుత్రవంతః॥ శ్రీకామ శ్శాంతికామో మేధాకామఃప్రజ్ఞాకామోయశస్కామ ఆయు ష్కామఆరోగ్య కామోన్నాద్యకామ ఏవం భాస్కర స్యారాధనం కుర్యాత్ । సదాగృహీ పాపక్షయార్థీ వ్యాధి నాశనార్థీ శత్రునాశ నార్థీ జీవితార్థీ పుత్రార్థీ మోక్షార్థీ ధనార్థీ చకుర్వీత శ్రీసూ ర్యస్యైవ సాయుజ్యం సరూపతాం సలోకతా మశ్నుతే । నమ శ్శౌన కాయ నమ శ్శౌనకాయ నమః పరమర్షిభ్యో నమః పరమర్షిభ్యః । శాంతా పృథివీ శివ మంతరిక్షం ద్యౌ ర్నో దే వ్యభయన్నో అస్తు। శ్శాదిశః ప్రదిశ ఉద్దిశో న ఆపో విశ్వతః పరిపాంతు సర్వత శ్శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ నమో బ్రహ్మణేనమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః । నమోవాచే నమో వాచస్పతయె నమో విష్ణవే మహతే కరోమి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

—o—

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్.

భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభి ర్యజత్రాః । స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్ం సస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః। స్వస్తిన ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

ఓమ్॥ భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామదేవాః । భద్రంపశ్యేమాక్షభి ర్యజత్రాః । స్థిరైర ఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః । వ్యశేమదేవహితం యదాయుః।స్వస్తినఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తినఃపూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తినస్తార్క్ష్యోఅరిష్టనేమిః।స్వస్తినోబృహస్పతిర్దధాతు । ఆపమాపా మపస్సర్వాః।అస్మాదస్మాదితోఽముతః ॥౧॥ అగ్నిర్వాయు శ్చసూర్యశ్చ సహసంచస్కరర్ధియా । వాయ్వశ్వారశ్మిపతయః । మరీచ్యాత్మానో అద్రుహః । దేవీర్భువనసూవరీః।పుత్రవత్త్వాయ మేసుత।మహానామ్నీ ర్మహామానాః । మహసో మహస్స్వః । దేవీఃపర్జన్య సూవరీః । పుత్రవ త్త్వాయమే సుత ॥౨॥ అపాశ్న్యుష్ణిమపారక్షః । అపాశ్న్యుష్ణిమపార ఘమ్ । అపా ఘ్రామప చావర్తిమ్ । అప దేవీరితో హిత । వజ్రం

ద్దేవీరజీతాగ్ంశ్చ। భువనం దేవసూవరీః। ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్। యోని నోర్ధ్వముదీషత। శివా నశ్శన్తమా భవన్తు। దివ్యా ఆప ఓషధయః। సుమృడీకా సరస్వతి। మా తే వ్యోమ సన్దృశి ॥౩॥

అమృతప్సుతౌషధయో ద్వే చ ॥౧॥

స్మృతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమ్। అనుమానశ్చతుష్టయమ్। ఏతైరాదిత్యమణ్డలమ్। సర్వైరేవ విధాస్యతే। సూర్యో మరీచిమాదత్తే। సర్వస్మాద్భువనాదధి। తస్యాః పాకవిశేషేణ। స్మృతం కాలవిశేషణమ్। నదీవ ప్రభవాత్కాచిత్। అక్షయ్యాత్స్యన్దతే యథా ॥౪॥ తాం నద్యోఽభిసమాయన్తి। సోరుస్సతీ న నివర్తతే। ఏవం నానా సముత్థానాః। కాలాస్సంవత్సరగ్ం శ్రితాః। అణుశశ్చ మహశశ్చ సర్వే సమవయన్తి తమ్। స తైస్సర్వైస్సమావిష్టః। ఊరుస్సన్న నివర్తతే। అధిసంవత్సరం విద్యాత్। తదేవ లక్షణే ॥౫॥ అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ। సమారూఢః ప్రదృశ్యతే। సంవత్సరః ప్రత్యక్షేణ। నాధిసత్త్వః ప్రదృశ్యతే। పటరో విక్లిధః పిఙ్గః। ఏతద్వరుణలక్షణమ్। యత్రైతదుపదృశ్యతే। సహస్రం తత్ర నీయతే। ఏకగ్ం హి శిరో నానా ముఖే। కృత్స్నం తదృతులక్షణమ్ ॥ ౬ ॥ ఉభయతస్సప్తేన్ద్రియాణి। జల్పితం త్వేవ దిహ్యతే। శుక్లకృష్ణే సంవత్సరస్య। దక్షిణవామయోః పార్శ్వయోః। తస్యైషా భవతి। శుక్రం తే అన్యద్యజతం తే అన్యత్। విషురూపే అహనీ ద్యౌరివాసి। విశ్వా హి మాయా అవసి స్వధావః। భద్రా తే పూషన్నిహ రాతిరస్త్వితి। నాత్ర భువనమ్। న పూషా। న పశవః। నాదిత్యస్సంవత్స

ర. ఏవ ప్రత్యక్షేణ ప్రియతమం విద్యాత్ । ఏదద్వై సంవత్సరస్య ప్రియ తనుగ్ం రూపమ్ । యోఽస్యమహానర్థ ఉత్పత్స్యమానో భవతి । ఇ దం పుణ్యం కురుష్వేతి । తమాహారణం దద్యాత్ ॥ ౭ ॥

యథా లక్షణ ఋతులక్షణం, భువపగ్ంస్పష్టచ ॥ ౨ ॥

సాకంజానాగ్ం సప్తథమాహురేకజమ్ । షడుద్యమా ఋష యో దేవజా ఇతి । తేషామిష్టాని విహితాని ధామశః । స్థాత్రే రేజన్తే వికృతాని రూపశః । కోఽనుమర్త్యా అభిధితః । సఖా సఖాయమబ్రవీత్ జహాకో అస్మదీష తే । యస్తిత్యాజ సఖివిదగ్ం సఖాయమ్ । న తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీగ్ంశృణోత్యలకగ్ం శృణోతి ॥ ౮ ॥ నహి ప్రవేద సుకృతస్య పన్థామితి । ఋతుర్ ఋతునా నుద్యమానః । వినన్నాదాభిధావః । షష్టిశ్చ త్రిగ్ంశ కావల్గాః । శుక్లకృష్ణౌచ షాష్టికౌ సారాగవస్త్రై జరదక్షః । వసన్తో వసుభిస్సహ । సంవత్సరస్య సవితుః । ప్రైషకృత్ప్రథమ స్స్మృతః । అమూనాదయతేత్యన్యాన్ ॥ ౯ ॥ అమూగ్ంశ్చ పరిరక్షతః । ఏతావాచరి ప్రయుజ్యన్తే । యత్రైతదుపదృశ్యతే ఏతదేవ విజానీయాత్ । ప్రమాణం కాలపర్యయే । విశేషణంతు వక్ష్యా మః । ఋతూనాం తన్నిబోధత । శుక్లవాసా రుద్రగణః, గ్రీష్మేణావర్తతే సహ । నిజహన్పృథివీగ్ం సర్వామ్ ॥ ౧౦ ॥ జ్యోతిషా ప్రతిఖ్యేన సః । విశ్వరూపాణి వాసాగ్ంసి । ఆదిత్యానాం నిబోధత । సంవత్సరీణం కర్మజ ఫలమ్ । వర్షాభిర్దదతాగ్ంసహ । అదుఃఖో దుఃఖచక్షురివ । తదామీత ఇవ దృశ్యతే । శీతేనావ్యథయన్నివ । రురుదక్ష ఇవ దృశ్యతే ।

స్తోదయతే జ్వలతశ్చైవ । శామ్యతశ్చాస్య చక్షుషీ । యాతైపతేజా క్రోగ్ంశ్యన్తే । సంవత్సరాత్తా క్రోగ్ంశ్యన్తే । యాతిప్రతితిష్ఠన్తి । సంవత్సరే తాని ప్రతితిష్ఠన్తి । వర్షాభ్య ఇత్యర్థః ॥౧౧॥ శృణోత్యనాత్యర్థిన ర్వ్యాత్మేవపశ్చ ॥౩॥

అక్షిదుఃఖోత్థితస్యైవ । విప్రసన్నే కనీనికే । ఆఙ్క్తేచాద్గణం నాస్తి । ఋభూణాం తన్నిబోధత । కనకాభాని వాసాగ్ంసి । అహతాని నిబోధత । అన్నమశ్నీత మృజ్మీత । అహంవోజీవనప్రదః । ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే । శరద్యత్రోపదృశ్యతే ॥౧౨॥ అభిధూన్వన్తోఽభిఘ్నన్త ఇవ । వాతవన్తో మరుద్గణాః । అముతో జేతు మిష్వముఖమివ సన్నద్ధాస్సహదదృశేహ । అపధ్వస్తైర్వస్తివర్ణైరివ । విశిఖాసఃకపర్దినః । అక్రుద్ధస్య యోత్స్యమానస్య । క్రుద్ధస్యేవలోహినీ । హేమతశ్చక్షుషీ విద్యాత్ । అక్ష్ణయోః క్షిపణోరివ ॥౧౩॥ దుర్భిక్షం దేవలోకేషు । మనూనాముదకం గృహే । ఏతా వాచః ప్రవదన్తీః । వైద్యుతోయాన్తి శైశిరీః । తా అగ్నిః పవమానా అన్వైక్షత । ఇహజీవికామపరిపశ్యన్న । తస్యైషాభవతి । ఇహేహవస్స్వతపసః । మరుతస్సూర్యత్వచః । శర్మ సప్రథా ఆవృణే ॥౧౪॥ దృశ్యత ఇవావృణే ॥౪॥

అతితామ్రాణి వాసాగ్ంసి । అష్టివజ్రశతఘ్నిచ । విశ్వేదేవా విప్రహరన్తి । అగ్నిజిహ్వా అసశ్చత । నైవదేవో న మర్త్యః । నరాజా వరుణో విభుః । నాగ్నిర్నేన్ద్రోన పవమానః । మాతృక్కచ్చన విద్యతే । దివ్యస్యైకా ధనురార్త్నిః । పృథివ్యామపరాశ్రితా ॥౧౫॥ తస్యే

న్ద్రో వమ్రిరూపేణ । ధనుర్జ్యామచ్ఛినత్స్వయమ్ । తదిన్ద్రధనురిత్యజ్యమ్।
అభ్రవర్ణేషు చక్షతే । ఏతదేవ శంయోర్బార్హస్పత్యస్య । ఏతద్రుద్ర
స్య ధనుః । రుద్రస్య త్వేవ ధనురార్త్నిః । శిర ఉత్పిపేష । స ప్రవర్గ్యోఽ
భవత్ । తస్మాద్యస్సప్రవర్గ్యేణ యజ్ఞేన యజతే । రుద్రస్య స శిరః
ప్రతిదధాతి । నైనగ్ం రుద్ర ఆరుకో భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౧౬ ॥
శ్రితా యజత్రై త్రీణిచ ॥ ౫ ॥

అత్యూర్ధ్వాక్షోఽతిరశ్చాత్ । శిశిరః ప్రదృశ్యతే। నైవరూపం
న వాసాగ్ంసి । న చక్షుః ప్రతి దృశ్యతే । అన్యోన్యం తు న హిగ్ం
స్రాతః । సత స్తద్దేవలక్షణమ్ । లోహితోక్ష్ణి శారశీర్ష్ణిః । సూర్య
స్యోదయనం ప్రతి । త్వం కరోషి న్యఞ్జలికామ్ । త్వం కరోషి నిజాను
కామ్ ॥ ౧౭ ॥ నిజానుకా మే న్యఞ్జలికా । అమీ వాచముపాసతామి
తి । తస్మై సర్వ ఋతవో నమన్తే । మర్యాదాకరత్వాత్ప్రపురోధామ్ ।
బ్రాహ్మణ ఆప్నోతి । య ఏవం వేద । స ఖలు సంవత్సర ఏతైస్సేనానీ
భిస్సహ । ఇన్ద్రాయ సర్వాన్కామానభి వహతి । సద్రప్సః । తస్యై
షా భవతి ॥ ౧౮ ॥ అవద్రప్సో అంగ్ంశుమతీమతిష్ఠత్ । ఇయానః
కృష్ణో దశభిస్సహస్రైః । ఆవర్తమిన్ద్రశ్శచ్యాధమన్తమ్। ఉపస్నుహితం
నృమణామథ ద్రామితి । ఏతయైవేన్ద్రస్సలావృక్యా సహ । అసురాన్పరి
వృశ్చతి । పృథివ్యగ్ంశుమతీ । తామన్వవస్థితస్సంవత్సరో దివం చ ।
నైవంవిదుషాఽఽచార్యాన్తేవాసినౌ । అన్యోఽన్యస్మై ద్రుహ్యాతామ్ ।
యో ద్రుహ్యతి । భ్రశ్యతే స్వర్గాల్లోకాత్ । ఇత్యృతుమణ్డలాని ।

సూర్యమణ్డలాన్యాఖ్యాయికాః । అతఊర్ధ్వగ్ంపనిర్వచనాః ॥ ౧౯ ॥
నిజానుకారం భవతి ద్రుష్టాతాం పశ్చ చ ॥౬॥

ఆరోగో భ్రాజఃపటరః పతఙ్గః। స్వర్ణరో జ్యోతిషీమాన్ విభాసః। తే అస్మైసర్వే దివమాతపన్తి । ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి। కశ్యపోఽష్టమః । స మహామేరుం న జహాతి । తస్యైషా భవతి । యత్తే శిల్పం కశ్యప రోచనావత్ । ఇన్ద్రియావత్పుష్కలం చిత్రభాను। యస్మిన్త్సూర్యా అర్పితాస్సప్త సాకమ్ ॥౨౦॥ తస్మిన్రాజానమధి విశ్రయేమమితి। తే అస్మై సర్వే కశ్యపాజ్జ్యోతిర్లభన్తే । తాన్సోమగకశ్యపాదధి నిర్ధమతి । భ్రస్తాకర్మకృదివైవమ్ । ప్రాణో జీవానీన్ద్రియజీవాని। సప్తశీర్షణ్యాః ప్రాణాః। సూర్యా ఇత్యాచార్యాః । అపశ్యమహమేతాన్థ్సప్తసూర్యానితి । పఞ్చకర్ణోవాత్స్యాయనః । సప్తకర్ణశ్చప్లాక్షిః॥౨౧॥ఆనుశ్రవిక ఏవనౌకశ్యప ఇతి । ఉభౌవేదయితే । నహి శేకుమివమహామేరుం గన్తుమ్ । అపశ్యమహమేతత్సూర్యమణ్డలంపరివర్తమానమ్। గార్గ్యః ప్రాణత్రాతః । గచ్ఛన్తమహామేరుమ్ । ఏకం చాజహాతమ్। భ్రాజపటరపతఙ్గానిహానే।తిష్ఠన్నాతపన్తి । తస్మాదిహతప్తితపాః।౨౨॥ అముత్రేతరే । తస్మాదిహాత ప్త్రితపాః। తేషామేషా భవతి।సప్తసూర్యా దివమను ప్రవిష్టాః।తానన్వేతి పథిభిర్దక్షిణావాన్ । తే అస్మైసర్వేఘృతమాతపన్తి।ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి । సప్తర్త్విజస్సూర్యా ఇత్యాచార్యాః । తేషామేషా భవతి । సప్త దిశో నానాసూర్యాః ॥౨౩॥ సప్తహోతార ఋత్విజః । దేవాఆదిత్యా యేసప్త । తేభిస్సోమాభీ

రక్షణ ఇతి । తదప్యామ్నాయః । దిగ్భ్రాజ ఋతూన్కరోతి । ఏత యైవా
వృతా సహస్రసూర్యతాయా ఇతి వైశమ్పాయనః । తస్యైషా భవ
తి । యద్ద్యావ ఇన్ద్ర తే శతగ్ంశతం భూమీః । ఉత స్యుః । న త్వా వ
జ్రిన్థ్సహస్రగ్ం సూర్యాః ॥ ౨౪ ॥ అను న జాతమష్ట రోదసీ ఇతి । నానాలి
ఙ్గత్వాదృతూనాం నానాసూర్యత్వమ్ । అష్టౌ తు వ్యవసితా ఇతి । సూర్య
మణ్డలాన్యష్టాత ఊర్ధ్వమ్ । తేషామేషా భవతి । చిత్రం దేవానాముద
గాదనీకమ్ । చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆప్రా ద్యావాపృథివీ
అన్తరిక్షమ్ । సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చేతి ॥ ౨౫ ॥

సాకం ప్లాశిస్త్రిష్టా నానా సూర్యా సూర్యా నవ చ ॥ ౭ ॥

క్వేదమభ్రం నివిశతే । క్వాయగ్ం సంవథ్సరో మిథః । క్వాహః
క్వేయం దేవ రాత్రీ । క్వ మాసా ఋతవశ్శ్రితాః । అర్ధమాసా ముహూర్తాః ।
నిమేషాస్త్రుటిభిస్సహ । క్వేమా ఆపో నివిశన్తే । యదీతో యాన్తి సం
ప్రతి । కాలా అప్సు నివిశన్తే । ఆపస్సూర్యే సమాహితాః ॥ ౨౬ ॥ అభ్రా
ణ్యపః ప్రపద్యన్తే । విద్యుథ్సూర్యే సమాహితా । అనవర్ణే ఇమే భూమీ ।
ఇయం చాసౌ చ రోదసీ । కిగ్గ్ం స్విదత్రాన్తరా భూతమ్ । యేనేమే విధృ
తే ఉభే । విష్ణునా విధృతే భూమీ । ఇతి వథ్సస్య వేదనా । ఇరావతీ
ధేనుమతీ హి భూతమ్ । సూయవసినీ మనుషే దశస్యే ॥ ౨౭ ॥ వ్యష్టభ్నా
ద్రోదసీ విష్ణవ ఏతే । దాధర్థ పృథివీమభితో మయూఖైః । కిం తద్విష్ణోర్బ
లమాహుః । కా దీప్తిః కిం పరాయణమ్ । ఏకో యద్ధారయద్దేవః ।
రేజతీ రోదసీ ఉభే । వాతాద్విష్ణోర్బలమాహుః । అక్షరాద్దీప్తిరుచ్యతే ।

క్ష్రివద్ధాద్ధారయద్దేవః। యద్విష్ణోర్లోకముత్తమమ్॥ ౨౮॥ అగ్నౌ హోవాయు శ్చైవ, ఏతదస్య పరాయణమ్। పృచ్ఛామి త్వా పరం మృత్యుమ్। అవమం మధ్యమం చతుమ్। లోకం చ పుణ్యపాపానామ్। ఏతత్పృచ్ఛామి సంప్రతి। అముమాహుః పరం మృత్యుమ్। పవమానం తు మధ్యమమ్। అగ్నిరేవావమో మృత్యుః। చన్ద్రమాశ్చతురుచ్యతే॥ ౨౯॥ అనాభోగాః పరం మృత్యుమ్। పాపాస్సంయన్తి సర్వదా। ఆభోగాస్త్వేవ సంయన్తి। యత్ర పుణ్యకృతో జనాః। తతో మధ్యమమాయన్తి। చతుమగ్నిం చ సంప్రతి। పృచ్ఛామి త్వా పాపకృతః। యత్ర యాతయతే యమః। త్వం నస్తద్బ్రహ్మన్ప్రబ్రూహి। యది వేత్థాసతో గృహాన్॥ 30॥ కశ్యపాదుదితాస్సూర్యాః। పాపాన్నిర్ఘ్నన్తి సర్వదా। రోదస్యోరన్తర్దేశేషు। తత్ర న్యస్యన్తే వాసవైః। తేఽశరీరాః ప్రపద్యన్తే। యథాఽపుణ్యస్య కర్మణః। అపాణ్యపాదకేశాసః। తత్ర తేఽయోనిజా జనాః। మృత్వా పునర్మృత్యుమాపద్యన్తే। అద్యమానాస్స్వకర్మభిః॥ ౩౧॥ ఆశాతికాః క్రిమయ ఇవ। తతః పూయన్తే వాసవైః। అపైతం మృత్యుం జయతి। య ఏవం వేద। స ఖల్వైవం విద్బ్రాహ్మణః। దీర్ఘశ్రుత్తమో భవతి। కశ్యపస్యాతిథిస్సిద్ధగమనస్సిద్ధాగమనః। తస్యైషా భవతి। ఆ యస్మిన్త్సప్త వాసవాః। రోహన్తి పూర్వ్యా రుహః॥ 3౨॥ ఋషిర్హ దీర్ఘశ్రుత్తమః। ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథిరితి। కశ్యపః పశ్యకో భవతి। యత్సర్వం పరిపశ్యతీతి సౌక్ష్మ్యాత్। అథాగ్నేరష్టపురుషస్య। తస్యైషా భవతి। అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్। విశ్వాని దేవ

వ్రయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనః । భూయిష్ఠాం తేన మఉక్తిం విధేమేతి॥౩౩॥ సమాహితా దళస్య ఉత్తమముచ్యతే గృహాః ష్వ్య కర్మభిః పూర్వ్యా రుహా ఇతి ॥౮॥

అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చ । సహోజా అజిరా ప్రభుః । వైశ్వానరో నర్యాపాశ్చ । పఙ్క్తిరాధాశ్చ సప్తమః । విసర్పేవాష్టమోఽగ్నీనామ్ । ఏతేఽష్టౌ వసవః క్షితా ఇతి । యథర్త్వేవాగ్నే రర్చిర్వర్ణవిశేషాః । నీలార్చిశ్చ పీతకార్చిశ్చేతి । అథ వాయో రేకాదశ పురుషస్యైకాదశ స్త్రీకస్య । ప్రభ్రాజమానా వ్యవదాతాః ॥ ౩౪ ॥ యాశ్చ వాసుకి వైద్యుతాః । రజతాః పరుషాః శ్యామాః । కపిలా అతిలోహితాః । ఊర్ధ్వా అవపతన్తాశ్చ । వైద్యుత ఇత్యేకాదశ । నైనం వైద్యుతో హినస్తి । య ఏవం వేద । సహోవాచ వ్యాసః పారాశర్యః । విద్యుద్వధమేవాహం మృత్యుమైచ్ఛమితి । న త్వకామగ్ంహన్తి ॥౩౫॥ య ఏవం వేద । అథ గన్ధర్వగణాః । స్వానభ్రాట్ । అఙ్ఘారిర్బమ్భారిః । హస్తస్సుహస్తః । కృశానుర్విశ్వావసుః । మూర్ధన్వాన్త్సూర్యవర్చాః । కృతిరిత్యేకాదశ గన్ధర్వగణాః । దేవాశ్చ మహాదేవాః । రశ్మయశ్చ దేవా గరగిరః ॥౩౬॥ నైనం గరో హినస్తి । య ఏవం వేద । గౌరీమిమాయ సలిలాని తక్షతీ । ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ । సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్నితి । వాచో విశేషణమ్ । అథ నిగద వ్యాఖ్యాతాః । తాననుక్రమిష్యామః । వరాహవస్స్వతపసః ॥౩౭॥ * విద్యున్మహసో

* 'విద్యున్మయసో' ఇతి పాఠాన్తరమ్.

ధూపయః, శ్యావయోగ్రృహమేఘా శ్చైత్యేతే । ఘైచేమేశిమిఃవిద్యేవః
పర్జన్యాస్స_ప్తపృథివీమభివర్షన్తి । వృష్టిభిరితి । ఏతయైవవిభక్తివిపరీతాః ।
సప్తభిర్వాతైరుదీరితాః । అమూన్లోకానభివర్షన్తి । తేషామేషాభవతి
సమానమేతదుదకమ్ ॥౩౯॥ ఉచ్చైత్యవచాహభిః । భూమిం పర్జన్యాః
న్వన్తి । దివంజిన్వన్త్యగ్నయఇతి । యదక్షరం భూతకృతమ్ । విశ్వేదేవా
ఉపాసతే । మహర్షిమస్యగోప్తారమ్ । జమదగ్నిమకుర్వత । జమదగ్ని
రాప్యాయతే । ఛన్దోభి శ్చతురుత్తరైః । రాజ్ఞ స్సోమస్య తృప్తాసః ॥౩౯
బ్రహ్మణావీర్యావతా । శివానః ప్రదిశోదిశః । తచ్ఛంయోరావృణీమహే
గాతుంయజ్ఞాయ । గాతుంయజ్ఞపతయే । దైవీస్స్వస్తిరస్తునః । స్వస్తిర్మాన
షేభ్యః । ఊర్ధ్వంజిగాతు భేషజమ్ । శంనోఅస్తుద్విపదే । శంచతుష్పదే
సోమపా౩ అసోమపా౩ ఇతినిగదవ్యాఖ్యాతాః ॥౪౦॥ వ్యపద్రాతాప
న్తిగరగిర స్తపస ఉదకం తృప్తాసశ్చతుష్పద ఏకంచ ॥౯॥

సహస్రవృదియం భూమిః । పరంవ్యోమసహస్రవృత్ । అశ్వినా
భుజ్యూనాసత్యా । విశ్వస్య జగతస్పతీ । జాయా భూమిః పతిర్వ్యోమ
మిథునంతా అతుర్యథుః । పుత్రోబృహస్పతీరుద్రః । సరమాఇతిస్త్రీపు
మమ్ । శుక్రంవామన్యద్యజతంవామన్యత్ । విషురూపే అహనీద్యౌ
వస్థః ॥౪౧॥ విశ్వాహిమాయాఅవథస్స్వధావస్తా । భద్రావాంపూషణా
విహరాతిరస్తు । వాసాత్యాచిత్రౌజగతోనిధానౌ । ద్యావాభూమీచరథ
స్సగ్ంసఖాయౌ । తావశ్వినారాసభాశ్వాహవంమే । శుభస్పతీఆగతగ్ం
సూర్యయాసహ । త్యుగ్రోహభుజ్యుమశ్వినోదమేఘే । రయింనకశ్చిన్మ

స్మృవాన్తి అవాశాః । తమూహథుర్నౌభిరాత్మన్వతీభిః । అన్తరిక్షప్రు
ద్భిరపోదకాభిః ॥౨౨॥ తిస్రః క్షపస్త్రిరహాతివ్రజద్భిః । నాసత్యా భుజ్యు
మూహథుః పతఙ్గైః । సముద్రస్య ధన్వన్నార్ద్రస్య పారే । త్రిభీ రథైశ్శత
పద్భిష్షడశ్వైః । సవితారం వితన్వన్తమ్ । అనుబధ్నాతి శామ్బరః । ఆపపూర్
వమ్బరశ్చైవ । సవితాఽరేపసోఽభవత్ । త్యగ్ంసుతృప్తం విదిత్వైవ ।
బహుసోమగిరం వశీ ॥౨౩॥ అన్వేతి తుగ్రో వక్రియాం తమ్ । ఆయసూ
యాన్త్సోమతృప్సుషు । స సఙ్గ్రామస్తమోద్యోఽత్యోతః । వాచో గాః
పిపాతి తత్ । స తద్గోభిస్తవాఽత్యేత్వన్యే । రక్షసాఽనన్వితాశ్చ యే ।
అన్వేతి పరివృత్యాఽస్తః । ఏవమేతౌ స్థో అశ్వినా । తే ఏతే ద్యుఃపృథివ్యోః ।
అహరహర్గర్భం దధాథే ॥౨౪॥ తయోరేతౌ వత్సావహోరాత్రే ।
పృథివ్యా అహః । దివో రాత్రిః । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః ।
తయోరేతౌ వత్సౌ । అగ్నిశ్చాదిత్యశ్చ । రాత్రేర్వత్సః । శ్వేత ఆదిత్యః ।
అహ్నోఽగ్నిః ॥౨౫॥ తామ్రో అరుణః । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏ
వ భవతః । తయోరేతౌ వత్సౌ । వృత్రశ్చ వైద్యుతశ్చ । అగ్నేర్వృత్రః ।
వైద్యుత ఆదిత్యస్య । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః । తయోరేతౌ
వత్సౌ ॥౨౬॥ ఉష్మా చ నీహారశ్చ । వృత్రస్యోష్మా । వైద్యుతస్య నీహారః ।
తౌ తావేవ ప్రతిపద్యేతే । సేయగ్ం రాత్రీ గర్భిణీ పుత్రేణ సంవసతి । తస్యా వా
ఏతదుల్బణమ్ । యద్రాత్రౌ రశ్మయః । యథా గోర్గర్భిణ్యా ఉల్బణమ్ । ఏవ
మేతస్యా ఉల్బణమ్ । ప్రజయిష్ణుః ప్రజయా చ పశుభిశ్చ భవతి । య ఏవం
వేద । ఏతముద్యన్తమపియన్తం చేతి । ఆదిత్యః పుణ్యస్య వత్సః । అథ పవి

త్రాఙ్గిరసః ॥౪౭॥ స్థోఽపోదకాభిస్వశీదధాః అగ్నిస్సూర్యో రైతౌవతౌస్సభ వతీచత్వారి చ ॥౧౦॥

పవిత్రవన్తః పరివాజమాసతే। పితైషాం ప్రత్నో అభిరక్షతివ్రతమ్ మహస్సముద్రం వరుణస్తిరోదధే। ధీరా ఇచ్ఛేకుర్ధరుణేష్వారభమ్ । పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే। ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః। అతప్త తనూర్నతదామో అశ్నుతే। శృతాస ఇద్వహన్తస్తత్సమాశత। బ్రహ్మా దేవానామ్, అసతస్సద్యేతతక్షుః ॥౪౮॥ ఋషయస్సప్తాత్రిశ్చ యత్, సర్వే ఽత్రయో అగస్త్యశ్చ। నక్షత్రైశ్శంకృతోఽవసన్ । అథ సవితుశ్శ్యావాశ్వస్యావర్తికామస్య। అమీయ ఋక్షా నిహితాస ఉచ్చా। నక్తం దదృశ్రే కుహచిద్దివేయుః, అదబ్ధాని వరుణస్య వ్రతాని। విచాకశచ్చన్ద్రమా నక్షత్రమేతి, తత్సవితుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥౪౯॥ ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । తత్సవితుర్వృణీమహే। వయం దేవస్య భోజనమ్, శ్రేష్ఠగ్ంసర్వధాతమమ్। తురం భగస్య ధీమహి। అపాగూహత సవితా తృభీన్ । సర్వాన్దివో అన్ధసః, నక్తం తాన్యభవన్దృశే, అస్థ్యస్థ్నా* సమ్భవిష్యామః। నామనామైవ నామ మే ॥౫౦॥ నపుగ్ంసకం పుమాగ్ంస్త్ర్యస్మి । స్థావరోఽస్మ్యథ జఙ్గమః। యజేఽయక్షియష్టాహే చ । మయా భూతాన్యయక్షత। పశవో మమ భూతాని । అనూబన్ధ్యోఽస్మ్యహం విభుః। స్త్రియస్సతీః । తా ఉ మే పుగ్ంస ఆహుః । పశ్యదక్షణ్వాన్న విచేతదన్ధః । కవిర్యః పుత్రస్స ఇమా చికేత ॥౫౧॥ యస్తా విజానాత్సవితుః పితాఽసత్ ।

---

* ‘అస్థ్యసాథ్న’ ఇతి పాఠాన్తరమ్.

ఇన్ద్రో మణిమవిన్దత్ । తమఙ్గులిరావయత్ । అగ్రివః ప్రత్యముఞ్చత్ ।
తమజిహ్వాఽఅసశ్చత । ఊర్ధ్వమూలమవాక్శాఖమ్ । వృక్షం యో వేదసం
ప్రతి । నసజాతు జనశ్శ్రద్దధ్యాత్ । మృత్యుర్మా మారయాదితిః । హసితగ్ం
రుదితంగీతమ్ ॥ ౧౬ ॥ వీణాపణవలాసితమ్ । మృతంజీవం చయత్కిఞ్చిత్ ।
అఙ్గాని స్నేవవిద్ధితత్ । అతృష్యగ్గ్ంస్తృష్యధ్యాయత్ । అస్మాజ్జాతా మే
మిథూచరన్ । పుత్రోనిర్ఋత్యా వైదేహః । అచేతాయశ్చ చేతనః ।
*సతం మణిమవిన్దత్ । సోఽనఙ్గులిరావయత్ । సోఽగ్రివః ప్రత్యముఞ్చత్ ॥
౧౭ ॥ సోఽజిహ్వోఽఅసశ్చత । నైతమృషిం విదిత్వా నగరం ప్రవిశేత్ ।
యదిప్రవిశేత్ । మిథౌచరిత్వా ప్రవిశేత్ । తత్సమ్భవస్య వ్రతమ్ । ఆత
మగ్నేరథంతిష్ఠ । ఏకాశ్వమేకయోజనమ్ । ఏకచక్రమేకధురమ్ । వాత
ధ్రాజిగతిం విభో । నరిష్యతి నవ్యథతే ॥ ౧౮ ॥ నాస్యాక్షో యాతు నసజ్జతి ।
యచ్ఛ్వేతాన్ రోహితాగ్ంశ్చాగ్నేః । రథేయుక్త్వాఽధితిష్ఠతి । ఏకయా
చ దశభిశ్చస్వభూతే । ద్వాభ్యామిష్టయే విగ్ంశత్యాచ । తిసృభిశ్చవ
హసే త్రిగ్ంశతాచ ॥ నియుద్భిర్వాయవిహా తా విముఞ్చ ॥ ౧౯ ॥ తత్రత్యుర్ధి
మహినామమేదికేతగీతం ప్రత్యముఞ్చద్వ్యథతే నస్తచ ॥ ౧౧ ॥

అతనుష్వ ప్రతనుష్వ । ఉద్ధమాధమసంధమ । ఆదిత్యేచన్ద్ర
వర్ణానామ్ । గర్భమాధేహియఃపుమాన్ । ఇతస్సిక్తగ్ంసూర్యగ
తమ్ । చన్ద్రమసేరసంకృధి । వారాదం జనయాగ్రేఽగ్నిమ్ । యఏ
కోరుద్ర ఉచ్యతే । అసంఖ్యాతాస్సహస్రాణి । స్మర్యతేనచదృశ్యతే ॥ ౨౦ ॥

*అరణ్యకశిక్షావిరోధేఽపి సతమిత్యనుజాత పాఠః శిష్టైరాదృతః.

ఏవమృతంనిబోధత । ఆమన్ద్రైరిన్ద్రహరిభిః । యాహిమయూరరోమభిః ।
మాత్వా కే*చిన్నియేమురిన్నపాశినః । దధన్వేవతా ఇహి, మామన్ద్రై
రిన్ద్ర హరిభిః । యాహిమయూర రోమభిః । మామా కేచిన్నియేమ *
మురిన్నపాశినః । నిధన్వేవతా ఇమి । అణుభిశ్చమహద్భిశ్చ ॥ ౧౭ ॥
నిఘృష్వైరసమాయుతైః । కాలైర్హరిత్వమాపన్నైః । ఇన్ద్రా
యాహిసహస్రయుక్ । అగ్నిర్విభ్రాష్టివసనః । వాయుశ్శ్వేతసికద్రుకః । సంవత్స
రో విషూవర్ణైః । నిత్యాస్తేఽనుచరాస్తవ । సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్ర
హ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోమ్ । ఇన్ద్రాగచ్ఛహరివ ఆగచ్ఛమేధాతిథేః ।
మేషవృషణశ్వస్య మేనే ॥ ౧౮ ॥ గౌరావస్కన్దిన్నహల్యాయైజార ।
కౌశికబ్రాహ్మణ గౌతమబ్రువాణ । అరుణాశ్వా ఇహాగతాః । వసవః
పృథివిక్షితః । అష్టౌదిగ్వాససోఽగ్నయః । అగ్నిశ్చజాతవేదాశ్చేత్యేతే ।
తామ్రాశ్వాస్తామ్రరథాః । తామ్రవర్ణాస్తథాఽసితాః । దణ్డహస్తాఃఖాద
గ్దతః । ఇతోరుద్రాఃపరాంగతాః ॥ ౧౯ ॥ ఉక్తగ్ంస్థానం ప్రమాణంచ
పురఇత । బృహస్పతిశ్చ సవితాచ । విశ్వరూపైరిహాగతామ్ । రథేనో
దకవర్త్మనా । అప్సుషా ఇతి తద్ద్వయోః । ఉక్త
లావయవానామితరత్ర ప్రతీచ్యా† । వాసాతా ఇత్యశ్వినోః । కోఽన్తరిక్షే
శబ్దంకరోతీతి । వాసిష్ఠోరౌహిణోమీమాగ్ంసాంచక్రే । తస్యైషాభవ
తి । వాశ్రేవవిద్యుదితి । బ్రహ్మణ ఉదరణమసి । బ్రహ్మణ ఉదీరణమసి ।
బ్రహ్మణ ఆస్తరణమసి । బ్రహ్మణ ఉపస్తరణమసి ॥ ౨౦ ॥

* కేచిన్న్యేము' † 'ప్రతీచ్యా' ఇతిపాఠాన్తరమ్.

దృశ్యన్తేచ మైనేపర్ణాంగశాశ్చకేన్మిటప్స ॥౧౨॥

(అపక్రామతగర్భిణ్యాః) అష్టయోనీమష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీమిమాంమహీమ్ । అహంవేదన మేమృత్యుః । నచామృత్యురఘాహరత్ । అష్టయోన్యష్టపుత్రమ్। అష్టపద్దిదమన్తరిక్షమ్। అహంవేదన మేమృత్యుః । నచామృత్యురఘాఽహరత్ । అష్టయోనీ మష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీమమూం దివమ్ ॥౬౧॥ అహంవేదన మేమృత్యుః । నచామృత్యురఘాఽహరత్ । సుత్రామాణంమహీమూషు । అదితిర్ద్యౌరదితిరన్తరిక్షమ్ । అదితిర్మాతాసపితాసపుత్రః । విశ్వేదేవాఅదితిఃపఞ్చజనాః। అదితిర్జాతమదితిర్జనిత్వమ్। అష్టౌపుత్రాసోఅదితేః। యేజాతాస్తన్వఃపరి। దేవాం౨ ఉపప్రైత్సప్తభిః ॥౬౨॥ పరామార్తాణ్డమాస్యత్ । సప్తభిః పుత్రైరదితిః । ఉపప్రైత్పూర్వ్యంయుగమ్ । ప్రజాయై మృత్యవేతత్। పరామార్తాణ్డమాభరదితి । తానను క్రమిష్యామః । మిత్రశ్చవరుణశ్చ । ధాతాచార్యమాచ । అగ్ంశశ్చభగశ్చ । ఇన్ద్రశ్చవివస్వాగ్ంశ్చేత్యేతే। హిరణ్యగర్భోహగ్ంసశ్శుచిషత్ । బ్రహ్మజజ్ఞానం తదిత్పదమితి। గర్భఃప్రాజాపత్యః। అథపురుషస్సప్తపురుషః ॥౬౩॥

అమూందివగ్ం సప్తభిశ్చ తే చత్వారిచ ॥౧౩॥

(క్షుధాస్థానంగర్భిణ్యాః) యోఽసౌతపన్నుదేతి । సస ర్వేషాంభూతానాంప్రాణానాదాయోదేతి। మామేప్రజాయా. మాపశూనామ్। మా మమప్రాణానాదాయోదగాః । అసౌయోఽస్తమేతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణానాదాయాస్తమేతి । మామే ప్రజాయామా

పశూనామ్। మా మమ ప్రాణానాదాయాస్తంగాః। అసౌ య ఆపూర్యతి।
స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరాపూర్యతి ॥౬౪॥ మా మే ప్రజాయా
మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణైరాపూరిష్ఠాః। అసౌ యో౽పక్షీ
యతి। స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపక్షీయతి। మా మే ప్రజాయా
మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణైరపక్షేష్ఠాః। అమూని నక్షత్రాణి।
సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్పన్తి చోత్సర్పన్తి చ। మా మే ప్రజా
యా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణైరప ప్రసృపత మోత్సృపత ॥౬౫॥
ఇమే మాసాశ్చార్ధమాసాశ్చ। సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్ప
న్తి చోత్సర్పన్తి చ। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ
ప్రాణైరప ప్రసృపత మోత్సృపత। ఇమ ఋతవః। సర్వేషాం భూతానాం
ప్రాణైరప ప్రసర్పన్తి చోత్సర్పన్తి చ। మా మే ప్రజాయా మా పశూనా
మ్। మా మమ ప్రాణైరప ప్రసృపత మోత్సృపత। అయగ్ంసంవత్సరః।
సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్పతి చోత్సర్పతి చ ॥౬౬॥ మా మే
ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణైరప ప్రసృప మోత్సృప। ఇద
మహః। సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్పతి చోత్సర్పతి చ। మా
మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణైరప ప్రసృప మోత్సృప ॥
ఇయగ్ంరాత్రిః। సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్పతి చోత్సర్ప
తి చ। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణైరప ప్రసృప మోత్సృప ॥ ఓం భూర్భువస్స్వః। ఏతద్వో మిథునం మా నో మి
థునగ్ం రీఢ్వమ్ ॥ ౬౭ ॥ ప్రాణైరాపూర్యతి మోత్సృపత చోత్సర్పతి

ప్రమోత్స్యప్రద్వేచ ॥౧౮॥

తొ౽స్తా షోడశాయూని ద్వాదశాయం చతుర్దశ॥

ఉద్దేశ్యస్తే మే త్వాయుర్హ్యత్యష్టత్రీయత్యమూని నతత్రాత్రీమేమా సా ఇమమఖిలత్వో౽యుగ్ం సంవత్సర ఇదమహార్రియుగ్ం రాత్రిర్దశ॥

అథాదిత్యస్యాష్టపురుషస్య । వసూనామాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । రుద్రాణామాదిత్యానాగ్ంస్థానేస్వతేజసాభాని। ఆదిత్యానామాదిత్యానాగ్ంస్థానేస్వతేజసాభాని। సతాగ్ంసత్యానామ్। అదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభాని । అభిధూన్వతామభిఘ్నతామ్। వాతవతాం మరుతామ్। ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభాని।ఋభూణామాదిత్యానాగ్ంస్థానే స్వతేజసాభాని । విశ్వేషాం దేవానామ్ । ఆదిత్యానాగ్ంస్థానే స్వతేజసాభాని । సంవత్సరస్యసవితుః । ఆదిత్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । ఓం భూర్భువస్సువః । రశ్మయో వో మిథునం మానో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్ ॥౬౦॥

ఋభూణామాదిత్యానాగ్ం స్థానేస్వతేజసాభానిషట్చ ॥౧౯॥

ఆరోగస్య స్థానే స్వతేజసాభాని। భ్రాజస్యస్థానేస్వతేజసాభాని। పటరస్యస్థానే స్వతేజసాభాని । పతఙ్గస్యస్థానే స్వతేజసాభాని । స్వర్ణరస్యస్థానే స్వతేజసా భాని। జ్యోతిషీమతస్యస్థానే స్వతేజసా భాని । విభాసస్య స్థానేస్వతేజసాభాని । కశ్యపస్య స్థానే స్వతేజసాభాని । ఓం భూర్భువస్సువః । ఆపో వో మిథునంమానో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్ ॥౬౭॥

ఆరోగస్య షట్॥

అథవాయోరేకాదశ పురుషస్యైకాదశస్త్రీకస్య । ప్రభ్రాజమానానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానేస్వ తేజసాభ్రాని । వ్యవదాతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానే స్వ తేజసాభ్రాని । వాసుకి వైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానేస్వ తేజసా భ్రాని । రజతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భ్రాని, పరుషాణాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానేస్వ తేజసాభ్రాని। శ్యామానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భ్రాని।కపిలానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।అతిలోహితానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానే స్వ తేజసా భ్రాని । ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వ తేజసాభ్రాని॥

౨౦॥ అవపతన్తానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వ తేజసాభ్రాని । వైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।ప్రభ్రాజమానీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భ్రాని । వ్యవదాతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భ్రాని।వాసుకి వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భ్రాని । రజతానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భ్రాని।పరుషాణాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భ్రాని। శ్యామానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసాభ్రాని । కపిలానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భ్రాని।అతిలోహితీనాగ్ంరుద్రాణీనాగ్ంస్థానే స్వ తేజసా భ్రాని । ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానేస్వ తేజసాభ్రాని। అవపతన్తీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసాభ్రాని । వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వ తేజసా భ్రాని । ఓం భూర్భువస్సువః । రూపాణి వోమిథునం మా నో మిథునగ్ం రీఢ్వం ॥౨౮॥

ఊర్ధ్వానాగ్ంరుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాన్యంతిలోహితి నాగ్ం రుద్రాణానాగ్ంస్థానే స్వతేజసా భాని పశ్చ్వ॥ ౧౭ ॥

అథాగ్నేరష్టపురుషస్య। అగ్నేః పూర్వ దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసాభాని।జాతవేదస ఉపదిశ్యస్య స్థానేస్వతేజసాభాని। సహోజసో దక్షిణ దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని।అజిరాప్రభవ ఉపదిశ్యస్యస్థానే స్వతేజసా భాని । వైశ్వానరస్యా పరదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। నర్యాపస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని।పఙ్క్తిరాథస ఉదగ్దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । విసర్పిణఉపదిశ్యస్యస్థానేస్వతేజసాభాని। ఓం భూర్భువస్స్వః। దిశో వో మిథునంమానో మిథునగ్ంరీఢ్వమ్ ॥౭౨॥ స్వారేకంచ ॥౧౮॥ ఏతద్బ్రహ్మేయ ఆపోరూపాణి దిశః పఞ్చ॥

దక్షిణ పూర్వస్యాం దిశి విసర్పీనరకః ।తస్మాన్నః పరిపాహి। దక్షిణా పరస్యాం దిశ్య విసవీణనరకః।తస్మాన్నఃపరిపాహి।ఉత్తరపూర్వస్యాం దిశివిషాదీనరకః । తస్మాన్నఃపరిపాహి । ఉత్తరాపరస్యాందిశ్యవిషాదీనరకః।తస్మాన్నః పరిపాహి । ఆయస్మిన్థ్సప్తవాసవా ఇన్ద్రియాణి శతక్రత విత్యేతే ॥౭౩॥ దక్షిణ పూర్వస్యాం నవ ॥౧౯॥

ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిః పురస్తాదుపదధతామ్। మనోజవసావఃపితృభిర్దక్షిణత ఉపదధతామ్ । ప్రచేతావో రుద్రైః పశ్చాదుపదధతామ్। విశ్వకర్మావ ఆదిత్యైరుత్తరత ఉపదధతామ్ । త్వష్టావో రూపైరుపరిష్టాదుపదధతామ్।సంజ్ఞానంవఃపశ్చాదితి। ఆదిత్యసర్వోఽగ్నిః పృథివ్యామ్। వాయురన్తరిక్షే । సూర్యోదివి । చన్ద్రమాదిక్షు । నక్షత్రాణిస్వలోకే ।

ష్టవా హ్యేవ । ఏవాహ్యగ్నే । ఏవాహివాయో । ఏవాహీన్ద్ర। ఏవాహి పూషన్ । ఏవాహి దేవాః ॥౨౮॥ దిత్యుప్తచ ॥౨౦॥

ఆపమాపామపస్సర్వాః । అస్మాదస్మాదితోఽముతః । అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ । సహసంచస్కరర్ధియా । వాయ్వశ్వా రశ్మిపతయః మరీచ్యాత్మానో అద్రుహః । దేవీర్భువనసూవరీః। పుత్రవత్వాయ మేసుత। మహానామ్నీర్మహామానాః। మహసోమహసస్స్వః ॥౨౫॥ దేవీః పర్జన్యసూవరీః । పుత్రవత్వాయ మేసుత। అపాశ్న్యుష్ణిమపారక్షః। అపాశ్న్యుష్ణిమపారఘమ్ । అపాఘ్రామపచావర్తిమ్ । అపదేవీరితోహిత। వజ్రం దేవీరజీతాగ్ంశ్చ । భువనందేవసూవరీః। ఆదిత్యానదితిందేవీమ్। యోనినోర్ధ్వముదీషత॥౨౬॥ భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః॥ స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితంయదాయుః। స్వస్తినఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః । స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తినోబృహస్పతిర్దధాతు। కేతవో అరుణాసశ్చ । ఋషయో వాతరశనాః । ప్రతిష్ఠాగ్ంశతధాహి । సమాహితాసోసహస్రధాయసమ్ । శివానశ్శన్తమాభవన్తు । దివ్యా ఆపఓషధయః । సుమృడీకాసరస్వతి । మాతేవ్యోమసన్దృశి ॥౨౨॥ స్వరుదీషతవాతరశనాష్టచ ॥౨౧॥

యోఽపాం పుష్పం వేద। పుష్పవాన్ప్రజావాన్పశుమాన్భవతి । చన్ద్రమా వా అపాం పుష్పమ్ । పుష్పవాన్ప్రజావాన్పశుమాన్భవతి ।యఏవం వేద। యోఽపామాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి।

అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి । యో௨గ్నేరాయత
నం వేద ॥౨౮॥ ఆయతనవాన్భవతి । ఆపోవా అగ్నేరాయతనమ్ । ఆ
యతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద । యో௨పామాయతనం వేద । ఆయ
తనవాన్భవతి । వాయుర్వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
యో వాయోరాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి ॥ ౨౯ ॥
ఆపో వై వాయోరాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద ।
యో௨పామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । అసౌ వై తపన్నపా
మాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి। యో௨ముష్య తపత ఆయతనం వేద
ఆయతనవాన్భవతి। ఆపో వా అముష్య తపత ఆయతనమ్ ॥౩౦॥ ఆయ
తనవాన్భవతి । య ఏవం వేద । యో௨పామాయతనం వేద । ఆయతన
వాన్భవతి। చన్ద్రమా వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య
శ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । ఆపో వై చన్ద్రమస
ఆయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ॥౩౧॥ య ఏవం వేద । యో௨పా
మాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి। నక్షత్రాణి వా అపామాయత
నమ్ । ఆయతనవాన్భవతి। యో నక్షత్రాణామాయతనం వేద। ఆయతన
వాన్భవతి । ఆపో వై నక్షత్రాణామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
య ఏవం వేద ॥౩౨॥ యో௨పామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భ
వతి । పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
యః పర్జన్యస్యాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । ఆపో వై ప
ర్జన్యస్యాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి। య ఏవం వేద । యో௨పామా

యతనం వేద ॥౩॥ ఆయతనవాన్భవతి । సంవత్సరో వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । యస్సంవత్సరస్యాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । ఆపో వై సంవత్సరస్యాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద । యో౽ప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ॥౪॥ ఇమే వై లోకా అప్సు ప్రతిష్ఠితాః । తదేషా౽భ్యనూక్తా । అపాగ్ంరసముదయగ్ంసన్ । సూర్యే శుక్రగ్ం సమాభృతమ్ । అపాగ్ం రసస్య యో రసః । తం వో గృహ్ణామ్యుత్తమమితి । ఇమే వై లోకా అపాగ్ం రసః । తే౽ముష్మిన్నాదిత్యే సమాభృతాః । జానుదఘ్నీముత్తరవేదీం ఖాత్వా । అపాం పూరయిత్వా గుల్ఫదఘ్నమ్ ॥౫॥ పుష్కరపర్ణైః పుష్కరదణ్డైః పుష్కరైశ్చ సగ్గ్ం స్తీర్య । తస్మిన్విహాయసే । అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । కస్మాత్ప్రణీతే౽యమగ్నిశ్చీయతే । సాప్రణీతే౽యమప్సు హ్యయం చీయతే । అసౌ భువనే౽ప్యనాహితాగ్నిరేతాః । తమభిత ఏతా అభిష్టకా ఉపదధాతి । అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః । పశుబన్ధే చాతుర్మాస్యేషు ॥౬॥ అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । ఏతద్ధ స్మ వా ఆహుశ్శణ్డిలాః । కమగ్నిం చినుతే । సత్రియమగ్నిం చిన్వానః । సంవత్సరం ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే । సావిత్రమగ్నిం చిన్వానః । అముమాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే ॥౭॥ నాచికేతమగ్నిం చిన్వానః । ప్రాణాన్ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే । చాతుర్హోత్రియమగ్నిం చిన్వానః । బ్రహ్మ ప్రత్యక్షేణ,

కమగ్నిం చినుతే । వైశ్వసృజమగ్నిం చిన్వానః। శరీరం ప్రత్యక్షేణ ।
కమగ్నిం చినుతే। ఉపానువాక్యమాశుమగ్నించిన్వానః॥ ౮౮ ॥ ఇమా
న్లోకాన్ప్రత్యక్షేణ। కమగ్నిం చినుతే । ఇమమారుణకేతుక మగ్నిం చి
న్వాన ఇతి । య ఏవాసౌ, ఇతశ్చాముతశ్చావ్యతీపాతీ । తమితి ।
యోఽగ్నేర్మిథూయా వేద । మిథునవాన్భవతి । ఆపో వా అగ్నేర్మిథూ
యాః । మిథునవాన్భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౮౯ ॥ వేద భవత్యా
యతనం భవతి వేద్ర వేద తిష్ఠతి గుల్ఫదఘ్నం చాతుర్మాస్యమ్యాము
మాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ కమగ్నించినుత ఉపానువాక్య మాశుమగ్నించి
న్వానో మిథూయా మిథునవాన్భవ త్యేకంచ ॥ ౨౨ ॥

పుష్పమగ్నిర్వాయురసౌ వైతపశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణిపర్జన్యస్సం
వత్సరో యోఽప్సు నావమేతద్ధస్మవై సత్రియగ్ం సంవత్సరగ్ంసావిత్ర
మముం నాచికేతం ప్రాణాగ్ంశ్చాతుర్హోత్రియం బ్రహ్మవైశ్వసృ
జగ్ంశరీరముపానువాక్యమాశుమిమాన్లోకానిమమారుణకేతుకమగ్నిం
చిన్వానోయ ఏవాసౌ॥

ఆపో వా ఇదమాసన్సలిలమేవ । సప్రజాపతిరేకః పుష్కరపర్ణే
సమభవత్ । తస్యాన్తర్మనసి కామస్సమవర్తత । ఇదగ్ం సృజేయమితి।
తస్మాద్యత్పురుషో మనసాఽభిగచ్ఛతి। తద్వాచా వదతి । తత్కర్మణా
కరోతి । తదేషాఽభ్యనూక్తా, కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి । మనసో
రేతః ప్రథమం యదాసీత్ ॥ ౯౦ ॥ సతో బన్ధుమసతి నిరవిన్దన్ ।
హృది ప్రతీష్యా కవయో మనీషేతి। ఉపైనం తదుపనమతి। యత్కామో

భవతి । య ఏవం వేద ॥ స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్వా । శరీరమ
ధూనుత । తస్య యన్మాగ్ంసమాసీత్ ॥ తతోఽరుణాః కేతవో వాత
రశనా ఋషయ ఉదతిష్ఠన్ ॥ ౯౧ ॥ యే నఖాః । తే వైఖానసాః ।
యే వాలాః । తే వాలఖిల్యాః । యో రసః । సోఽపామ్ । అన్తరతః కూర్మం
భూతగ్ం సర్పన్తమ్ । తమబ్రవీత్ । మమ వై త్వఙ్మాగ్ంసా । సమభూత్ ।
౯౨ ॥ నేత్యబ్రవీత్ । పూర్వమేవాహమిహాసమితి । తత్పురుషస్య పురు
షత్వమ్ । స సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ । భూత్వో
దతిష్ఠత్ । తమబ్రవీత్ । త్వం వై పూర్వగ్ం సమభూః । త్వమిదం పూర్వః
కురుష్వేతి । స ఇత ఆదాయాపః ॥ ౯౩ ॥ అఞ్జలినా పురస్తాదుపాదధాత్ ।
ఏవా హ్యేవేతి । తత ఆదిత్య ఉదతిష్ఠత్ । సా ప్రాచీ దిక్ । అథారుణః కేతు
ర్దక్షిణత ఉపాదధాత్ । ఏవా హ్యగ్న ఇతి । తతో వా అగ్నిరుదతిష్ఠత్ ।
సా దక్షిణా దిక్ । అథారుణః కేతుః పశ్చాదుపాదధాత్ । ఏవా హి వా
యో ఇతి ॥ ౯౪ ॥ తతో వాయురుదతిష్ఠత్ । సా ప్రతీచీ దిక్ । అథారుణః
కేతురుత్తరత ఉపాదధాత్ । ఏవా హీన్ద్రేతి । తతో వా ఇన్ద్ర ఉదతిష్ఠత్ ।
సోదీచీ దిక్ । అథారుణః కేతుర్మధ్య ఉపాదధాత్ । ఏవా హి పూషన్నితి ।
తతో వై పూషోదతిష్ఠత్ । సేయం దిక్ ॥ ౯౫ ॥ అథారుణః కేతురుపరి
ష్టాదుపాదధాత్ । ఏవా హి దేవా ఇతి । తతో దేవమనుష్యాః పితరః ।
గన్ధర్వాప్సరసశ్చోదతిష్ఠన్ । సోర్ధ్వా దిక్ । యా విప్రుషో విపరాపతన్ ।
తాభ్యోఽసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచాశ్చోదతిష్ఠన్ । తస్మాత్తే పరాభవన్ ।
విప్రుడ్భ్యో హి తే సమభవన్ । తదేషాఽభ్యనూక్తా ॥ ౯౬ ॥ ఆపో హ

యద్బృహతీర్గర్భమాయన్ । దక్షం దధానా జనయన్తీస్స్వయమ్భుమ్ । తత ఇమేఽధ్యసృజ్యన్త సర్గాః । అద్భ్యో వా ఇదగ్ం సమభూత్ । తస్మాదిదగ్ం సర్వం బ్రహ్మ స్వయమ్భ్వితి । తస్మాదిదగ్ం సర్వగ్ం శిథిలమివాధ్రువమివాభవత్ । ప్రజాపతిర్వావ తత్ । ఆత్మనాఽఽత్మానం విధాయ । తదేవానుప్రావిశత్ । తదేషాఽభ్యనూక్తా ॥ ౯౭ ॥ విధాయ లోకాన్ విధాయ భూతాని । విధాయ సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ । ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య । ఆత్మనాఽఽత్మానమభిసంవివేశేతి । సర్వమేవేదమాప్త్వా । సర్వమవరుధ్య । తదేవానుప్రవిశతి । య ఏవం వేద ॥ ౯౮ ॥

ఆపీదతిష్ఠన్నభూవస్థావాత్మా ఇతి సేయం దిగభ్యనూక్తాఽభ్యనూక్తాఽష్టౌచ ॥ ౨౩ ॥

చతుష్టయ్య ఆపో గృహ్ణాతి । చత్వారి వా అపాగ్ం రూపాణి । మేఘో విద్యుత్ । స్తనయిత్నుర్వృష్టిః । తాన్యేవావరున్ధే । ఆతపతి వర్ష్యా గృహ్ణాతి । తాః పురస్తాదుపదధాతి । ఏతా వై బ్రహ్మవర్చస్యా ఆపః । ముఖత ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే । తస్మాన్ముఖతో బ్రహ్మవర్చసితరః ॥ ౯౯ ॥ కూప్యా గృహ్ణాతి । తా దక్షిణత ఉపదధాతి । ఏతా వై తేజస్వినీరాపః । తేజ ఏవాస్య దక్షిణతో దధాతి । తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధస్తేజస్వితరః । స్థావరా గృహ్ణాతి । తాః పశ్చాదుపదధాతి । ప్రతిష్ఠితా వై స్థావరాః । పశ్చాదేవ ప్రతితిష్ఠతి । వహన్తీర్గృహ్ణాతి ॥ ౧౦౦ ॥ తా ఉత్తరత ఉపదధాతి । ఓజసా వా ఏతా వహన్తీరివోద్గతీరివ ఆకూజతీరివ ధావన్తీః । ఓజ ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి । తస్మాదుత్తరోఽర్ధ ఓజస్వితరః । సంభార్యా గృహ్ణాతి । తా మధ్య

ఉపదధాతి । ఇయం వై సంభార్యాః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । పల్వల్యా గృహ్ణాతి । తా ఉపరిష్టాదుపదధాతి ॥౧౦౧॥ అసౌ వై పల్వల్యాః । అముష్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । దిక్షూపదధాతి । దిక్షు వా ఆపః । అన్నం వా ఆపః । అద్భ్యో వా అన్నం జాయతే । యదేవాద్భ్యోఽన్నం జాయతే । తదవరున్ధే । తం వా ఏతమరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయోఽచిన్వన్ । తస్మాదారుణకేతుకః । తదేషాఽభ్యనూక్తా । కేతవో అరుణాసశ్చ । ఋషయో వాతరశనాః । ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి । సమాహితాసో సహస్రధాయసమితి । శతశశ్చైవ సహస్రశశ్చ ప్రతితిష్ఠతి । య ఏతమగ్నిం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥౧౦౨॥

బ్రిహ్మ్యత్ర పర్యసితర్ఱో వహం స్త్రీర్గృహ్ణాతితా ఉపరిష్టాదుపదధాత్యారుణకేతుకోఽష్టౌ చ ॥ ౨౪

జానుదఘ్నీముత్తరవేదిం ఖాత్వా । అపాం పూరయతి । అపాగ్ం సర్వత్వాయ । పుష్కరపర్ణగ్ం రుక్మం పురుషమిత్యుపదధాతి । తపో వై పుష్కరపర్ణమ్ । సత్యగ్ం రుక్మః । అమృతం పురుషః । ఏతావద్వావాస్తి । యావదేతత్ । యావదేవాస్తి ॥౧౦౩॥ తదవరున్ధే । కూర్మముపదధాతి । అపామేవ మేధమవరున్ధే । అథో స్వర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । అపమ్యాపాముపసర్పాః । అస్మాదస్మాదితోఽముతః । అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ । సహ సఞ్చస్కరర్ధియా ఇతి । వాయ్వశ్వా రశ్మిపతయః । లోకం పృణచ్ఛిద్రం పృణ ॥౧౦౪॥ యాః స్త్రసతిపరమజాః । ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిరగ్నిర్వా ఇత్యేవేతి పఞ్చచితయ ఉపదధాతి । పాఙ్క్తోఽగ్నిః । యా

వాన్తైవాగ్నిః । తం చినుతే। లోకం పృణయా ద్వితీయాముపదధాతి। ప
ఞ్చపద్వా వై విరాట్ । తస్యా వా ఇయం పాదః। అన్తరిక్షం పాదః। ద్యౌః
పాదః। దిశః పాదః। పరోరజాః పాదః। విరాజ్యేవ ప్రతితిష్ఠతి । య ఏ
తమగ్నిం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద॥౧౦౫॥

అస్తి పృణాన్తరిక్షం పాదష్షట్చ॥౨౫॥

అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ । తమభిత ఏతా అబీష్టకా ఉప
దధాతి । అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః । పశుబన్ధే చాతుర్
మాస్యేషు । అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి। అథ హాస్మాహా
రుణస్స్వాయమ్భువః। సావిత్రస్సర్వోఽగ్నిరిత్యననుషఙ్గం మన్యామహే।
నానా వా ఏతేషాం వీర్యాణి। కమగ్నిం చినుతే॥౧౦౬। సత్త్రియమ
గ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే। సావిత్రమగ్నిం చిన్వానః।కమగ్నిం
చినుతే । నాచికేతమగ్నిం చిన్వానః। కమగ్నిం చినుతే। చాతుర్హో
త్రియమగ్నిం చిన్వానః। కమగ్నిం చినుతే। వైశ్వసృజమగ్నిం చిన్వా
నః। కమగ్నిం చినుతే॥౧౦౭॥ఉపానువాక్యమాశుమగ్నిం చిన్వానః।కమ
గ్నిం చినుతే, ఇమమారుణకేతుకమగ్నిం చిన్వా ఇతి, వృషా వా
అగ్నిః। వృషాణౌ సంస్ఫాలయేత్ , హన్యేతాస్య యజ్ఞః తస్మాన్నా
నుషజ్యః। సోత్తరవేదిషు క్రతుషు చిన్వీత, ఉత్తరవేద్యాగ్ంహ్యగ్నిశ్చీ
యతే। ప్రజాకామశ్చిన్వీత ॥౧౦౮॥ ప్రాజాపత్యో వా ఏషోఽగ్నిః,
ప్రాజాపత్యః ప్రజాః। ప్రజావాన్భవతి। య ఏవం వేద। పశుకామశ్చి
న్వీత, సంజ్ఞానం వా ఏతత్పశూనామ్ । యదాపః। పశూనామేవ।

ప్రజ్ఞానైఽగ్నిం చినుతె। ప్రశుమాన్భవతి। యఏవం వేద ॥౧౦౯॥ వృష్టికామశ్చిన్వీత। ఆపో వై వృష్టిః। పర్జన్యో వర్షుకో భవతి। యఏవం వేద। ఆమయావీచిన్వీత। ఆపో వై భేషజమ్। భేషజమేవాస్మై కరోతి। సర్వమాయురేతి। అభిచరన్ఛిన్వీత। వజ్రో వా ఆపః ॥౧౧౦॥ వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరతి। స్తృణుతఏనమ్। తేజస్కామో యశస్కామః। బ్రహ్మవర్చసకామస్స్వర్గకామశ్చిన్వీత। ఏతావద్వా వాస్తి। యావదేతత్। యావదేవాస్తి। తదవరున్ధే। తస్యైతద్వ్రతమ్। వర్షతి నధావేత్ ॥౧౧౧॥ అమృతంవా ఆపః। అమృతస్యానన్తరిత్యై। నాప్సుమూత్రపురీషం కుర్యాత్। ననిష్ఠీవేత్। నవివసనస్స్నాయాత్। గుహ్యో వా ఏషోఽగ్నిః। ఏతస్యాగ్నేరనతిదాహాయ। నపుష్కరపర్ణాని హిరణ్మయం వాఽధితిష్ఠేత్। ఏతస్యాగ్నేరనభ్యారోహాయ। నకూర్మస్యాశ్నీయాత్। నోదకస్యాఘాతుకాన్యేనమౌదకాని భవన్తి। అఘాతుకా ఆపః। యఏతమగ్నిం చినుతె। యఉచైనమేవం వేద ॥౧౧౨॥

చినుతె చిన్వతె ప్రజాకామశ్చిన్వీత యఏవం వేదాపోధా వేదశ్నీయాచ్చత్వారిచ ॥౨౬॥

ఇమానుకం భువనా సీషధేమ। ఇన్ద్రశ్చ విశ్వేచ దేవాః। యజ్ఞంచ నస్తనువంచ ప్రజాంచ। ఆదిత్యైరిన్ద్రస్సహ సీషధాతు। ఆదిత్యైరిన్ద్రస్సగణో మరుద్భిః। అస్మాకం భూత్వవితా తనూనామ్। ఆప్లవస్వ। ప్రప్లవస్వ। ఆణ్డీభవజమాముహుః। సుఖాదీం దుఃఖనిధనామ్। ప్రతిముఞ్చస్వస్వాంపురమ్ ॥౧౧౩॥ మరీచయస్స్వాయంభువాః। యేశరీరా

ణ్యకల్పయన్ । తే తేద్రేహం కల్పయన్తు । మాచ తైఖ్యాస్మతీ రిషత్ । ఉత్తిష్ఠతమాస్వప్త । అగ్నిమిచ్ఛధ్వం భారతాః । రాజ్ఞస్సోమస్యతృప్తాసః । సూర్యేణ సయుజోషసః । యువా సువాసాః । అష్టాచక్రా నవద్వారా ॥ ౧౧౪ ॥ దేవానాం పూరయోధ్యా । తస్యాగ్ం హిరణ్మయః కోశః । స్వర్గోలోకో జ్యోతిషాఽఽవృతః । యోవై తాం బ్రహ్మణో వేద । అమృతేనావృతాం పురీమ్ । తస్మై బ్రహ్మచ బ్రహ్మాచ । ఆయుః కీర్తిం ప్రజాందదుః । విభ్రాజమానాగ్ం హరిణీమ్ । యశసా సంపరీవృతామ్ । పురగ్ం హిరణ్మయీం బ్రహ్మా ॥౧౧౫॥ వివేశాపరాజితా । పరాఙ్నత్యజ్యామయీ । పరాఙ్నత్యనాశకీ । ఇహ చాముత్ర చాన్వేతి । విద్వాన్దేవాసురానుభయాన్ । యత్కుమారీ మన్ద్రయతే । యద్యోషిద్యత్పతివ్రతా । అరిష్టం యత్కిఞ్చక్రియతే । అగ్నిస్తదనువేధతి । అశృతాసశ్శృతాసశ్చ ॥౧౧౬॥ యజ్వానో యేఽప్యయజ్వనః । స్వర్యన్తో నాపేక్షన్తే । ఇన్ద్రమగ్నిం చ యే విదుః । సికతా ఇవ సంయన్తి । రశ్మిభిస్సముదీరితాః । అస్మాల్లోకాదముష్మాచ్చ । ఋషిభిరదాత్పృశ్నిభిః । అపేత వీత వి చ సర్పతాతః । యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః । అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తమ్ ॥౧౧౭॥ యమో దదాత్వవసానమస్మై । నృముణంతు నృపాత్వర్యః । అకృష్టా యే చ కృష్టజాః । కుమారీషు కనీనీషు । జారిణీషు చ యే హితాః । రేతఃపీతా ఆణ్డపీతాః । అఙ్గారేషు చ యే హుతాః । ఉభయాన్పుత్రపౌత్రకాన్ । యువేఽహం యమరాజగాన్ । శతమిన్ను శరదః । అదోయద్బ్రహ్మవిలబమ్ । పితృణాంచ

యమస్య చ । వరుణస్యాశ్వినోరగ్నేః । మరుతాం చ విహాయసామ్ ।
కామప్రయవణం మేఅస్తు । స హ్యేవాస్మిస్సనాతనః । ఇతి నాకో బ్రహ్మి
శ్రవో రాయోధనమ్ । పుత్రానాపో దేవీరిహాహితా ॥౧౧౮॥

పురంనవద్వారా బ్రహ్మ చ వ్యక్తగ్ంశరద్దోఽష్టౌ చ ॥౨౭॥

విశీర్ష్ణీంగృధ్రశీర్ష్ణీం చ । అపేతో నిరృతిగ్ం హథః । పరి
బాధగ్గ్ శ్వేతకుక్షమ్ । నిజఙ్ఘగ్ం శబలోదరమ్ । సతాన్ వాచ్యా
యాసహ । అగ్నే నాశయ సందృశః । ఈర్ష్యాసూయేబుభుక్షామ్ ।
మన్యుం కృత్యాం చ దీధిరే । రథేన కిగ్ంశుకావతా । అగ్నేనాశయ
సందృశః ॥౧౧౯॥		విశీర్ష్ణీం దశ ॥౨౮॥

పర్జన్యాయ ప్రగాయత । దివస్పుత్రాయమీఢుషే । సనో యవ
సమిచ్ఛతు । ఇదం వచఃపర్జన్యాయస్వరాజే । హృదో అస్త్వన్తరంతద్యు
యోత । మయోభూర్వాతో విశ్వకృష్టయస్సన్త్వస్మే । సుపిప్పలాఓష
ధీర్దేవగోపాః । యోగర్భమోషధీనామ్ । గవాం కృణోత్యర్వతామ్ ।
పర్జన్యఃపురుషీణామ్ ॥౧౨౦॥		పర్జన్యాయ దశ ॥౨౯॥

పునర్మామైత్విన్ద్రియమ్ । పునరాయుఃపునర్భగః । పునర్బ్రాహ్మణ
మైతుమా । పునర్ద్రవిణమైతుమా । యన్మేఽద్య రేతఃపృథివీమస్కాన్ ।
యదోషధీరప్యసరద్యదాపః । ఇదం తత్పునరాదదే । దీర్ఘాయుత్వాయ
వర్చసే । యన్మే రేతః ప్రసిచ్యతే । యన్మఆజాయతేపునః । తేన మా
మమృతం కురు । తేన సుప్రజసంకురు ॥౧౨౧॥		పునర్ద్వే చ ॥౩౦॥

అద్భ్యస్తిరోధా జాయత । తవ వైశ్రవణస్సదా । తిరోదేహి

ష్ణుః । యే అప్సాఽశ్నన్తి కేశవః । త్ర్యాష్ట్రిం మాయాం హైత్ర
షణం । రథగ్ం సహస్రవన్ధురమ్ । పురుశ్చక్రగ్ం సహస్రాశ్వమ్ । ఆస్థా
యాయాహి నో బలిమ్ । యస్మై భూతాని బలిమావహన్తి । ధనం
గావో హస్తి హిరణ్యమశ్వాన్ ॥౧-౩౨॥ అసామ సుమతౌ యజ్ఞియస్య ।
శ్రియం బిభ్రతోఽన్నముఖీం విరాజమ్ । సుదర్శనే చ క్రౌఞ్చే చ । మైనా
గే చ మహాగిరౌ । శతద్వాట్టారగమన్తా । సగ్ంహార్యం నగరం తవ ।

మన్త్రాః । కల్పోఽత ఊర్ధ్వమ్ । యది బలిగ్ం హరేత్ । హిరణ్య
నాభయే వితుదయే కౌబేరాయాయం బలిః ॥౧-౩౩॥ సర్వభూతాధిపతయే
నమ ఇతి । అథ బలిగ్ం హృత్వోపతిష్ఠేత । క్షత్త్రం క్షత్త్రం వైశ్రవణః । బ్రా
హ్మణా వయగ్గ్ం స్మః । నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । అస్మాత్ప్రవిశ్యా
న్నమద్ధీతి । అథ తమగ్నిమాదధీత । యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుఞ్జీత
తిరోధా భూః । తిరోధా భువః ॥౧-౩౪॥ తిరోధా స్వః । తిరోధా భూర్భు
వస్స్వః । సర్వేషాం లోకానామాధిపత్యే సీదేతి । అథ తమగ్నిమిన్ధీత ।
యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుఞ్జీత । తిరోధా భూస్స్వాహా । తిరోధా భువ
స్స్వాహా । తిరోధా స్వస్స్వాహా । తిరోధా భూర్భువస్స్వస్స్వాహా । యస్మిన్న
స్య కాలే సర్వా ఆహుతీర్హుతా భవేయుః ॥౧-౩౫॥ అపి బ్రాహ్మణము
ఖీనాః । తస్మిన్నహ్నః కాలే ప్రయుఞ్జీత । పరస్సుప్తజనాద్వేపి । మా స్మ
ప్రమాద్యన్తమాధ్యాపయేత్ । సర్వార్థాస్సిధ్యన్తే । య ఏవం వేద ।
క్షుధ్యన్నిదమజానతామ్ । సర్వార్థా న సిధ్యన్తే । యస్తే విఘాతుకో
భ్రాతా । మమాన్తర్హృదయే శ్రితః ॥౧-౩౬॥ తస్మా ఇమమగ్రపిణ్డం

[illegible] నాస్త్ర [illegible] । [illegible]
ప్రసహ్యాసాహిసే । నమో [illegible] ధర్మ హే । [illegible]
నా [illegible] యమ్ । [illegible]
[illegible] । [illegible] నమః । [illegible] అరుణానస్య ।
[illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । శివా [illegible] భవన్తు । [illegible]
సుమృతీకా సరస్వతి । మా తే వ్యోమసందృశి ॥ ౧-౨౭॥
అశ్వాన్యభిర్వ్యా వో భవైయత్పి తస్య సప్త చ ॥౩౧॥

సంవత్సరమేతద్వ్రతం చరేత్ । ద్వౌ వా త్రీన్మాసా, నిత్యమనస్య మాసైన । తస్మిన్నియమవిశేషాః । త్రిషవణముదకోపస్పర్శీ । చతుర్థకాలపానభక్తస్స్యాత్ । అహరహస్త్వా [illegible] । [illegible] మృతీభిస్సమిద్భిరగ్నిం పరిచరేత్ । పునర్మా [illegible] త్యేతేనాను వాకేన । ఉద్ధృతపరిపూతాభిరద్భిః కార్యం కుర్వీత ॥౧-౨౮॥ అసంచయవాన్, అగ్నయే వాయవే సూర్యాయ । బ్రహ్మణే ప్రజాపతయే । చన్ద్రమసే నక్షత్రేభ్యః । ఋతుభ్యస్సంవత్సరాయ । వరుణాయారుణాయేతి వ్రతహోమాః । ప్రవర్గ్యవదాదేశః । అరుణాః కాణ్డర్షయః అరణ్యేఽధీయీరన్ । భద్రం కర్ణేభిరితి ద్వే జపిత్వా ॥౧-౨౯॥ మహానామ్నీభిరుదకగ్ం సగ్గ్‌స్పర్శ్య । తమాచార్యో దద్యాత్ । శివానశ్శన్తమేత్యోషధీరాలభతే । సుమృడీకేతి భూమిమ్ । ఏవమపవర్గే । ధేనుర్దక్షిణా । కగ్ంసం వాసశ్చ క్షౌమమ్ । అన్యద్వా శుక్లమ్ । యథా ।

శ్రత్వా । సవర్గ స్వాధ్యాయధర్మేణ । అరణ్యేఽధీయీత । తపస్వీ పుణ్యో భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి ॥ ౧౩౦ ॥

కుర్వీత జప్త్వా స్వాధ్యాయ ధర్మేణ ద్వే చ ॥ ౩_౨ ॥

భద్రద్గంస్త్రతిస్రాకంజానామత్యేతాత్రాణ్యాత్యాధ్యాత్క ఆరోగణ శ్చిదమగ్ని శ్చ సహస్రవృత్త్వవిత్రవన్త ఆతను ప్రావృష్టయోనీం యోహావధాదిత్యస్యారోగస్యాథ వాయోరథాగ్ని ద్దక్షిణపూర్వస్యా మస్త్రి ఘోషా వ ఆప మాస్తాం యోపామాప్నాహై చతుష్టయ్యా జాను దఘ్నముగ్నిం ప్రీణయేమా నుక్తం విశీర్ష్ణీం పర్జన్యాయ పునర్దధ్యా స్సంవత్సరం ద్వాత్రింశత్ ॥ ౩_౨ ॥

భద్రం జ్యోతిష్టా తస్మిన్రాజానం కశ్యపాత్సహస్రవృదియంనవు గంపకమప్తయోనీమతపతన్నానావ్యాయతనవాన్భవతి స్తతో బన్ధుంతా ఉత్తరతో వజ్రమేవ పునమాజామైతు త్రిగ్ంశదుత్తర శతమ్ ॥ ౧౩౦ ॥

భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః । భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్య జత్రాః । స్థిరై రఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥ స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్ప తిర్దధాతు ॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

ఇతి ఆరుణపాఠ స్సమాప్తః.

ఇతి శ్శాన్తః॥ భద్రంజ్యో... మన్త్రాణి మథాగ్న ర్వ్య ఏవంవేదతేంనఖా ఆసా వైపల్యాల్యా అన్తరంవా అపోద్భ్యో నవవిగ్ంశ త్యోత్తరశతమ్॥

మన్త్రప్రశ్నః.

ప్రథమప్రశ్నః ప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్॥ ప్రసుగ్మన్తాధియసానస్య సక్షణి వరేభిర్వరాగ్ం అభిషు ప్రసీదత। అస్మాకమిన్ద్ర ఉభయంజుజోషతి*యత్సోమ్యస్యాన్ధసో బుబోధతి। అనృక్షరా ఋజవస్సన్తు పన్థా యేభిస్సఖాయో యన్తి నోవరేయమ్। సమర్యమా సం భగో నో నినీయాథ్సంజాస్పత్యగ్ం సుయమమస్తు దేవాః। అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే। ఇన్ద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యంతామస్యైసవితస్సువ। అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివా పశుభ్యస్సుమనాస్సువర్చాః। జీవసూర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవద్విపదేశం చతుష్పదే। ఇదమహం యాత్వయిపతిఘ్న్యలక్ష్మిస్తాం నిర్దిశామి। జీవాగ్ంరుదన్తి విమయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామను ప్రసితిం దీధియుర్నరః। వామం పితృభ్యోయ ఇదగ్ం సమేరిరే మయః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే। వ్యుక్తక్షత్రమ్‌రముదచన్త్వాప ఆఽస్యై బ్రాహ్మణా స్స్నపనగ్ం హరన్తు। అవీరఘ్నీరుదచన్త్వాపః। అర్యమ్ణో అగ్నింపరి యన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాగ్ం శ్వశ్రువో దేవరాశ్చ। ఖేఽనసః ఖేరథః ఖేయుగస్య శచీపతే। అపాలామిన్ద్ర త్రిష్పూత్వ్యకరత్సూర్యవర్చసమ్ శం తే హిరణ్యగ్ం సముశన్త్వాపశ్శం తే మేధీ భవతు శంయుగస్య తృద్మ।

---

* యత్సోమ్యస్య.

శంత ఆపశ్శివ పవిత్రా భవన్త్వథా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ం సృజస్వ ॥౧॥

ద్వితీయశ్శునశ్శేపోఽప్స్నాతః ॥౧॥

హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్హిత్వాఽవద్య మాపః । శతంపవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభిష్ట్వా దేవస్సవితా పునాతు । హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్వగ్నిః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాన ఆపశ్శగ్ంస్యోనా భవన్తు । యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యఞ్జనానామ్, యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తా న ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా నివిష్టాః యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తా న ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు, శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాపశ్శివయా తన్వోపస్పృశన్తు త్వచం తే । ఘృతశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు। పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతః। వృద్ధాయుమనువృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః । ఆశాసానా సౌమనసం ప్రజాం సౌభాగ్యం తనూమ్ । అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయ కం । సుభగఙ్కర్ణీ సుభగా యథాఽసో త్వశ్విఽనీత్వం విపథ మారోహేతి ॥౨॥ భవన్తు పఞ్చచ ॥౨॥

సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వో వివిద ఉత్తరః । తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తురీయస్తే మనుష్యజాః । సోమోఽదదద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వో ఽదదదగ్నయే । రయిం చ పుత్రాగ్ంశ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమామ్ । గృభ్ణామి తే సుప్రజాస్త్వాయ హస్తం మయా పత్యా

జరదష్టిర్యథాఽసః। భగో అర్యమా సవితా పురన్ధిర్మహ్యం త్వాఽదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః। తేహ పూర్వే జనాసో యత్ర పూర్వవహో హితాః। మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య ఆతపత్। సరస్వతి ప్రేదమవ సుభగే వాజినీవతి। తాం త్వా విశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః। య ఏతి ప్రదిశస్సర్వా దిశోఽను పవమానః। హిరణ్యహస్త ఐరమ్మస్స త్వా మన్మనసం కృణోతు। ఏకమిషే విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు ద్వే ఊర్జే త్రీణి వ్రతాయ చత్వారి మాయోభవాయ పఞ్చ పశుభ్యష్షడృతుభ్యస్సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు। సఖాయస్సప్తపదా అభూమ సఖ్యం తే గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మా యోషగ్ం సఖ్యాన్మే మా యోష్ఠాస్సమయావ సఙ్కల్పావహై సంప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ। ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సం నౌ మనాగ్ంసి సం వ్రతా సము చిత్తాన్యాకరమ్। సా త్వమస్యమూహమమూహమస్మి సా త్వం ద్యౌరహం పృథివీ త్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్త్వం మనోఽహమస్మి వాక్త్వగ్ం సామాహమస్మ్యృక్త్వగ్ం సా మామనువ్రతా భవ పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవ ఏహి సూనృతే ॥3॥

అగ్నిరష్టౌ ॥3॥

సోమాయ జనివిదే స్వాహా గన్ధర్వాయ జనివిదే స్వాహాఽగ్నయే జనివిదే స్వాహా। కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోకమవదీ

తూమదాస్థ స్వాహా । ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముతస్సుబద్ధామముత
స్కరత్ । యథేయమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాఽసతి । ఇమాం
త్వమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు । దశాస్యాం పుత్రానా
ధేహి పతిమేకాదశం కృధి । అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽ
స్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ం రాజా వరుణోఽ
నుమన్యతాం యథేయగ్గ్ం స్త్రీ పౌత్రమఘం న రోదాత్ । ఇమామగ్ని
స్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః । అశూ
న్యోపస్థా జీవతామస్తు మాతా పౌత్రమానన్దమభి ప్రబుధ్యతామియమ్ ।
మా తే గృహే నిశి ఘోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశన్తు । మా
త్వం వికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం
సుమనస్యమానామ్ । ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వి
నౌ చ స్తనం ధయన్తగ్ం సవితాఽభి రక్షతు । ఆవాససః పరిధానా
ద్బృహస్పతిర్విశ్వే దేవా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్ । అప్రజస్తాం పౌత్రమృ
త్యుం పాప్మానముత వాఽఘమ్ । శీర్ష్ణస్స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః
ప్రతి ముఞ్చామి పాశమ్ । ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వంనో
అగ్నే స త్వంనో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽస్యయాసన్మనసా హితః ।
అయా సన్ హవ్యమూహిషేఽయానో ధేహి భేషజమ్ ॥౪॥

ఇయమష్టౌ చ ॥౪॥

ఆ తిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్గ్ం స్థిరా భవ । అభితిష్ఠ పృతన్య
తస్సహస్వ పృతనాయతః । ఇయం నార్యుప బ్రూతే కుల్పా న్యావ

పన్తికా । దీర్ఘాయురస్తు మే పతిర్జీవాతు శరదశ్శతమ్ । తుభ్యమ
గ్నే పర్యవహన్థ్సూర్యాం వహతునా సహ । పునః పతిభ్యో జాయాం
దాఽగ్నే ప్రజయా సహ । పునః పత్నీమగ్నిరదా దాయుషా సహ వర్చ
సా । దీర్ఘాయురస్యా యః పతిస్స ఏతు శరదశ్శతమ్ । విశ్వా ఉత త్వ
యా వయం ధారా ఉదన్యా ఇవ । అతిగాహేమహి ద్విషః । ఆ తిష్ఠే
మమశ్మానమ్ । అర్యమణం ను దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత । స ఇమాం
దేవో అధ్వరః ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్ ।
తుభ్యమగ్నే పర్యవహన్పునః పత్నీమగ్నిరదాద్విశ్వా ఉత త్వయా వయ
మా తిష్ఠేమమశ్మానమ్ । త్వమర్యమా భవసి యత్కనీనాం నామ స్వ
ధావథ్స్వర్యం బిభర్షి । అఞ్జన్తి వృక్షగ్ం సుధితం న గోభిర్యద్దమ్పతీ
సమనసా కృణోషి । తుభ్యమగ్నే పర్యవహన్పునః పత్నీమగ్నిరదాద్వి
శ్వా ఉత త్వయా వయమ్ । ప్రత్వా ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాద్యేన
త్వాఽబధ్నాథ్సవితా సుకేతః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే
స్యోనం తే సహ పత్యా కరోమి । ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం
యమబధ్నీత సవితా సుశేవః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకేఽ
రిష్టాం త్వా సహ పత్యా కృణోమి । అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ
సత్యమిత్త్వమయా అసి । అయసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్య
మూహిషేఽయానో ధేహి భేషజమ్ ॥౫॥

ద్వావన్నుశేవ స్త్రీణి చ ॥౫॥

సత్యేనోత్తభితా భూమిస్సూర్యేణోత్తభితా ద్యౌః । ఋతేనా

తిరశ్చ్యాస్తిష్ఠన్తి దివి సోమా అధి శ్రితః । యుఞ్జన్తి బ్రధ్నం రోహాగే రోహాగః । సుకిగ్ంశుకగ్ం శల్మలిం విశ్వరూపగ్ం హిరణ్యవర్ణగ్ం సువృతగ్ం సుచక్రమ్ । ఆరోహ వధ్వమృతస్య లోకగ్ం స్యోనం పత్యే వహతుం కృణుష్వ । ఉదుత్తరమారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః । మూర్ధానం పత్యురారోహ ప్రజయా చ విరాడ్భవ । సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ । ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు । స్నుషాణాగ్ం శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ । పతీనాం చ దేవరాణాం చ సజాతానాం విరాడ్భవ । నీలలోహితే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే । ఏధన్తేఽస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బన్ధేషు బధ్యతే । యే వధ్వశ్చన్ద్రం వహతుం యక్ష్మా యన్తి జనాగ్ం అను । పునస్తాన్ యజ్ఞియా దేవా నయన్తు యత ఆగతాః । మా విదన్పరిపన్థినో య ఆసీదన్తి దమ్పతీ । సుగేభిర్దుర్గమతీతామప ద్రాన్త్వరాతయః । సుగం పన్థానమారుక్షమరిష్టగ్ం స్వస్తివాహనమ్ । యస్మిన్వీరో న రిష్యత్యన్యేషాం విన్దతే వసు ॥౬॥

ధనస్య చ వసు చ ॥౬॥

తా మన్దసానా మనుషో దురోణ ఆధత్తగ్ం రయిం దశవీరం వచస్యవే । కృతం తీర్థగ్ం సుప్రపాణగ్ం శుభస్పతీ స్థాణుం పథేష్ఠామప దుర్మతిగ్ం హతమ్ ॥ అయం నో మహ్యాః పారగ్ం స్వస్తి నేషద్వనస్పతిః । సీరా నస్సుతరా భవ దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । అస్య పారే నిరృతస్య జీవా జ్యోతిరశీమహి । మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వస్తయే ।

యద్వృతే చిదభిశ్రిషః పురా జర్తృభ్య ఆతృదః । సన్ధాతా సన్ధిం
మఘవా పురూవసుర్నిష్కర్తా విహ్రుతం పునః । ఇదమహగ్ం ఇమం మే
వరుణ తత్త్వా యామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే
అయాఽసి । యో గన్ధర్వా అప్సరసశ్చ దేవీరేషు వృక్షేషు వానస్పత్యే
ష్వాసతే । శివాస్తే అస్యై వధ్వై భవన్తు మా హిగ్ంసిషుర్వహతు
మూహ్యమానామ్ । యా ఓషధయో యా నద్యో యాని ధన్వాని
యే వనా । తే త్వా వధు ప్రజావతీం ప్ర త్వే ముఞ్చన్త్వగ్ంహసః ।
సంకాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షుషా మిత్రేణ ।
పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ం స్యోనం పతిభ్యస్సవితా తత్కృణోతు
తత్ । ఆ వామగన్త్సుమతిర్వాజినీవసూ న్యశ్వినా హృత్సు కామాగ్ం
అయగ్ంసత । అభూతం గోపా మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో దు
ర్యాగ్ం అశీమహి । అయం నో దేవః సవితా బృహస్పతిరిన్ద్రాగ్నీ
మిత్రావరుణా స్వస్తయే । త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ంరరాణః కామ
ఆయాతం కామాయ త్వా విముఞ్చతు ॥౭॥

ఆసతే నవ చ ॥౭॥

శతమ్రే వమ్నేర్దధ్మాహాత్రాస్యైనార్యా ఉపస్థే ర । సినీవాలి
ప్రజాయతామియం భగస్య సుమతా అసత్ । గృహాన్భద్రాన్త్సుమన
సః ప్రపద్యేఽవీరఘ్నీ వీరవతస్సువీరాన్ । ఇరాం వహతో ఘృతముక్ష
మాణాస్తేష్వహగ్ం సుమనాస్సం విశామి । అగన్త్స్వం మహిషీ గోభి
ర్వైశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ । బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీ

సుకృత్నే మధుగ్నిగ్ం శతహిమాస్సపర్యాత్ । అయమగ్నిర్గృహపతి
స్సుశగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః। యథా భగస్యాభ్యాం దదద్రయింపుష్టిమథో
ప్రజామ్। ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మ యచ్ఛతమ్।
యథైనయోర్న ప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోర్గ ప్రజాః। తేనభూ
తేన హవిషాఽయమాప్యాయతాం పునః । జాయాం యామస్మా ఆవా
క్షుస్తాగ్ం రసేనాభి వర్ధతామ్। అభివర్ధతాం పయసాఽభిరాష్ట్రేణ
వర్ధతామ్ । రయ్యా సహస్రపోషసైమౌ స్తామనపేక్షితౌ । ఇహైవ
స్తం మా వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్ । మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వ
స్తయే। ధ్రువైధిపోష్యామయిమహ్యం త్వాఽదాద్బృహస్పతిః। మయా
పత్యా ప్రజావతీ సం జీవ శరదశ్శతమ్ । త్వష్టా జాయామజనయ త్త్వ
ష్టాఽస్యై త్వాం పతిమ్ । త్వష్టా సహస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమా
యుః కృణోతు వామ్ । ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామిత్వం నో
అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి ॥౮॥

జీవతోర్గ ప్రజా వామేకం చ ॥౮॥

ఇహ గావః ప్రజాయధ్వమిహాశ్వా ఇహ పూరుషాః । ఇహో
సహస్రదక్షిణో రాయస్పోషా నిషీదతు। సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన
పృథివీ దృఢా । అథో నక్షత్రాణామేషాముపస్థే సోమ ఆధిత । ప్రస్వ
స్థః ప్రేయం ప్రజయా భువనే శోచేష్ట । ఇహ ప్రియం ప్రజయా తే
సమృధ్యతామస్మిన్గృహే గార్హపత్యాయ జాగృహి। ఏనా పత్యా తన్వ
గ్ంసృజస్వాథా జిర్విర్విదథమావదాసి। సుమఙ్గలీరియం వధూరి

షూగ్ం సమేతపశ్యత । సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన ।
ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువమసి ధ్రువతస్స్థితమ్ । త్వం నక్షత్రా
ణాం మేథ్యసి స మా పాహి పృతన్యతః । సప్తర్షయః ప్రథమాం కృత్తి
కానామరున్ధతీమ్ । యద్ధ్రువతాగ్ంహ నిన్యుః షట్కృత్తికా ముఖ్య
యోగం వహన్తీ యమస్మాకమేధత్వష్టమీ । సదస్సస్పతిమద్భుతం ప్రియ
మిన్ద్రస్య కామ్యమ్ । సనిం మేధామయాసిషమ్ । ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదో
పఘ్నన్నిర్ ఋతిం మమ । పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహ జీవనంచ
* దిశో దిశ । మానో హిగ్ంసీజ్జాతవేదో గామశ్వం పురుషం జగత్ ।
అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియా మా పరిపాయత ॥౯॥

ధ్రువతస్స్థితం సవచ ॥౯॥

ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహే త్వా । అన్యామిచ్ఛ
ప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాంపత్యా సృజ । ఉదీర్ష్వాతః పతివతీ హ్యేషా
విశ్వావసుం నమసా గీర్భిరీట్టే । అన్యామిచ్ఛ పితృషదం వ్యక్తాగ్ంస తే
భాగో జనుషా తస్య విద్ధి । అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చి
త్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాఽస్యాం పతిఘ్నీ తనూః
ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై తాం కృణోమి స్వాహా ।
వాయో ప్రాయశ్చిత్తే ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తే ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం
దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాఽ
స్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై

*దిశో దశ । మానో హిగ్ంసీజ్జాతవేదః । ఇతి ద్రావిడపాఠః.

కృణోమి స్వాహా । ప్రసవశ్చాప యామశ్చ కాటశ్చార్ణవశ్చ ధర్తశ్చ ద్రవిణంచ భగశ్చాన్తరిక్షంచ సిన్ధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగ్ంశ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయం ద్విష్మోయశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్స్వాహా । మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయం ద్విష్మోయశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్స్వాహా । చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతం చ విజ్ఞానం చ నామ చ క్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయం ద్విష్మోయశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్స్వాహా । భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహా ఓగ్ం స్వాహా ॥౧౦॥

ఉదీప్వ్యాతోదశ ॥౧౦॥

అపశ్యంత్వా మనసా చేకితానం తపసో జాతం తపసో విభూతమ్। ఇహ ప్రజామిహ రయిగ్ం రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ। అపశ్యంత్వా మనసా దీధ్యానాగ్ం స్వాయాం *తనూగ్ం ఋత్వియే నాధమానామ్। ఉప మాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే । సమఞ్జన్తు విశ్వే దేవాస్సమాపో హృదయాని నౌ । సం మాతరిశ్వా సం ధాతా సము దేష్ట్రీ† దధాతు నౌ । ప్రజాపతే తన్వం మే జుషస్వ త్వష్టర్దేవేభిస్సహ సామ ఇన్ద్ర । విశ్వైర్దేవై రాతిభి స్సగ్ంరరాణః పుగ్ంసాం బహూనాం మాతరస్స్యామ । ఆనః ప్రజాం

* తనూ ఇతి, తనూగ్ం ఇతి చ పాఠో దృశ్యతే. † దిదేష్టి.

జనయతు ప్రజాపతిరాజరసాయ సమనక్త్వర్యమా। అదుర్మఙ్గలీరపతి లోకమావిశ శంనో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే। తాం పూషఞ్ఛివతమామేరయస్వ యస్యాం బీజం మనుష్యా వపన్తి। యా న ఊరూ ఉశతీ *విశ్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహరామ శేఫమ్ ॥౧౧॥

శం చతుష్పదే ద్వే చ ॥౧౧॥

ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగ్ం సుమనస్యమానః। తస్యాం పుష్యతం మిథునౌ సయోనీ బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తౌ సరేతసా। ఆర్ద్రయాఽరణ్యా యత్రామన్థత్పురుషం పురుషేణ శక్రః। తదేతౌ మిథునౌ సయోనీ ప్రజయాఽమృతేనేహ గచ్ఛతమ్। అహం గర్భమదధామోషధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వన్తః। అహంప్రజా అజనయం పితౄణామహం జనిభ్యో † అవరీషుపుత్రాన్। పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ। దశస్యం తావమృతాయ కగ్ం శమూధో రోమశగ్ం హథో దేవేషు కృణుతో దువః ॥౧౨॥

ఆరోహ నవ ॥౧౨॥

విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు। ఆసిఞ్చతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భం దధాతు తే। గర్భం ధేహి సినీవాలి గర్భం ధేహి సరస్వతి। గర్భం తే అశ్వినౌ దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। హిరణ్యయీ అరణీ యం నిర్మన్థతో అశ్వినా

* విశ్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహరామ శేపమ్. † అపరీషు,

తం తే గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి సూతవే । యథేయం పృథివీ మహీ తిష్ఠన్తీ గర్భమాదధే । ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ దశమే మాసి సూతవే । యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేన్ద్రేణ గర్భిణీ । వాయుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే । విష్ణోః శ్రేష్ఠేన రూపేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్ । పుమాగ్ంసం గర్భమాధేహి దశమే మాసి సూతవే । నేజమేష పరాపత సపుత్రః పునరాపత । అస్యై మే పుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్ । వ్యస్య యోనిం ప్రతి రేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భో అన్తః । తం మాతా దశమాసో బిభర్తు స జాయతాం వీరతమ స్స్వానామ్ । ఆ తే గర్భో యోనిమేతు పుమాన్బాణ ఇవేషుధిమ్ । ఆ వీరో జాయతాం పుత్రస్తే దశమాస్యః ॥౧౩॥

గర్భం దధామి తేఽష్టౌ చ ॥౧౩॥

కరోమి తే ప్రాజాపత్యమా గర్భో యోనిమేతు తే । అహానిః పూర్ణో జాయతామశ్లోణోఽపిశాచధీతః । పుమాగ్ంస్తే పుత్రో నారి తం పుమాననుజాయతామ్ । తాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తు నౌ । యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తి నః । తైస్త్వం పుత్రాన్ విన్దస్వ సా ప్రసూర్ధేనుకా భవ । కామస్సమృధ్యతాం మహ్యమపరాజితమేవ మే । యం కామం కామయే దేవ తం మే వాయో సమర్ధయ । అనుహావం పరిహావం పరివాదం పరిక్షపమ్ । దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్ । అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునైర్యదశాకు

నమ్ । మృగస్యసృతమక్ష్ణయా తద్విషదోక్ష్య దిశామ్యహమ్ । ఆరా
త్తేఅగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తు తే । ని వాతే త్వాఽభి వర్షతు స్వస్తి
తేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే।నమశ్శకృత్సదే రుద్రాయ
నమో రుద్రాయ శకృత్సదే। గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తుమామాహిగ్ం
సీస్సిగసి నసి వజ్రో నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। ఉద్గాతేవశకు
నే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవసవనేషు శగ్ంసి । స్వస్తి నశ్శ
కునే అస్తు ప్రతి వస్సుమనా భవ ॥౧౪॥

అహముష్టా చ ॥౧౪॥

ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరిన్ద్రగ్ం హవామహే ప్రాతర్మిత్రావరుణా
ప్రాతరశ్వినా। ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతింప్రాతస్సోమము
త రుద్రగ్ం హువేమ॥ప్రాతర్జితంభగముగ్రగ్ంహువేమ వయంపుత్ర
మదితేర్యో విధర్తా । ఆధ్రశ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజాచిద్యం
భగం భక్షీత్యాహ । భగ ప్రణేతర్భగ సత్యరాధో భగేమాం ధియ
ముదవదదన్నః । భగ ప్రణో జనయ గోభిరశ్వైర్భగ ప్రనృభిర్నృ
వ న్తస్స్యామ । ఉతేదానీం భగవన్తస్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే
అహ్నామ్ । ఉతోదితా మఘవన్థ్సూర్యస్య వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ
స్యామ । భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవా స్తేన వయంభగవన్తస్స్యా
మ । తంత్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి స నో భగ పురఏతా భవేహ ।
సమధ్వరాయోషసో నమన్త దధిక్రావేవ శుచయే పదాయ। అర్వాచీ
నం వసువిదం భగం నో రథమివాశ్వా వాజిన ఆవహన్తు। అశ్వావతీ

గోమతీర్న ఉషాసో వీరవతీస్సదముచ్ఛన్తుభద్రాః। ఘృతం దుహానా విశ్వతః ప్రపీ యూయం

భవైవా చత్వారి చ ॥౧౫॥

ఇమాంఖనామ్యోషధీం వీరుధం బలవత్తమామ్। యయా సపత్నీం బాధతే యయా సంవిన్దతే పతిమ్। ఉత్తానపర్ణే సుభగే సహమానే సహస్వతి। సపత్నీం మే పరాధమ పతిం మే కేవలం కృధి। ఉత్తరాఽహముత్తరఉత్తరేదుత్తరాభ్యః। అథా సపత్నీ యా మమాధరా సాఽధరాభ్యః। నహ్యస్యై నామగృభ్ణామి నో అస్మిన్రమతే జనే। పరామేవ పరావతగ్ం సపత్నీం నాశయామసి। అహమస్మి సహమానాఽథత్వమసి సాసహిః। ఉభే సహస్వతీ భూత్వా సపత్నీం మే సహావహై। ఉపతేఽధాగ్ం సహమానామభి త్వాఽధాగ్ం సహీయసా। మామను ప్రతే మనో వత్సం గౌరివధావతు పథా వారివధావతు॥౧౬॥

సహావహై ద్వే చ ॥౧౬॥

ఉదసౌ సూర్యో అగాదుదయం మామకో భగః। అహంతద్విద్వలా పతిమభ్యసాక్షి విషాసహిః। అహంకేతురహం మూర్ధాఽహముగ్రా వివాచనీ। మమేదను క్రతుం పతిస్సేహానాయా ఉపాచరేత్। మమ పుత్రాశ్శత్రుహణోఽథో మే దుహితా విరాట్। ఉతాహమస్మి సంజయా పత్యౌ మే శ్లోక ఉత్తమః। యేనేన్ద్రో హవిషా కృత్వ్యభవద్ద్యుమ్న్యుత్తమః। అహం తదక్రి దేవా అసపత్నా కిలాభవమ్। అసపత్నా సపత్నిఘ్నీ జయన్త్యభిభూవరీ। ఆవిక్షి సర్వాసాగ్ం రాధో వర్చో

అస్థేయసామివ। సమజ్ఞై షమ్మిమా అహగ్ం సపత్నీరభిభావరీః। యథాఽహమస్య వీరస్య విరాజామి ధనస్య చ ॥౧౭॥

అస్థేయసామిప్ర ద్వే చ ॥౧౭॥

అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాం చుబుకాదధి। యక్ష్మగ్ం శీర్షణ్యం మస్తిష్కాజ్జిహ్వాయా వివృహామి తే। గ్రీవాభ్యస్త ఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యో ఽనూక్యాత్। యక్ష్మం దోషణ్యమగ్ంసాభ్యాం బాహుభ్యాం వివృహామి తే। ఆన్త్రేభ్యస్తే గుదాభ్యో వనిష్ఠోర్ హృదయాదధి। యక్ష్మంమతస్నాభ్యాంయక్నః ప్లాశిభ్యో వివృహామి తే। ఊరుభ్యాం తేఽష్ఠీవద్భ్యాం జఙ్ఘాభ్యాం ప్రపదాభ్యామ్। యక్ష్మగ్ం శ్రోణిభ్యాం భాసదాద్భగ్ం ససో వివృహామి తే। మేహనాద్వనఙ్కరణాల్లోమభ్యస్తే నఖేభ్యః। యక్ష్మగ్ం సర్వస్మాదాత్మనస్తమిమం వివృహామి తే అఙ్గాదఙ్గాల్లోమ్నోలోమ్నో జాతం పర్వణిపర్వణి। యక్ష్మగ్ం సర్వస్మాదాత్మనస్తమిమం వివృహామి తే। పరా దేహి శాబల్యం బ్రహ్మభ్యో విభజా వసు। కృత్యైషా పద్వతీ భూత్వా జాయాఽఽ విశతే పతిమ్। అశ్లీలా తనూర్భవతి రుశతీ పాపయాఽముయా। పతిర్యద్వధ్వై వాససా స్వమఙ్గమభి ధిత్సతి। క్రూరమేతత్కటుకమేతదపాష్ఠవద్విషవన్నైతదత్తవే। సూర్యాం యః ప్రత్యక్షం విద్యాత్స ఏతత్ప్రతిగృహ్ణీయాత్। ఆశసనం విశసనమథో ఽధివికర్తనమ్। సూర్యాయాః పశ్య రూపాణి తాని బ్రహ్మోత శగ్ంసతి ॥౧౮॥

ఇమం వివృహామి తే శగ్ంసతి ॥౧౮॥

అక్షీభ్యాం గ్రీవాభ్య ఆస్త్రభ్య ఊరుభ్యాం మహానాదఙ్గాదఙ్గా త్సరా దేహి సప్త॥

ప్రిస్తుగ్మన్త్రాష్టాదశ హిరణ్యవర్ణాః పఞ్చదశ సోమః ప్రథమ ష్షోడశ సోమాయ జనివిదేఽష్టావశ్వాతిష్ఠేమంత్ర యోవగ్ంశతిస్సత్యేన తామన్దసానైకాన్న విగ్ంశతిరేకాన్న విగ్ంశతిశ్శర్మణ్వమ్మైకవిగ్ంశతిరిహ గావఏకాన్న విగ్ంశతిరుదీష్వాతో దశాపశ్యం త్వాద్వాదశారోహోరుం నవ విష్ణుర్యోనిం కరోమి తేఽష్టాదశాష్టాదశ ప్రాతరగ్నిం చతుర్దశేమాంఖనామ్యుదసౌ సూర్యోద్వాదశ ద్వాదశాక్షీభ్యాం తేవిగ్ంశతిరష్టాదశ ॥౧౭॥

అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యామ్।ఉదసౌ సూర్యోఅగాత్।ఇమాం ఖనామ్యోషధిమ్। ప్రాతరగ్నిమ్। కరోమి తే ప్రాజాపత్యమ్। విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు। ఆరోహోరుమ్। అపశ్యం త్వామనసా చేకితానమ్। ఉదీష్వాతో విశ్వావసో। ఇహగావః ప్రజాయధ్వమ్। శర్మవర్మైదమాహర। తామన్దసానా మనుషోదురోణే। సత్యేనోత్తభితా భూమిః। ఆతిష్ఠేమమశ్మానమ్। సోమాయజనివిదే స్వాహా। సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః। ప్రస్తుగ్మన్త్రాధియస్తానస్యసక్షణి ॥౧౮॥

ప్రిస్తుగ్మన్త్రాఽపశ్యం త్వాపేఽష్టాదశ ॥ ౧౮

పరిస్తుగ్మన్త్రా తాని బ్రాహ్మణతశగ్ంసతి॥

ప్రథమ ప్రశ్న స్సమాప్తః.

మంత్రప్రశ్నః

——;(o):——

ద్వితీయప్రశ్నః ప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ ఉష్ణేనవాయవుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్వపతు । ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । జ్యోక్చసూర్యం దృశే । యేనావపత్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్ । తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాఞ్జరదష్టిర్యథాఽసదయమసౌ । యేన పూషాబృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽవపత్ । తేనాస్యాయుషేవప సౌశ్లోక్యాయస్వస్తయే । యేనభూయశ్చరాత్ర్యయం జ్యోక్చపశ్యాతి సూర్యమ్ । తేనాస్యాయుషేవ పసౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే। యేనపూషా బృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽవపత్ । తేన తేవపామ్యసావాయుషానర్చసా యథాజ్యోక్సుమనా అసః । యత్క్షురేణమర్చయతాసుపేశసావప్త్రావపసికేశాన్ । శున్ధిశిరోమాఽస్యాయుఃప్రమోషీః । ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా సోమోఅగ్నిః । తేభ్యోనిధానం బహుధాఽన్వవిన్దన్నన్తరాద్యావాపృథివీ అపస్సువః ॥ ౧ ॥

ఆయుషేఽవపత్పఞ్చచ ॥ ౧ ॥

ఆయుర్దా దేవ జరసం గృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో అగ్నే । ఘృతంపిబన్నమృతం చారు గవ్యం పితేవ పుత్రం జరసేనయ

మమ్ । ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్ం స్థిరో భవ। అభితిష్ఠ పృతన్య
తస్సహస్వ పృతనాయతః। రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్కృత్తికాశ్చాకృన్తగ్ంస్త్వా।
ధియోఽవయన్నవ గ్నా అవృఞ్జన్సహస్రం మన్తాగ్ం అభితో అయ
చ్ఛన్ । దేవీర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహిత్వ
నమ్ । యా అకృన్తన్నవయ న్యా అతన్వత యాశ్చ దేవీరన్తానభి
తోఽదదన్త । తాస్త్వా దేవీర్జరసే సంవ్యయన్త్వాయుష్మానిదంపరిధత్స్వ
వాసః । పరిధత్త ధత్త వాససైనగ్ం శతాయుషంకృణుత దీర్ఘమాయుః।
బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరాం
గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనామభిశస్తిపావా । శతంచ జీవ
శరదస్సువర్చా రాయశ్చ పోషముప సంవ్యయస్వ।పరీదం వాసో అధి
థాస్స్వస్తయేఽభూరాపీనామభిశస్తిపావా । శతం చ జీవ శరదః పురూ
చీర్వసూని చార్యో విభజాసి జీవన్ । ఇయం దురుక్తాత్పరి బాధ
మానా వర్ణం పవిత్రం పునతీ న ఆగాత్ । ప్రాణాపానాభ్యాం బల
మాభరన్తీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయమ్ । ఋతస్య గో
ప్త్రీ తపసః పరస్వీ ఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః। సానస్సమన్తమను
పరీహి భద్రయా భర్తారస్తే మేఖలే మారిషామ । మిత్రస్య చక్షుర్ధ
రుణం బలీయస్తేజో యశస్విస్థవిరగ్ంసమిద్ధమ్।అనాహనస్యంవసనం జరి
ష్ణు పరీదం వాజ్యజినం దధేఽహమ్ ॥౨॥

దీర్ఘమాయుస్సమిద్ధమేకం చ ॥౨॥

అగ్నిస్త్రే సమగస్మహి ప్రసుమ్మృత్యుం యుయోతన । అరి

ష్టానస్సంచరెమహిస్త్వస్తి చరతాద్దిహస్త్వస్త్స్యగృహేభ్యః। సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగ్ంఉదారదుపాగ్ంశునా సమమృతత్వమశ్యామ్। ఇమెను తె రశ్మయస్సూర్యస్య యేభిస్సపిత్వం పితరో న ఆయన్న్। అగ్నిష్టే హస్తమగ్రభీత్సోమస్తె హస్తమగ్రభీత్సవితా తె హస్తమగ్రభీత్సరస్వతీ తె హస్తమగ్రభీత్పూషా తే హస్తమగ్రభీదర్యమా తెహస్తమగ్రభీదగ్ంశుస్తె హస్తమగ్రభీద్భగస్తే హస్తమగ్రభీన్మిత్రస్తె హస్తమగ్రభీన్మిత్రస్త్వమసిధర్మణా౽గ్నిరాచార్యస్తవ। అగ్నయే త్వా పరిదదామ్యసౌ సోమాయ త్వా పరిదదామ్యసౌ సవిత్రే త్వా పరి దదామ్యసౌ సరస్వత్యై త్వా పరి దదామ్యసౌ మృత్యవే త్వాపరి దదామ్యసౌ యమాయ త్వా పరి దదామ్యసౌ గదాయ త్వా పరి దదామ్యసావన్తకాయ త్వా పరి దదామ్యసావద్భ్యస్త్వా పరి దదామ్యసా వోషధీభ్యస్త్వా పరి దదామ్యసౌ పృథివ్యై త్వావైశ్వానరాయై పరి దదామ్యసౌ। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఉపనయె౽సౌ। సుప్రజాస్త్ప్రజయా భూయాస్సువీరో వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైః। బ్రహ్మచర్యమాగాముప మా నయస్వ దేవేన సవిత్రా ప్రసూతః। కోనామాస్యసౌ నామాస్మికస్య బ్రహ్మచార్యస్యసౌ ప్రాణస్య బ్రహ్మచార్యస్మ్యసావెష తే దెవ సూర్య బ్రహ్మచారీ తం గోపాయ స మా మృతైష తే సూర్య *పుత్రస్స దీర్ఘాయుస్సమామృత। యాగ్ంస్వస్తిమగ్నిర్వాయుస్సూర్యశ్చన్ద్రమా ఆపో౽ను సంచరన్తితాగ్ంస్వస్తిమను సంచరా౽ పంక్తిలో హస్తమగ్రభీద్బృహస్పతిస్తెహస్తమగ్రభీదర్యమా తెహస్తమగ్రభీదితిపాఠః.

స్వావధ్వనామధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పారమశీయ ॥3॥

అగన్త్రా దశ ॥3॥

యోగేయోగే తవస్తరమిమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధీతి ద్వే। శతమిన్ను శరదో అన్తి దేవా యత్రా నశ్చక్రా జరసం తనూనామ్। పుత్రాసో యత్ర పితరో భవన్తి మా నో మధ్యా రీరిషతాయుర్గన్తోః। అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టిం ప్రతరాం కృణోతు। ఇన్ద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృణోత్వాదిత్యైస్తే వసుభిరా దధాతు। మేధాం మహ్యమఙ్గిరసో మేధాగ్ం సప్తర్షయో దదుః। మేధాం మహ్యం ప్రజాపతిర్మేధా మగ్నిర్దదాతు మే అప్సరాసు చ యామేధాగన్ధర్వేషుచయద్యశః।చయన్మనః దైవీయామానుషీమేధాసా మామావిశతాదిహ। ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి। రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసన్దీ మా త్వద్యోషమ్। తత్సవితుర్వరేణ్యమిత్యేషా। అవృధమసౌ సౌమ్య ప్రాణ స్వం మే గోపాయ। బ్రహ్మణ ఆణీస్థః ॥4॥

త్వమగ్నే అయాఽసి చత్వారి చ ॥4॥

సుశ్రవస్సుశ్రవసం మా కురు యథా త్వగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా అస్యేవమహగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా భూయాసం యథా త్వగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపోఽస్యేవమహం బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్। స్మృతంచ మేఽస్మృతంచ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం నిన్దాచ మేఽనిన్దా చ మే తన్మ ఉభయం

(చయన్మనః) ఇతి కేచిత్పాఠః.

ప్రతిష్ఠితగ్ం శ్రద్ధా చ మేఽశ్రద్ధా చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితం విద్యా చ మేఽవిద్యా చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితగ్ం శ్రుతం చ మేఽశ్రుతం చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితగ్ం సత్యం చ మేఽనృతం చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితం తపశ్చ మేఽతపశ్చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితం వ్రతం చ మేఽవ్రతం చ మే తస్మిన్నుభయం ప్రతిష్ఠితం యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణి ప్రతిష్ఠితం యదగ్నే స్సేన్ద్రస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగన్ధర్వాప్సరస్కస్య । యన్మ ఆత్మన ఆత్మని ప్రతిష్ఠితం తేనాహగ్ం సర్వవ్రతో భూయాసమ్ । ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను । తచ్చక్షుర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతం నన్దామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతం భవామ శరదశ్శతగ్ం శృణవామ శరదశ్శతం ప్రబ్రవామ శరదశ్శతమజీతాస్స్యామ శరదశ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం దృశే । యస్మిన్భూతం చ భవ్యం చ సర్వే లోకాస్సమాహితాః । తేన గృహ్ణామి త్వామహం మహ్యం గృహ్ణామి త్వామహం ప్రజాపతినా త్వామహ్యం గృహ్ణామ్యసౌ ॥౫॥

సూత్రవస్త్రవసనమష్టౌ ॥ ౫ ॥

పరి త్వాఽగ్నే పరిమృజామ్యాయుషా చ ధనేన చ । సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైస్సుగృహో గృహైస్సుపతిః పత్యా సుమేధా మేధయా సుబ్రహ్మా

బ్రహ్మచారిభిః । అగ్నయే సమిధమాహార్షం బృహతే జాతవేదసే యథా త్వమగ్నే సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా పశుభి బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సమేధయ స్వాహా । ఏధోఽస్యేధిషీమహి స్వాహా సమిదసి సమేధిషీమహి స్వాహా । తేజోఽసి తేజో మయి ధేహి స్వాహా । అపో అద్యాన్వచారిషగ్ంరసేన సమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమం తం మా సగ్ంసృజ వర్చసా స్వాహా । సం మాఽగ్నే వర్చసా సృజ ప్రజయా చ ధనేన చ స్వాహా । విద్యున్మే అస్య దేవా ఇన్ద్రో విద్యాత్సహ ఋషిభి స్స్వాహా । అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా । ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం స్వాహా । ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ చ తయాఽహం వర్ధమానో భూయాసమాప్యాయమానశ్చ స్వాహా । యో మాఽగ్నే భాగినగ్ం సన్తమథాభాగం చికీర్షత్యభాగమగ్నే తం కురు మామగ్నే భాగినం కురు స్వాహా । సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్ం స్వాహా । బ్రహ్మచార్యస్యపోఽశాన కర్మ కురు మా సుషుప్థాః । భిక్షాచర్యం చరాచార్యాధీనో భవ । యస్య తే ప్రథమవాస్యగ్ం హరామస్తం త్వా విశ్వే అవన్తు దేవాః । తం త్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమానమను జాయన్తాం బహవస్సుజాతమ్ ॥ ౬ ॥

సహ ఋషిభిస్స్వాహా నవ చ ॥ ౬ ॥

ఇమగ్గ్ం స్తోమమర్హతే జాతవేదసే రథమివ సం మహేమా మనీషయా । భద్రా హి నః ప్రమతిరస్య సగ్ంసద్యగ్నే సఖ్యే మారిషా

మా వధం తవ । త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్ । యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తస్మై అస్తు త్ర్యాయుషమ్ । శివో నామాసి స్వధితిస్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । ఉష్ణేన వాయవు దకేనేత్యేషః । ఇదమహమముష్యాముష్యాయణస్య పాప్మానముపగూహా మ్యుత్తరోఽసౌ ద్విషద్భ్యః । ఆపో హిష్ఠా మయోభువ ఇతి తిసృభిర్హిర ణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా ఇతి తిసృః । అన్నాద్యాయ వ్యూహధ్వం దీర్ఘాయురహమన్నాదో భూయాసమ్ । సోమో రాజా యమాగమథ్స మే ముఖం ప్రవేక్ష్యతి భగేన సహ వర్చసా । సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి । స్వా మా తనూరావిశ । నమో గ్రహాయ చాభిగ్రహాయ చ నమశ్శాకజఞ్జభాభ్యాం నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః । అప్సరస్సు యో గన్ధో గన్ధర్వేషు చ యద్యశః । దైవో యో మానుషో గన్ధస్స మా గన్ధస్సురభిర్జుషతామ్ । ఇయ * మోషధీ త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ । సామా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు । అపాశ్రోఽన్యోఽస్మై మా సగ్ం శారీరిణో మోప తిష్ఠస్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ । రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్నిత్యేతాః ॥ ౭ ॥

సహ వర్చసా నవ చ ॥ ౭ ॥

ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోష మౌద్భిద్యమ్ । ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్రాయావిశతాం మామ్ । ఉచ్చైర్వాది పృత

* మోషధే

న్వాజస్రవాసాహం ధనఞ్జయమ్। సర్వాస్సమృద్ధీర్‌ఋద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్సమాహితాః। శునమహాగ్ంహిరణ్యస్యపితురివనామాగ్రభైషమ్। తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియంకురు। ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు। ప్రియం విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు। యాతిరశ్చీనిపద్యసేఽహంవిధరణీఇతి। తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా యజే సగ్ంరాధనీమహమ్। సగ్ంరాధన్యైదేవ్యై స్వాహా ప్రసాధన్యై దేవ్యై స్వాహా। సమ్రాజంచ విరాజం చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే। లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖే తయా మా సగ్ంసృజామసి। శుభికే శిర ఆ రోహ శోభయన్తీముఖం మమ। ముఖగ్ం హి మమ శోభయ భూయాగ్ంసంచ భగం కురు। యామాహరజ్జమదగ్నిశ్శ్రద్ధాయై * కామయాన్యై। ఇమాం తామపినహ్యేఽహం భగేన సహ వర్చసా। యదాఞ్జనం త్రైకకుదం జాతగ్ంహిమవత ఉపరి। తేనవామాఞ్జే తేజసే వర్చసే భగాయచ ॥౮॥

సగ్ంరాధనీమహం నవ చ ॥౮॥

మయి పర్వతపూరుషం మయి పర్వతవర్చసం మయి పర్వతభేషజం మయి పర్వతాయుషమ్। యస్మై వర్చగ పరాగతమాత్మనముప † తిష్ఠతు। ఇదం తత్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాం మా మా సంతాప్తమ్। ప్రజాపతేశ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్ఛదిర్విశ్వజనస్య ఛాయాఽసి సర్వతో మా పాహి।

---

* కామా. † తిష్ఠతి.

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే ద్విషతో వధాయేన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నశ్శర్మ మే భవ యత్పాపం తన్నివారయ । దేవీష్షడుర్వీరిత్యేషా । రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసన్దీ మా త్వద్యోషగ్ం రాష్ట్రభృదసి సమ్రాడాసన్దీ మా త్వద్యోషగ్ం రాష్ట్రభృదస్యధిపత్న్యాసన్దీ మా త్వద్యోషమ్। ఆపః పాదావనేజనీర్ద్విషన్తం నాశయన్తు మే । అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని । మయి మహో మయి యశో మయీన్ద్రియం వీర్యమ్ । ఆ మాఽగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ పయసా తేజసా చ । తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ । విరాజో దోహోఽసి విరాజో దోహమశీయ మమ పద్యాయ విరాజ సముద్రం వః ప్రహిణోమి స్వాం యోనిమపి గచ్ఛత । అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మా పరాసేచి మత్పయః ॥౯॥

అసాని షట్చ ॥౯॥

త్రయ్యై విద్యాయై యశోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ్మణో దీప్తిరసి । తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ । ఆమాగన్నిత్యేషా। అమృతోపస్తరణమస్యమృతాపిధానమసి । యన్మధునో మధవ్యం పరమమన్నాద్యం వీర్యమ్ । తేనాహం మధునో మధవ్యేన పరమేణాన్నాద్యేన వీర్యేణపరమోఽన్నాదో మధవ్యోఽసాని । గౌరస్యపహత పాప్మాఽప పాప్మానం జహి మమ చాముష్య చ।అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమస్సహి వేద యథా హవిః। అనష్టమస్మాకంకృణ్వన్బ్రా

హ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః। యజ్ఞాపర్ణ తాం యజ్ఞస్య వృద్ధిమనుప్రేథాః
పఙ్క్తిభిర్దస్యుః చితిం మాస్మ స్యపచిత్తోఽహం మనుష్యేషు భూయాసమ్।
గా ధేనుర్భవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽఽ
దిత్యానామమృతస్య నాభిః। ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మా
గామనాగామదితిం వధిష్ట। పిబతూదకం తృణాన్యత్తు। ఓముత్సృజత।
భూతమ్। సా విరాట్। తన్మాయి తస్యాస్తేఽశీయ తన్మ ఊర్జం
ధాః। ఓం కల్పయత ॥౧౦॥

భూయాసమష్టౌ చ ।౧౦॥

ధాతా దదాతు నో రయిమితి చతస్రో యస్త్వా హృదా కీరిణేతి
చతస్రః। భూర్భువస్సువో రాకామహం యాస్తే రాకే। యాగనరివైవ
నో రాజేతి సాల్వీరవాదిషుః। వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణ యమునే
తవ। సోమ ఏవ నో రాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః।వివృత్తచక్రా
ఆసీనాస్తీరేణాసౌ తవ। పుగ్ం* సువనమసి। ఆభిష్ట్వాఽహం దశభిరభి
మృశామి దశమాస్యాయ సూతవే॥ యథైవ సోమః పవతే యథా
సముద్ర ఏజతి। ఏవం తే గర్భ ఏజతు సహ జరాయుణా నిష్క్రమ్య
ప్రతితిష్ఠత్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి కీర్త్యాఽన్నాద్యే।దశమాసాం
చ్ఛయానో ధాత్రా హి తథా కృతమ్। ఐతు గర్భో అక్షితో జీవో
జీవన్త్యాః। అయమనీర్యమయత్త గర్భమాపో దేవీస్సరస్వతీః।ఐతుగర్భో
అక్షితో జీవో జీవన్త్యాః। తిలాదేఽవ పద్యస్వ న మాగ్ంసదసినో

---

* వన.

ఊలమ్। స్వప్తిత్యవపద్యస్వప్రమాగ్ం సేమసస్నావస్తు న బద్ధమని మజ్జసు।
నిరైతు పృశ్ని శేవలగ్ం శునె జరాయ్వత్తవే। ద్రివస్పరీత్యేహో౽సు
వాశః ॥ అస్మిన్సహగ్ం సహస్రం పుష్యాస్మ్యేధ మానాస్స్వే వశే ।
అఙ్గాదఙ్గాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే। ఆత్మావై పుత్రనామాసి స జీవశరదశ్శతమ్॥ ౧౧॥

అన్నాద్యే జాయస్వ ఏకం చ॥ ౧౧॥

అశ్మాభవ పరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతంభవ । పశూనాంత్వా హింకారేణాభిజిఘ్రామ్యసౌ। మేధాం తే దేవస్సవితా మేధాం దేవీసరస్వతీ । మేధాం తే అశ్వినౌ దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా । త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు త్వయి మేధాంత్వయి ప్రజాం త్వయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు । క్షేత్రియై త్వానిర్ ఋత్యై త్వా ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణేత్వాకరోమి శివే తే ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే । శం తే అగ్నిస్సహాద్భిరస్తు శం ద్యావాపృథివీ సహౌషధీభిః। శమన్తరిక్షగ్ం సహవాతేన తేశం తే చతస్రః ప్రదిశో భవన్తు। యా దైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీరభిసూర్యో విచష్టే। తాసాంత్వా౽౽జరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మ ఏతు నిర్ ఋతిం పరాచైః । అమోచి యక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యై ద్రుహః పాశాన్నిర్ ఋత్యై చోదమోచి । అహా అవర్తిమవిదస్స్యోనమప్యభూద్భద్రే సుకృతస్య

లోకే। సూర్యమ్మృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దేవా అముఞ్చన్నసృజన్వ్యేనసః । ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామి శగ్ంసాద్ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్ । భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహోగ్ం స్వాహా॥ ౧౭॥

ద్వితీయష్షట్కః॥ ౧౭॥

మా తే కుమారగ్ం రక్షో వధీన్మా ధేనురత్యాసారిణీ। ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వేగృహే। అయంకుమారో జరాంధయతు దీర్ఘమాయుః । * యస్మై త్వగ్గ్ం స్తనప్రప్యాయాయుర్వర్చో యశో బలమ్।యద్భూమేర్హృదయం దివి చన్ద్రమసి శ్రితమ్। తదుర్వి పశ్యం మాఽహం పౌత్రమఘగ్ం రుదమ్ । యత్తే † సుసీమే హృదయం వేదాహం తత్ప్రజాపతౌ । వేదామ తస్య తే వయం మాఽహంపౌత్రమఘగ్ం రుదమ్। నామయతి న రుదతి యత్ర వయం వదామసి యత్ర చాభిమృశామసి । అపస్సుప్తేషు జాగ్రత రక్షాగ్ంసి నిరితో నుదధ్వమ్ అయం కలిం పతయన్తగ్గ్ం శ్వానమివోద్వృద్ధమ్। అజాం వాశితామివ మరుతః పర్యాధ్వగ్గ్ం స్వాహా। శణ్డేరథశ్శణ్డికేర ఉలూఖలః। చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా । అయశ్శణ్డో మర్క ఉపవీర ఉలూఖలః । చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా । కేశినీశ్వలోమినీః ఖజాపోఽజోపకాశినీః। అపేతనశ్యతాదితస్స్వాహా। మిశ్రవాససః కౌబేరకారక్షో రాజేన ప్రేషితాః । గ్రామగ్ం సజానయో గచ్ఛ న్తీచ్ఛన్తోఽపరిదాకృతాన్త్స్వాహా

---

* తస్మై. † సుశిమే.

ఏతాస్త్వాతేతాన్గృహ్ణాతేత్యయం బ్రహ్మణస్పతిః। తానగ్నిః పర్యసరత్తాన్ నిన్ద్రస్తాన్బృహస్పతిః । తానహం వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదన్తాన్వికేశాన్లమ్బనస్తనాన్త్స్వాహా ॥౧౩॥

నిర్ఋతో నుదధ్వగ్ం స్వాహా త్రీణి చ ॥౧౩॥

నక్తం చారిణ ఉరస్పేశాఞ్ఛూలహస్తాన్కపాలపాః । పూర్వ ఏషాం పితేత్యుచ్చైశ్శ్రావ్యకర్ణకః। మాతా జఘన్యా సర్పతి గ్రామే విధురమిచ్ఛన్తీ స్వాహా । నిశీథచారిణీ స్వసా సన్ధినా ప్రేక్షతే కులమ్ । యా స్వపన్తం బోధయతి యస్యై విజాతాయాం మనః । తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయం యకృత్ ।అగ్నే అక్షీణి నిర్దహ స్వాహా । అఙ్గాదఙ్గాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే । వేదో వై పుత్ర నామాసి స జీవ శరదశ్శతమ్। అశ్మా భవ వేతేషా।అగ్నిరాయుష్మానితి పఞ్చ।సర్వస్మాదాత్మనస్సంభూతాఽసి సా జీవ శరదశ్శతమ్ । భూరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వసౌ భువోఽపాగ్ం స్వరపాం భూర్భువస్స్వరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వసౌ ।ఉష్ణేన వాయ ఉదకేనేత్యేషః ॥౧౪॥

ఏషా చత్వారి చ ॥ ౧౪ ॥

యద్భూమేః క్రూరం తదితో హరామి పరాచీం నిర్ఋతిం నిర్వాహయామి । ఇదగ్ం శ్రేయోఽవసానమాగన్మ దేవా గోమదశ్వా

సర్వత్ర " శివాస్తా ఇతి కేచిత్పాఠః.

వదిదమస్తు ప్రభూమ। స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ । యచ్ఛా
నశ్శర్మ సప్రథాః । ఇహైవ తిష్ఠ నిమితా తిల్వలా స్యాదిరావతీ। మధ్యే
తాల్పస్య తిష్ఠన్తీ మా త్వా ప్రాపన్నఘాయవః । ఆ త్వా కుమారస్తరుణ
ఆ వత్సో జగతా సహ । ఆ త్వా పరిస్రుతః కుమ్భ ఆ దధ్నః కలశైర
యన్ । ఋతేన స్థూణావధిరోహ వగ్ంశోగ్రో విరాజన్నపసేధ శత్రూన్ ।
బ్రహ్మ చ తే క్షత్రం చ పూర్వే స్థూణే అభి రక్షతు । యజ్ఞశ్చ దక్షి
ణాశ్చ దక్షిణే । ఇషశ్చోర్జశ్చాపరే మిత్రశ్చ వరుణశ్చోత్తరే ధర్మస్తే
స్థూణారాజశ్శ్రీస్స్తూపః । ఉద్ధ్రియమాణ ఉద్ధర పాప్మనో మా యద
విద్వాన్ యచ్చ విద్వాగ్ంశ్చకార । అహ్నా యదేనః కృతమస్తి పాపగ్ం
రాత్ర్యా యదేనః కృతమస్తి పాపగ్ం సర్వస్మాన్మోద్ధృతో ముఞ్చ
తస్మాత్ । ఇన్ద్రస్య గృహా వసుమన్తో వరూథినస్తానహగ్ం సుమనసః
ప్రపద్యే । అమృతాహుతిమమృతాయాం జుహోమ్యగ్నిం పృథివ్యా
మమృతస్య జిత్యై తయానన్తం కామమహం జయాని ప్రజాపతిర్యం
ప్రథమో జిగాయాగ్నావగ్నౌ స్వాహా । అన్నపత ఇత్యేషా । అరిష్టా
అస్మాకం వీరాస్సన్తు మా పరా సేచి మే ధనమ్ । భూమిర్భూమిమగా
న్మాతా మాతరమప్యగాత్ । భూయాస్మ పుత్రైః పశుభిర్యో నో ద్వేష్టి
స భిద్యతామ్ । వాస్తోష్పత ఇతి ద్వే । వాస్తోష్పతే ప్రతరణో న ఏధి
గోభిరశ్వేభిరిన్దో । అజరాస్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రాన్ప్రతి నో జు
షస్వ । అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యావిశన్ । సఖా సుశేవ
ఏధి నః । శివగ్ం శివమ్ ॥౧౫॥

అభిరతుత్సు భిద్యత్రాగ్ం షట్చ ॥ ౧౫ ॥

కూర్కురస్సుకూర్కురః కూర్కురో వాలబన్ధనః । ఉపరిష్టాద్ద్య
దేజామ తృతీయస్యా ఇతో దివః । ఓలబ ఇత్తముపాహ్వాయథాన్జి
శ్యామశ్శబలః । అధోరామ ఉలూఖలస్యారమే ఘోహాధావతిపస్తు
ద్రమివ చాకశత్ । బిభర్షి నిష్కంచరుక్మంచశునామగ్రగ్ం సుబీరిణః ।
సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజైక వ్రాత్య సృజచ్ఛత్ । తథ్సత్యం
యత్త్వేన్ద్రోఽబ్రవీద్గా సాన్వశయుస్వేతితా స్వగ్ంస్వాశయిత్వాఽఽగ
చ్ఛతం త్వాఽబ్రవీదవిద్ధ హా 3 ఇత్యవిదగ్ం హేత్తి వరంవృణీష్వేతి
కుమారమేవాహం వరం వృణ ఇత్యబ్రవీద్విగృహ్య బాహూ ప్లవస్వె
ద్యామివ చాకశత్ । బిభర్షి నిష్కంచరుక్మంచ శునామగ్రగ్ం సుబీ
రిణః । సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజైక వ్రాత్య సృజచ్ఛత్ ।తథ్సత్యం
యత్తే సరమా మాతా లోహితః పితా । అమీ ఏకే సరస్యా తాఅవధా
వతి తృతీయస్యా ఇతో దివః । తేకశ్చ సపర మతణ్డశ్చ తూలశ్చ వితూ
లశ్చార్జునశ్చ లోహితశ్చ। దులాహానామ వో మాతా మణ్డాకకోవ
వః పితా । సంతతః హన్తి చక్రీ వో న సీసరీదత । భద్ర పేహి సీస
రమ సారమేయ నమస్తే అస్తు సీసర । సమశ్వా వృషణః పదో నసీసరీ
దత । భద్ర పేహి సీసరమ సారమేయ నమస్తే అస్తు సీసర । త్వాన్నమి
చ్ఛాఽఽద్రస్న పురుషం భత్ । ప్రతే త్రై ప్రతిదృశ్యతే సమానవాసనే
ఉభే । తే అహాగ్ం సారమేణ మసలె నావహాస్మ్యలూఖలె । హాత
శ్శజ్ఞో హాతశ్శజ్ఞపితా హాతశ్శజ్ఞకుతుర్వాకః । అ...పాగ్ంస్తపతిర్హాతః ।

ఋషిర్భృగః ప్రణోధన్వపార్ష్ణి మాతరిశ్వా ॥ తే తే ప్రాణాన్ సంవృశ్చి
వ్యన్తి మా క్షైత్రేర్న మరివ్యసి । జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృష్టిర్జగ్ధో
వ్యధ్వరస్స్వాహా జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృష్టిస్స్వాహా
జగ్ధా వితృష్టిర్జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశకస్స్వాహా ॥౧౬॥

పితాఽఽవహన్త్యులూఖలై పశ్చ చ ॥ ౧౬ ॥

ఇన్ద్రజహి దన్దశూకం పక్షిణం యస్సరీసృపః । దంష్ట్రిణం చ
దశనం చ సర్వాగ్ంస్తానిన్ద్ర జమ్భయ స్వాహా। అప్సుజాత సరే వృద్ధ
దైవానామపి హస్త్య । త్వమగ్న ఇన్ద్రప్రేషితస్స నో మా హిగ్ంసీ
స్స్వాహా । త్రాణమసి పరిత్రాణమసి పరిధిరసి । అన్నేన మనుష్యాగ్ం
స్త్రాయస్వ తృణైః పశూన్గర్తేన సర్పాన్ యజ్ఞేన దైవాన్స్వధయా
పితౄన్స్వాహా । తత్సత్యం యత్తేఽమావాస్యాయాం చ పౌర్ణమా
స్యాం చ విమబలిగ్ం హరన్తి సర్వ ఉదరసర్పిణః । తత్తే ప్రేరతే త్వయి
సంవిశన్తి త్వయి నస్సతి స్త్వయి సదోభ్య వర్షాభ్యో నగ పరి దేహి ।
నమోఽస్తు సర్పేభ్య ఇతి తిస్రః । నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే పార్థివా
య అన్తరిక్ష్యా యే దివ్యా యే దిశ్యాః । తేభ్య ఇమం బలిగ్ం హరి
ష్యామి తేభ్య ఇమం బలిమాహార్షమ్ । తక్షక వైశాలేయ ధృతరాష్ట్రై
రావతస్తేజీవాస్త్వయి నస్సత స్త్వయి సదోభ్య వర్షాభ్యో నగపరి దేహి।
ధృతరాష్ట్రైరావత తక్షక వైశాలేయస్తేజీవాస్త్వయి నస్సత స్త్వయి
సదోభ్య వర్షాభ్యో నగ పరి దేహి అహిగ్ంసాత్రిబలస్తే జీవాస్త్వయి
నస్సతస్త్వయి సదోభ్యవర్షాభ్యోన్నగ పరి దేహి । అతిబలాహిగ్ంసస్తే

జీవా స్త్వయి సన్నత స్త్వయి సద్భ్య వర్గ్యాభ్యః స్వ పరి దేహి । యే దన్తశూకాః పార్థివాస్తాగ్ం స్త్వమితః పరోగవ్యూతిని వేశయ। న స్త్రీ వై నశ్శ్వశిషన్నిః దణ్డిత స్తేయో నేద్ధినస్తాన్నే య్వద్యోయమస్మాకం హినసాత్। న మీచీ నామాసి ప్రాచీ దిగ్ఘితయో నామ స్థేతి ద్వాదశ పర్యాయాః అప శ్వేతపదా జహి పూర్వేణ చాపరేణ చ । సప్తచ మానుషీరిమాస్తిస్రశ్చ రాజబన్ధవీః । న వై శ్వేతస్యాధ్యాచారేఽహిర్దదంశ కంచన। శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ నమో నమశ్శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ॥౧౭॥

ద్విశ్యా రాజబన్ధవీర్ద్వే చ।౧౭॥

పరమేష్ఠ్యసి పరమాం మాగ్ం శ్రియం గమయ ప్రత్యవరూఢో నో హేమన్తః । ప్రతి క్షత్రే ప్రతి తిష్ఠామి రాష్ట్రే ప్రత్యశ్వేషు ప్రతి తిష్ఠామి గోషు । ప్రతి ప్రజాయాం ప్రతి తిష్ఠామి భవ్యే । ఇహ ధృతిరిహ విధృతిరిహ రన్తిరిహ రమతిః స్యోనా పృథివి బభూథా పర్వతానామితి ద్వే । ఆ త్వా వహన్తు హరయస్సచేతసశ్శ్వైతైరశ్వైస్సహ కేతుమద్భిః। వాతాజిరైరారయామ్హి మమహవ్యాయ శర్వోమ్। ఉపస్పృశతు మీఢ్వాన్మీఢుషే స్వాహోపస్పృశతు మీఢుషీ మీఢుష్యై స్వాహా జయన్తోపస్పృశ జయన్తాయ స్వాహా భవాయ దేవాయ స్వాహా శర్వాయ దేవాయ స్వాహేశానాయ దేవాయ స్వాహా పశుపతయే దేవాయ స్వాహా రుద్రాయ దేవాయ స్వాహోగ్రాయ దేవాయ స్వాహా భీమాయ దేవాయ స్వాహా మహతే దేవాయ స్వాహా భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహేశానస్య దేవస్య

పత్న్యై స్వాహా పశుపతేర్దేవస్య పత్న్యై స్వాహా రుద్రస్య దేవస్య
పత్న్యై స్వాహోగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా భీమస్య దేవస్య
పత్న్యై స్వాహా మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా జయన్తాయ
స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుతహుతాహుతీనాం కామానాగం
సమర్ధయిత్రే స్వాహా । స్వస్తినః పూర్ణముఖః పరిక్రామతు గృహ
పోఽవసృజతి గృహపాయ స్వాహా గృహప్యవసృజతి గృహప్యై స్వాహా
ఘోషిణ ఉపస్పృశన్తి ఘోషిభ్యస్స్వాహా శ్వాసిన ఉపస్పృశన్తి శ్వాసిభ్య
స్స్వాహా విచిన్వన్త ఉపస్పృశన్తి విచిన్వద్భ్యస్స్వాహా ప్రపున్వన్త ఉప
స్పృశన్తి ప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా సమశ్నన్త ఉపస్పృశన్తి సమశ్నద్భ్య
స్స్వాహా దేవసేనా ఉపస్పృశన్తి దేవసేనాభ్యస్స్వాహా యా ఆఖ్యాతా
యాశ్చానాఖ్యాతా దేవసేనా ఉపస్పృశన్తి దేవసేనాభ్యస్స్వాహా * ద్వార
పోఽవసృజతి * ద్వారపాయ స్వాహా * ద్వారప్యవసృజతి * ద్వారప్యై
స్వాహాఽన్వాసారిణ ఉపస్పృశన్త్యన్వాసారిభ్యస్స్వాహా నిషఙ్గిన్నుప
స్పృశ నిషఙ్గిణే స్వాహా నమో నిషఙ్గిణ ఇషుధిమతే క్షేత్రస్య పతినా
వయమితి ద్వే ॥౧౮॥

పరమేష్ఠ్యసి పరమాంమష్టా ॥౧౮॥

యన్మే మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా।తన్మే రేతః పితా
† వృఙ్క్తామాభురన్యోఽవపద్యతామముష్మై స్వాహా। యాస్తిష్ఠన్తి యా
ధావన్తి యా ఆర్ద్రఘ్నీః పరితస్థుషీః । అద్భిర్విశ్వస్య భర్త్రీభిరన్త
రన్యం పితుర్దధేఽముష్మై స్వాహా। యన్మే పితామహీ ప్రలులోభ చర

•త్యనువ్రతా । తస్మై రేతః పితామహ్యా + వృక్తాం మాంభురనోవ
పద్యతామముష్మైస్వాహా । అన్తర్దధే పర్వతైరన్తర్మహ్యా పృథివ్యా ।
ఆభిర్దిగ్భిరనన్తాభిరన్తరన్యం పితామహాద్దధేఽముష్మైస్వాహా । యస్మై
ప్రపితామహీ ప్రలులోభ చరత్యనువ్రతా । తస్మై రేతః ప్రపితామ
హా + వృక్తాం మాంభురనోవపద్యతామముష్మై స్వాహా । అన్తర్దధ
ఋతుభిరహోరాత్రైస్ససన్ధిభిః । అర్ధమాసైశ్చ మాసైశ్చాన్తరన్యం
ప్రపితామహాద్దధేఽముష్మైస్వాహా । యే చైవ పితరో యే చ నేహ
యాగ్ంశ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ । అగ్నే తాన్ వేత్థ యది
తే జాతవేదస్తయా ప్రత్తగ్ం స్వధయా మదన్తు స్వాహా । స్వాహాపిత్రే ।
పిత్రేస్వాహా । స్వాహా పిత్రే । పిత్రే స్వాహా । స్వధా స్వాహా । అగ్న
యే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా । ఏష తే తత మధుమాగ్ం
ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ పృథివీ చ తావత్యస్య మాత్రా తా
వతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథాఽగ్నిరక్షితోఽనుపదస్త
ఏవం మహ్యం పిత్రేఽక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా భవ తాంత్వగ్ం స్వ
ధాం తైస్సహోపజీవర్చస్తే మహిమైష తే పితామహ మధుమాగ్ం
ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావాన్ వాయుశ్చాన్తరిక్షం చ తావత్యస్య
మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథా వాయురక్షి
తోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం పితామహాయాక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా

+ వృక్తాంమాఽఽభురనోఽపపద్యతామితిపాఠః. వ్యాఖ్యానతోఽవగమ్యతే.

భవతాం త్వగ్గ్ం స్వధాం తైస్సహాపజీవ సామాని తే మహిమానః
తే ప్రపితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మిణ్వన్తస్సరస్వాః యావన్తాదిత్యాశ్చ
ద్యావశ్చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దధామి
యథాఽదితిర్న్యోఽక్షితోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం ప్రపితామహాయా
క్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా భవ తాం త్వగ్గ్ం స్వధాం తైస్సహాప
జీవ యజూగ్ంషి తే మహిమా॥ ౧౯॥

అముష్మై స్వాహా స్వధా స్వాహేదం చ॥ ౧౯॥

పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా ముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహో మ్యక్షితమసి మైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్లోకే । మార్జయన్తాం మమ పితరో మార్జయన్తాం మమ పితామహా మార్జయన్తాం మమ ప్రపితామహా మార్జయన్తాం మమమాతరో మార్జయన్తాం మమ పితామహ్యో మార్జయన్తాం మమ ప్రపితామహ్యః * ఏతత్తే తతాసౌ యేచ త్వామన్వేతత్తే పితామహాసౌ యేచ త్వామన్వేతత్తే ప్రపితామహాసౌ యే చ త్వామన్వేతత్తే మాతరసౌ యాశ్చ త్వామన్వేతత్తే పితామహ్యసౌ యాశ్చ త్వామన్వేతత్తే ప్రపితామహ్యసౌ యాశ్చ త్వామను। మార్జయన్తాం మమ పితర ఇత్యేతే * । యేచవోఽత్ర యే చాస్మాన్స్వాశగ్ం వసన్తి యాశ్చ వోఽత్ర యాశ్చాస్మాన్స్వాశగ్ం వసన్తి తే చ వహన్తాం తాశ్చ వహన్తాం తృప్యన్తు

* అస్మిన్వాక్యే మహాతిపదం కేచిన్నాధీయతే.

భవన్తు తృప్యన్తు భవత్యస్తృప్యత తృప్యత తృప్యత | పుత్రాన్పౌత్రా
నభి తర్పయన్తీరాపో మధుమతీరిమాః | స్వధాం పితృభ్యో అమృతం
దుహానాః ఆపో దేవీరుభయాగ్ంస్తర్పయన్తు | తృప్యత తృప్యత తృప్యత |
ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృతత్వాయ
యాం జనాః ప్రతినన్దన్తి రాత్రిం ధేనుమివాయతీమ్ | సంవత్సరస్య
యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమఙ్గలీ స్వాహా || ఉపాస్తపాం జాతవేదః పితృ
భ్యో యత్రైనాన్ వేత్థ నిహితాన్పరాకే | మేదసః కుల్యా ఉప తాన్త్స
రన్తు సత్యా ఏతా ఆశిషస్సన్తు కామైస్స్వాహా | యాం జనాః ప్రతినన్ద
న్తీత్యేషా | ఇయమేవ సా యా ప్రథమా వ్యౌచ్ఛదితి తిస్రః | ఏకా
ష్టకాం పశ్యత దోహమానామన్నం మాగ్ంసవద్ఘృతవత్స్వధావత్ |
తద్బ్రాహ్మణైరతిపూతమనన్తమక్షయ్యమముష్మిన్లోకే స్ఫీతిం గచ్ఛతు మే పి
తృభ్యస్స్వాహా | ఔలూఖలా గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిః కృణ్వ
న్తః పరివత్సరీణమ్ | ఏకాష్టకే సుప్రజా వీరవన్తో వయగ్గ్ం స్యామ పత
యో రయీణామ్ | ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా సంవత్సరస్య పత్నీ
దుదుహే ప్రపీనా | తం దోహముపజీవాథ పితరస్సహస్రధారమము
ష్మిన్లోకే స్వాహా || ౨౦||

ఆయతీం ప్రపీనా కం చ || ౨౦||

ఉక్థ్యశ్చాతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రీశ్ఛన్దసా సహ | అపూపధృ
తాహుతే నమస్తే అస్తు మాగ్ంసపిప్పలై స్వాహా | భూః పృథివ్యగ్నిర్
ర్చాఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా | భువో వాయునాఽన్తరి

తేన సామ్నా౽ముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। స్వర్దివా౽౽
దిత్యేన యజుషా౽ముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। జనదద్భి
రథర్వాఙ్గిరోభిరముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। రోచనాయాజి
రాయాగ్నయే దేవజాతవే స్వాహా। కేతవే మనవే బ్రహ్మణే దేవజాతవే
స్వాహా। స్వధా స్వాహా౽గ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా।
అన్నమివ తేద్దృశే భూయాసం వస్త్రమివ తేద్దృశే భూయాసం విత్తమి
వ తేద్దృశే భూయాసమాకేన తే ద్దృశే భూయాసగ్ం శ్రద్ధేవ తే
ద్దృశే భూయాసగ్ంసగ్ం ప్రస్తుదిశో మహీస్సమాధావన్తుసూనృతాః।
న వైకామా అభియన్తు మా ప్రియా అభిరక్షన్తు మా ప్రియాః।
యశో౽సి యశో౽హం త్వయి భూయాసమసౌ। అజ్యాన్యజ్యావభిత
ఇత్యేషా। అధ్వనామధ్వపతే స్వస్తి మా సంపారయ। అయం వామ
శ్వినా రథో మా దుఃఖే మా సుఖే రిషత్। అరిష్టస్స్వస్తి గచ్ఛతు విపి
ఘ్నన్పృతనాయతః। అశ్వో౽సి హయో౽స్యత్యో౽సి నరో౽స్యర్వా౽సి సప్తి
రసి వాజ్యసి వృషా౽సి నృమణా అసి యయుర్నామాస్యాదిత్యానాం
పత్వా౽న్విహి। హస్తియశసమసి హస్తియశసీ భూయాసం వహ కాల
వహ శ్రియం మా౽భివహ। ఇన్ద్రస్య త్వా వజ్రేణాభి నిదధామ్యసౌ।
అవ జిహ్వక నిజిహ్వకాయ త్వా హవిషా యజే। తత్సత్యం యదహం
బ్రవీమ్యధరో మదసౌ వదాత్స్వాహా। ఆ తే వాచమాస్యాం దద ఆమ
నస్యాగ్ం హృదయాదధి। యత్రయత్ర తే వాఙ్నిహితా తాం త్తత ఆదదే।
తత్సత్యం యదహం బ్రవీమ్యధరో మత్పద్యస్వాసౌ

స్వాహాకృతా హవిషా యజత్రత్వారి చ ॥ ౨౧ ॥

యాతి ఏషా రక్తాట్యా తనూమన్యోర్నోక్ష్మక్రోధస్యనాశినీ। తాం
దేవా బ్రహ్మచారిణో వినయన్తు సుమేధసః। యత్తే ప్రతన్ముఖేఽష్ఠతగ్ం
రరాటముదివ విధ్యతి। వి తే క్రోధం నయామసి గర్భమశ్వతర్యా ఇవ।
అవజ్యామివ ధన్వనో హృదో మన్యుం తనోమి తే।ఇన్ద్రాగ్నిపాస్య పలిగమ
స్యేభ్యః పురుషేభ్యోఽన్యత్రమత్।యదహంధనేన ప్రపణఙ్శ్చరామి
ధనేన దేవాధనమిచ్ఛమానః।తస్మిన్మేసోమో రుచమాదధాత్వగ్నిరిన్ద్రోబృ
హస్పతిశ్చస్వాహా।।పరి త్వా గిరేరమిహం పరి భ్రాతుః పరిష్వసుః। పరి
సర్వేభ్యో జ్ఞాతిభ్యః పరిషీతః క్వేష్యసి। శశ్వత్పరికుపితేన సంక్రామేణా
విచ్ఛిదా। ఉలేన పరిషీతోఽసి పరిషీతోఽస్యులేన।ఆవర్తన వర్తయే
త్యేషా। ఆవర్తనే నివర్తన ఆవర్తన వర్తనాయ స్వాహా। అను
పోఽహ్వాదనుహ్వా మో నివర్తోఽ పోన్యవీవృతత్। ఇన్ద్రః పరిక్రోశో
వః పరిక్రోశతు సర్వతః।యద్రిమామతిమన్యాధ్వా అదేవా దేవవత్తరమ్।
ఇన్ద్రః పాశేన సిత్వా వో మహ్యామిద్వశమానయాత్స్వాహా। యది
వృక్షాద్యద్యన్తరిక్షాత్ఫలమభ్యపతత్తద్వాయురేవ। యత్రాస్పృక్ష
త్తనువ యత్రవాస ఆపో బాధన్తాం నిరృతిం పరాచైః। యేపక్షిణః
పతయన్తి బిభ్యతో నిరృతైస్సహ। తే మా శివేన శగ్మేన తేజసా
ఉన్దన్తు వర్చసా। దివో నుమాం బృహతో అన్తరిక్షాదపాగ్ం స్తోకో అభ్య
పతచ్ఛివేన। సమహమిన్ద్రియేణ మనసాఽహమాగాం బ్రహ్మణా సంపృ
చానస్సుకృతా కృతేన।ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వంనో అగ్నే

సత్యం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి ప్రజాపతే । సమ్రాజం చ వ్యాహృతీర్విహృతాః । ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మైషాం ను గాదపరో అర్థమేతమ్ । శతం జీవన్తు శరదః పురూచీస్తిరో మృత్యుం దధతాం పర్వతేన ॥ ౨-౨ ॥

క్వేమ్యసి పరార్థ్యైరష్టౌ చ ॥ ౨-౨ ॥

ఉష్ణేన పఞ్చ దశాయుదా ఏకవిగ్ంశతిరాగన్త్రా దశ యో గే యోగే త్రయోదశ సుశ్రవస్సుశ్రవసష్షట్ పరి త్వాఽగ్న ఇమగ్ం స్తోమ మాయుష్యమేకాన్న విగ్ంశతి రేకాన్న విగ్ంశతిర్మయి పర్వతపూరుషగ్ం షోడశ త్రివ్యోం విద్యాయా అష్టాదశ ధాతా దదాతు నో రయి మేకవిగ్ంశతి రక్ష్మాభవ షోడశ మా తే కుమారం త్రయోవిగ్ంశతిర్న క్తంచారిణశ్చతుర్దశ యదుష్యామేష్ట్వవిగ్ంశతిః కూర్చ్యం పఞ్చవిగ్ం శతిరిన్ద్ర జష్టా ద్వావిగ్ంశతిః పరత్మైమ్యసి పర్వనామష్టౌ యస్మై మాతా పృథివీ తే పాత్రమేకవిగ్ంశతి రేకవిగ్ంశతి ఋక్షశ్చ త్రయోవిగ్ంశతిర్యా త ఏషాఽష్టావిగ్ంశతిర్ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨-౨ ॥

ఉష్ణేన ధాతో ఋక్షశ్చ ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨-౨ ॥

ఉష్ణేన పర్వతేన.
ఇతి ద్వితీయప్రశ్న
స్సమాప్తః.

చిత్తిపన్నము.

—(౧)—

ఓమ్ ॥ త చ్ఛంయో రావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తిరస్తువః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ । శం నో అస్తుద్విపదే । శం చతుష్పదే । ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యమ్ । వాగ్వేదిః । ఆధీతం బర్హిః । కేతో అగ్నిః । విజ్ఞాత మగ్నిః । వాక్పతిర్ హోతా । మనఉపవక్తా । ప్రాణో హవిః । సామాధ్వర్యుః । వాచస్పతే విధే నామన్ । విధేమ తే నామ । విధే స్త్వమస్మాకంనామ । వాచస్పతి స్సోమంపిబతు । ఆఽస్మాసునృమ్ణం ధాత్స్వాహా ॥ ౧॥

అధ్వర్యుర్ద్వి పఞ్చ చ ॥౧॥

పృథివీ హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోఽగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । వాచస్పతే వాచో వీర్యేణ । సంభృతతమేనాయక్ష్యసే । యజమానాయ వార్యమ్ । ఆసువస్కరస్మై । వాచస్పతి స్సోమంపిబతి । జజన దిన్ద్రి మిన్ద్రియాయ స్వాహా ॥ ౨॥

పృథివీ హోతా దశ ॥౨॥

అగ్నిర్హోతా । అశ్వినాఽధ్వర్యూ । త్వష్టాఽగ్నీత్ । మిత్ర ఉపవక్తా । సోమస్సోమస్యపురోగాః । శుక్రశ్శుక్రస్య పురోగాః । శ్రాతా

స్తఇన్ద్ర సోమాః । వాతాపేర్ హవన శ్రుతస్స్వాహా ॥౩॥

అగ్నిర్ హోతాఽష్టౌ ॥ ౩॥

సూర్యంతే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం పృష్ఠమ్ । అన్తరి క్షమాత్మా । అఙ్గైర్యజ్ఞమ్ । పృథివీగ్ం శరీరైః । వాచస్పతేఽచ్ఛిద్ర యావాచా । అచ్ఛిద్రయాజుహ్వా । దివిదేవావృధగ్ం హోత్రామేర యస్వస్వాహా ॥౪॥ సూర్యం తేనవ ॥౪॥

మహాహవిర్ హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా అగ్నీత్ । అచ్యుతమనా ఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చా ప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా । వాచస్పతే హృద్విధేనామన్ । విధేమ తేనామ । విధేస్త్వమస్మాకం నామ । వాచస్పతిస్సోమమపాత్ । మాదైవ్యస్తన్తుశ్ఛేదిమామనుష్యః । నమోదివే । నమఃపృథివ్యై స్వాహా ॥౫॥ అష్టౌ త్రీణిచ ॥౫॥

వాగ్ఘోతా । దీక్షాపత్నీ । వాతోఽధ్వర్యుః । ఆపోఽభిగరః । మనోహవిః । తపసిజుహోమి । భూర్భువస్సువః । బ్రహ్మస్వయమ్భు । బ్రహ్మణే స్వయమ్భువేస్వాహా ॥౬॥ వాగ్ఘోతానవ ॥౬॥

బ్రాహ్మణ ఏకహోతా । సయజ్ఞః । సమేదదాతుప్రజాంపశూ న్పుష్టింయశః । యజ్ఞశ్చ మేభూయాత్ । అగ్నిర్ద్విహోతా । సభ ర్తా । సమేదదాతుప్రజాంపశూన్పుష్టింయశః । భర్తాచమేభూయాత్ । పృథివీత్రిహోతా । సప్రతిష్ఠా ॥౭॥ సమేదదాతుప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । ప్రతిష్ఠాచమేభూయాత్ । అన్తరిక్షం చతుర్ హోతా । సవి

ష్ఠాః। సమేదదాతుప్రజాం ప్రశూన్పుష్టిం యశః॥ ప్రతిష్ఠాశ్చమేభూయాత్ । వాయురన్తరిక్షేహోతా। సప్రాణః। సమేదదాతుప్రజాంప్రశూన్పుష్టిం యశః। ప్రాణశ్చ మేభూయాత్ ॥౯॥ చన్ద్రమానక్షత్రైర్హోతా । సఋతూన్కల్పయాతి। సమేదదాతు ప్రజాంప్రశూన్పుష్టింయశః । ఋతవశ్చమే కల్పన్తామ్। అన్నగ్ంసప్తహోతా। సప్రాణస్యప్రాణః । సమేదదాతు ప్రజాం ప్రశూన్పుష్టింయశః। ప్రాణస్యచమేప్రాణోభూయాత్ । ద్యౌరష్టహోతా । సోఽనాధృష్యః ॥ సమేదదాతుప్రజాంప్రశూన్పుష్టిం యశః అనాధృష్యశ్చభూయాసమ్ । ఆదిత్యోనవహోతా । సతేజస్వీ । సమేదదాతు ప్రజాం ప్రశూన్పుష్టింయశః । తేజస్వీచభూయాసమ్। ప్రజాపతిర్దశహోతా । సఇదగ్ంసర్వమ్ । సమేదదాతు ప్రజాం ప్రశూన్పుష్టింయశః । సర్వంచమె భూయాత్ ॥౧౦॥

ప్రతిష్ఠాప్రాణశ్చమేభూయాదనాధృష్యస్సర్వంచమేభూయాత్ ॥౭॥

బ్రాహ్మణోయజ్ఞో ఽగ్నిర్హోతా పృథివీ ప్రతిష్ఠా ఽన్తరిక్షం విష్ఠావాయుః ప్రాణశ్చన్ద్రమాఋతూనన్నగ్ం సప్రాణస్యప్రాణోద్యౌరనాధృష్య ఆదిత్యస్స తేజస్వీ ప్రజాపతిస్స ఇదగ్ం సర్వగ్ం సర్వంచ మేభూయాత్ ॥

అగ్నిర్యజుర్భిః । సవితాస్తోమైః । ఇన్ద్ర ఉక్థామదైః । మిత్రావరుణావాశిషా । అఙ్గిరసో ధిష్ణియైరగ్నిభిః । మరుతస్సదోహవిర్ధానాభ్యామ్ । ఆపః ప్రోక్షణీభిః । ఓషధయోబర్హిషా । అదితిర్వేద్యా । సోమోదీక్షయా ॥ ౧౧ ॥ త్వష్టేధ్మేన । విష్ణుర్యజ్ఞేన । వసవఆజ్యేన ।

ఆదిత్యా దక్షిణాభిః । విశ్వేదేవా ఊర్జా । పూషాస్వగాకారేణ। బృహస్పతిర్హ పుర్షాధయా॥ ప్రజాపతిరుద్గీథేన। అన్తరిక్షం పవిత్రేణ। వాయుః పాత్రైః । అహఁ శ్రద్ధయా ॥౧౨॥

దీక్షయాపాత్రైరేకంచ ॥౮॥

సేనేన్ద్రస్య। ధేనాబృహస్పతేః। పథ్యాపూష్ణః। వాగ్వాయోః । దీక్షాసోమస్య। పృథివ్యగ్నేః । వసూనాం గాయత్రీ । రుద్రాణాం త్రిష్టుక్। ఆదిత్యానాం జగతీ । విష్ణోరనుష్టుక్ ॥౧౩॥ వరుణస్య విరాట్ । యజ్ఞస్యపఙ్క్తిః। ప్రజాపతేరనుమతిః । మిత్రస్యశ్రద్ధా । సవితుః ప్రసూ । సూర్యస్య మరీచిః । చన్ద్రమసోరోహిణీ ॥ ఋషీణామరున్ధతీ । పర్జన్యస్యవిద్యుత్ । చతస్రోదిశః । చతస్రోఽవాన్తరదిశాః। అహశ్చ రాత్రిశ్చ । కృషిశ్చ వృష్టిశ్చ । త్విషిశ్చాపచితిశ్చ ! ఆపశ్చౌషధయశ్చ । ఊర్క్చసూనృతా చ దేవానాం పత్నయః ॥౧౪॥

అనుష్టుగ్దిశష్షట్చ ॥౯॥

దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్। పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణేఽగ్నయేహిరణ్యమ్ । తేనామృతత్వమశ్యామ్ । వయోదాత్రే । మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । క ఇదం కస్మా అదాత్। కామః కామాయ । కామోదాతా॥౧౫॥ కామః ప్రతిగ్రహీతా ॥ కామఁ సముద్రమావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే। ఏషా తే కామదక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు। సోమాయవాసః । రుద్రాయగా

మ్ । వరుణాయాశ్వమ్ । ప్రజాపతయే పురుషమ్ ॥౧౬॥ మనవేతల్పమ్।
త్వష్ట్రేఽజామ్।పూష్ణేఽవిమ్।నిరృత్యా అశ్వతరగర్దభౌ । హిమ
వతో హస్తినమ్ । గన్ధర్వాప్సరాభ్యస్స్రగలఙ్కరణే । విశ్వేభ్యో
దేవేభ్యో ధాన్యమ్। వాచేఽన్నమ్।బ్రహ్మణ ఓదనమ్ । సముద్రాయా
పః ॥౧౭॥ ఉత్తానాయాఙ్గీరసాయానః ।వైశ్వానరాయరథమ్ । వైశ్వా
నరః ప్రత్నథా నాకమారుహత్ । దివఃపృష్ఠం భన్దమానస్సుమన్మభిః।
సపూర్వవజ్జనయజ్జన్తవేధనమ్।సమానమజ్మ పరియాతిజాగృవిః । రాజా
త్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే వైశ్వానరాయరథమ్। తేనామృతత్వ
మశ్యామ్ । వయోదాత్రే।మయోమహ్యమస్తు ప్రతి గ్రహీత్రే ॥౧౮॥
కఇదంకస్మా అదాత్ । కామఃకామాయ।కామోదాతా । కామః ప్రతి
గ్రహీతా । కామగ్ం సముద్రమావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి ।
కామైతత్తే । ఏషాతే కామదక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతి
గృహ్ణాతు ॥౧౯॥

దాతా పురుషమాపః ప్రతిగ్రహీత్రే నవచ ॥౧౦॥

సువర్ణంఘర్మం పరివేదవేనమ్ । ఇన్ద్రస్యాత్మానం దశధా
చరన్తమ్ । అన్తస్సముద్రే మనసా చరన్తమ్ । బ్రహ్మన్వవిన్దద్దశహో
తారమర్ణే । అన్తఃప్రవిష్టశ్శాస్తాజనానామ్ । ఏకస్సన్బహుధావిచా
రః । శతగ్ంశుక్రాణి యత్రైకం భవన్తి । సర్వేవేదాయత్రైకం భ
వన్తి । సర్వే హోతారో యత్రైకం భవన్తి । సమానసీన ఆత్మా
జనానామ్॥౨౦॥ అన్తఃప్రవిష్టశ్శాస్తా జనానాగ్ం సర్వాత్మా । సర్వాః

ప్రజాయన్తైక్రం భవన్తి। చతుర్ హోతారో యత్ర సమ్పదం గచ్ఛ
న్తి దేవాః। సమానసీన ఆత్మా జనానామ్। బ్రహ్మేన్ద్రమగ్నిం జగతః ప్రతి
ష్ఠామ్। దివ ఆత్మానగ్ం సవితారం బృహస్పతిమ్। చతుర్ హోతా
రం ప్రదిశోఽనుక్లృప్తమ్। వాచో వీర్యం తపసాఽన్వవిన్దత్। అన్తః ప్ర
విష్టం కర్తారమేతమ్। త్వష్టారగ్ం రూపాణి వికుర్వన్తం విపశ్చిమ్॥
౧౧॥ అమృతస్య ప్రాణం యజ్ఞమేతమ్। చతుర్ హోతౄణా మా
త్మానం కవయో నిచిక్యుః। అన్తః ప్రవిష్టం కర్తారమేతమ్। దేవానాం
బన్ధు నిహితం గుహాసు। అమృతేన క్లృప్తం యజ్ఞమేతమ్। చతుర్ హో
తౄణా మాత్మానం కవయో నిచిక్యుః। శతం నియుతః పరి వేద విశ్వా
విశ్వవారః। విశ్వమిదం వృణాతి। ఇన్ద్రస్యాత్మా నిహితః పఞ్చహోతా।
అమృతం దేవానామాయుః ప్రజానామ్ ॥౧౨॥ ఇన్ద్రగ్ం రాజానగ్ం
సవితారమేతమ్। వాయోరాత్మానం కవయో నిచిక్యుః। రశ్మిగ్ం రశ్మీ
నాం మధ్యే తపన్తమ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి। య ఆణ్డకోశే భు
వనం బిభర్తి। అనిర్భిణ్ణస్సన్నథ లోకాన్ విచష్టే। యస్యాణ్డకోశగ్ం
శుష్మమాహుః ప్రాణముల్బమ్। తేన క్లృప్తోఽమృతేనాహమస్మి। సువ
ర్ణం కోశగ్ం రజసా పరీవృతమ్। దేవానాం వసుధానీం విరాజమ్॥౧౩॥
అమృతస్య పూర్ణాం తాము కలాం విచక్షతే। పాదగ్ం షడ్ఢోతుర్న కి
లావివిత్సే। యేనర్తవః పఞ్చధోత క్లృప్తాః। ఉత వా షడ్ధా మనసోత క్లృప్తాః।
తగ్ం షడ్ఢోతారమృతుభిః కల్పమానమ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి।
అన్తః ప్రవిష్టం కర్తారమేతమ్। అన్తశ్చన్ద్రమసి మనసా చరన్తమ్।

షహైవపస్తం నవిజానన్తి దేవాః । ఇన్ద్రస్యాత్మానగ్ం శతధాచరన్తమ్ ॥
౨౮॥ ఇన్ద్రో రాజా జగతో య ఈశే । సప్తహోతా సప్తధాః క్లప్తః ।
పరేణతన్తుం పరిషిచ్యమానమ్। అన్తరాదిత్యే మనసా చరన్తమ్ । దేవా
నాగ్ం హృదయ్యం బ్రహ్మాన్వవిన్దత్ । బ్రహ్మైతద్బ్రహ్మణఉజ్జభార। అర్క
గ్ం శ్చోతన్తగ్ం సరిరస్యమధ్యే। ఆయస్మిన్థ్సప్తపేరవః । మేహన్తి బహు
లాగ్ం శ్రియమ్ । బహ్వశ్వామిన్ద్రగోమతీమ్ ॥౨౯॥ అచ్యుతాంబహు
లాగ్ం శ్రియమ్।సహరిర్వసువిత్తమః । పేరురిన్ద్రాయపిన్వతే । బహ్వ
శ్వామిన్ద్రగోమతీమ్।అచ్యుతాం బహులాగ్ం శ్రియమ్ । మహ్యమి
న్ద్రో నియచ్ఛతు । శతగ్ం శతా అస్యయుక్తాహరీణామ్ । అర్వాఙా
యాతు వసుభీరశ్మిరిన్ద్రః।ప్రమగ్ంహమాణో బహులాగ్ం శ్రియమ్।
రశ్మిరిన్ద్రస్సవితా మేనియచ్ఛతు॥౩౦॥ఘృతం తేజో మధుమదిన్ద్రియ
మ్। మయ్యయమగ్నిర్దధాతు।హరిః పతఙ్గః పటరీసుపర్ణః । దివిక్షయో
నభసా య ఏతి । సన ఇన్ద్రః కామవరం దదాతు । పఞ్చారం చక్రం
పరివర్తతేపృథు । హిరణ్యజ్యోతిస్సరిరస్యమధ్యే । అజస్రంజ్యోతిర్నభ
సా సర్పదేతి । సన ఇన్ద్రః కామవరం దదాతు । సప్తయుఞ్జన్తిరథమేక
చక్రమ్ ॥౩౧॥ ఏకో అశ్వోవహతిసప్తనామా । త్రినాభిచక్రమజర
మనర్వమ్ । యేనేమా విశ్వా భువనానితస్థుః । భద్రం పశ్యన్తఉపసేదు
రగ్రే । తపోదీక్షామృషయస్సువర్విదః । తతః క్షత్త్రం బలమోజశ్చజా
తమ్।తదస్మైదేవా అభిసం నమన్తు । శ్వేతగ్ం రశ్మిం బోభుజ్యమాన
మ్।అపాంనేతారం భువనస్య గోపామ్ । ఇన్ద్రం నిచిక్యుః పరమే వ్యో

షుః॥౨౮॥ రోహిణీః పిఙ్గలా ఏకరూపాః । క్షరన్తీః పిఙ్గలా ఏకరూ
పాః । శతగ్ం సహస్రాణి ప్రయుతాని నావ్యానామ్। అయం యశ్శ్వి
త్రో రశ్మిః । పర్యపశ్యదిదం జగత్ । ప్రజాం పశూన్ ధనాని । అస్మాకం దదా
తు । శ్విత్రో రశ్మిః పరి సర్వం బభూవ । సువన్మహ్యం పశూన్ విశ్వ
రూపాన్ । పతఙ్గమక్తమసురస్య మాయయా ॥౨౯॥ హృదా పశ్యన్తి మ
నసా మనీషిణః । సముద్రే అన్తః కవయో విచక్షతే । మరీచీనాం పద
మిచ్ఛన్తి వేధసః । పతఙ్గో వాచం మనసా బిభర్తి । తాం గన్ధర్వోఽవ
దద్గర్భే అన్తః । తాం ద్యోతమానాగ్ం స్వర్యం మనీషామ్। ఋతస్య పదే
కవయో నిపాన్తి । యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో
బహుధైకరూపాః । అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః ॥ ౩౦ ॥ ప్రజా
పతిః ప్రజయా సంవిదానః । వీతగ్గ్ం స్తుకే స్తుకే । యువమస్మాసు నియచ్ఛ
తమ్। ప్రప్రయజ్ఞపతిం తిర । యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూ
పాస్సన్తో బహుధైకరూపాః । తేషాగ్ం సప్తానామిహ రన్తిరస్తు। రాయ
స్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ । య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వ
రూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః ॥౩౧॥ వాయుస్తాగ్ం అగ్రే
ప్రముమోక్తు దేవః । ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః । ఇడాయై సృప్తం
ఘృతవచ్చరాచరమ్ । దేవా అన్వవిన్దన్గుహా హితమ్। య ఆరణ్యాః పశ
వో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః। తేషాగ్ం సప్తానా
మిహ రన్తిరస్తు । రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ॥౩౧॥౩౨॥
ఆచ్ఛాదనానాం వికుర్వన్తం విపశ్చిం ప్రజానాం వసుధానీం విరా

జ్ఞం చరన్తం గోమతీంమెత్తినియచ్ఛ త్యేకచక్రింవ్యోమన్న్మాయయాద్వైవ ఏకరూపా అష్టౌచ ॥౧౧॥

సహస్రశీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । స భూమిం విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠద్దశాఙ్గులమ్ । పురుషఏవేదగ్ంసర్వమ్ । యద్భూతం యచ్చభవ్యమ్। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరోహతి । ఏతావానస్యమహిమా । అతోజ్యాయాగ్ంశ్చ పూరుషః॥3౧॥ 33 ॥ పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి । త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః । పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్। సాశనానశనే అభి। తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధి పూరుషః । సజాతోఅత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథోపురః ।33॥ 3౪॥ యత్పురుషేణహవిషా । దేవాయజ్ఞమతన్వత । వసన్తోఅస్యాసీదాజ్యమ్। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః । సప్తాస్యాసన్పరిధయః। త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః। దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానాః। అబధ్నన్పురుషం పశుమ్। తం యజ్ఞం బర్హిషిప్రౌక్షన్ । పురుషం జాతమగ్రతః ॥ 3౪ ॥ 3౫ ॥ తేన దేవా అయజన్త । సాధ్యాఋషయశ్చయే । తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। సంభృతం పృషదాజ్యమ్। పశూగ్ంస్తాగ్ంశ్చక్రేవాయవ్యాన్। ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చయే । తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామానిజజ్ఞిరే॥ ఛన్దాగ్ంసిజజ్ఞిరేతస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత ॥ 3౫ ॥ 3౬॥ తస్మాదశ్వా అజాయన్త। యేకేచో భయాదతః । గావోహజజ్ఞిరేతస్మాత్ । తస్మాజ్జాతా అజావయః। యత్పురుషం వ్యదధుః । కతిధావ్యకల్పయన్ ।

ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ। కావూరూ పాదావుచ్యేతే। బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్। బాహూ రాజన్యః కృతః ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత। చన్ద్రమా మనసో జాతః। చక్షోస్సూర్యో అజాయత। ముఖాదిన్ద్రశ్చాగ్నిశ్చ। ప్రాణాద్వాయురజాయత। నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షమ్। శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత। పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్। తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥ ౩౭ ॥ ౩౮ ॥ వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమ్। ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే। సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః। నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే। ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార। శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి। నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే। యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త దేవాః। తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తే హ నాకం మహిమానస్సచన్తే। యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సన్తి దేవాః ॥ ౩౮ ॥ ౩౯ ॥

ప్రాణమగ పురోఽగ్నిర్జాయత కృతోఽకల్పయన్నా సుస్వేచ। ౧౨ వ్యాయాన్నధిపూరుషః। అస్యతగ పురుషః॥

అద్భ్యస్సమ్భూతః పృథివ్యై రసాచ్చ। విశ్వకర్మణస్సమవర్తతాధి। తస్య త్వష్టా విదధద్రూపమేతి। తత్పురుషస్య విశ్వమాజానమగ్రే। వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమ్। ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్। తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి। నాన్యః పన్థా విద్యతేఽయనాయ। ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అన్తః। అజాయమానో బహుధా విజాయతే ॥ ౩౯ ॥ ౪౦ ॥ తస్య ధీరాః పరిజానన్తి యోనిమ్। మరీచీనాం

ష్టదమిచ్ఛన్తి వేధసః । యో దేవేభ్య ఆతపతి । యో దేవానాం పురో
హితః । పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః । నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే ।
రుచం బ్రాహ్మం జనయన్తః । దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ । యస్త్వైవం
బ్రాహ్మణో విద్యాత్ । తస్య దేవా అసన్వశే । హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ ।
అహోరాత్రే పార్శ్వే । నక్షత్రాణి రూపమ్ । అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్ ।
ఇష్టం మనిషాణ । అముం మనిషాణ । సర్వం మనిషాణ ॥౪౦॥ ౪౧॥

జాయతే వశే సప్త చ ॥ ౧౩ ॥

భర్తా సన్భ్రియమాణో బిభర్తి । ఏకో దేవో బహుధా నివిష్టః ।
యదా భారం తన్ద్రయతే స భర్తుమ్ । నిధాయ భారం పునరస్తమేతి ।
తమేవ మృత్యుమమృతం తమాహుః । తం భర్తారం తము గోప్తారమా
హుః । స భృతో ధ్రియమాణో బిభర్తి । య ఏనం వేద సత్యేన భర్తుమ్ ।
సద్యో జాతముత జహాత్యేషః । ఉతో జరన్తం న జహాత్యేకమ్ ॥౪౧॥౪౨॥
ఉతో బహూనేకమహర్జహార । అతన్ద్రో దేవస్సదమేవ ప్రార్థః । యస్తద్వే
ద యత ఆబభూవ । స్వధాం చ యామను సందధే బ్రహ్మణైషః । రమతే తస్మి
న్నుత జీర్ణే శయానే । నైనం జహాత్యహస్సు పూర్వ్యేషు । త్వామాపో
అను సర్వాశ్చరన్తి జానతీః । వత్సం పయసా పునానాః । త్వమగ్నిగ్ం హవ్య
వాహగ్ం సమిన్ధసే । త్వం భర్తా మాతరిశ్వా ప్రజానామ్ ॥౪౨॥ ౪౩॥
త్వం యజ్ఞస్త్వము ఏవాసి సోమః । తవ దేవా హవమాయన్తి సర్వే । త్వమే
కోఽసి బహూనను ప్రవిష్టః । నమస్తే అస్తు సుహవో మ ఏధి । నమో వా
మస్తు శృణుతగ్ం హవం మే । ప్రాణాపానావజిరగ్ం సం చరన్తౌ । హ్వయా

మిత్రాం బ్రహ్మణాత్తూర్తమేతమ్। ద్యావాభూమీ స్వస్తి తయాహితం యువా
నా। ప్రాణాపానౌ సంవిదానౌ జహితమ్। అముష్యాసూన్నాథమానౌ సంగసా
థామ్॥౪౩॥ ౪౪॥ తంమే దేవా బ్రహ్మణా సంవిదానౌ। వధాయ దత్తం
తమహగ్ం హనామి। అసజ్జజాన సత ఆబభూవ। యంయం జజాన స ఉ
గోపో అస్య। యదా భారం తన్ద్రయతే స భర్తుమ్। పరాదాయ భారం।
పునరస్తమేతి। తద్వై త్వం ప్రాణో అభవః। మహాన్భోగః ప్రజాపతేః।
భుజః కరిష్యమాణః। యద్దేవాన్ప్రాణ నయః॥౪౪॥ ౪౫॥

ఏకంప్రజానాంకసాథాం నవ ॥౧౪॥

హరిగ్ం హరన్తమనుయన్తి దేవాః। విశ్వస్యేశానం వృషభం మ
తీనామ్। బ్రహ్మ సరూపమను మేదమాగాత్। అయనం మా వివధీర్వి
క్రమస్వ। మాఛిదో మృత్యో మా వధీః। మా మే బలం వివృహో మా
ప్రమోషీః। ప్రజాం మా మే రీరిష ఆయురుగ్ర। నృచక్షసం త్వా హవిషా
విధేమ। సద్యశ్చక్రమాణాయ। ప్రవేపానాయ మృత్యవే॥౪౫॥ ౪౬॥
ప్రాస్మా ఆశా అశృణ్వన్। కామేనాజనయన్పునః। కామేన మే కామ
ఆగాత్। హృదయాద్ధృదయం మృత్యోః। యదమీషామదః ప్రియమ్।
తదైతూప మామభి। పరం మృత్యో అనుపరేహి పన్థామ్। యస్తే స్వ ఇత
రో దేవయానాత్। చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి। మానః ప్రజాగ్ం

రీషో మోత వీరాన్। ప్రియం పూర్వ్యం మనసా వన్దమానః। నాథమానో వృ
షభం చర్షణీనామ్। యః ప్రజానామేకరాణ్మానుషీణామ్। మృత్యుం
యజే ప్రథమజామృతస్య॥౪౬॥ ౪౭॥

మృత్యవే పీవరాగ్ంశ్చత్వారిచ ॥ ౧౫ ॥

తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య । విశ్వమాభాసి రోచనమ్ । ఉపయామగృహీతోఽసి సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వత ఏష తే యోనిః సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వతే ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౧౬ ॥

ఆప్యాయస్వ మదిన్తమ సోమ విశ్వాభిరూతిభిః । భవా నస్సప్రథస్తమః ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౧౭ ॥

ఈయుష్టే యే పూర్వతరామపశ్యన్ వ్యుచ్ఛన్తీముషసం మర్త్యాసః । అస్మాభిరూను ప్రతిచక్ష్యాఽభూదో తే యన్తి యే అపరీషు పశ్యాన్ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ ౧౮ ॥

జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి జ్యోతిష్కృతం త్వా సాదయామి జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి భాస్వతీం త్వా సాదయామి జ్వలన్తీం త్వా సాదయామి మల్మలాభవన్తీం త్వా సాదయామి దీప్యమానాం త్వా సాదయామి రోచమానాం త్వా సాదయామ్యజస్రాం త్వా సాదయామి బృహజ్జ్యోతిషం త్వా సాదయామి బోధయన్తీం త్వా సాదయామి జాగ్రతీం త్వా సాదయామి ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౧౯ ॥

ప్రయాసాయ స్వాహాఽఽయాసాయ స్వాహా వియాసాయ స్వాహా సంయాసాయ స్వాహోద్యాసాయ స్వాహాఽవయాసాయ స్వాహా శుచే స్వాహా శోకాయ స్వాహా తప్యత్వై స్వాహా తపతే స్వాహా బ్రహ్మహత్యాయై స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౫౧ ॥ ౫౩ ॥ ౨౦ ॥

చిత్తగ్ం సన్తానేన భవం యక్నా రుద్రం తనిమ్నా పశుపతిగ్ం స్థూలహృదయేనాగ్నిగ్ం హృదయేన రుద్రం లోహితేన శర్వం మతస్నా

వహా । మైవం మాగ్ంస్త్వం ప్రియేఽహం దేవీ సతీ పితృలోకం యదైషి ।
విశ్వవారా నభసా సంవ్యయన్త్యుభౌ నో లోకౌ పయసాఽభ్యావ
వృత్స్వ ॥ ౨ ॥ ఇయం నారీ పతిలోకం వృణానా నిపద్యత ఉప త్వా మ
ర్త్య ప్రేతమ్ । విశ్వం పురాణమనుపాలయన్తీ తస్యై ప్రజాం ద్రవిణం
చేహ ధేహి ॥ ఉదీర్ష్వ నార్యభి జీవలోకమితాసుమేతముపశేష ఏహి ।
హస్తగ్రాభస్య దిధిషోస్త్వమేతత్పత్యుర్జనిత్వమభి సంబభూథ । సువ
ర్ణగ్ం హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై బ్రహ్మణే తేజసే బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ।
ధనుర్హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై క్షత్రాయౌజసే బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ।
మణిగ్ం హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై విశే పుష్ట్యై బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ॥ ౩ ॥
ఇమమగ్నే చమసం మా విజీహ్వరః ప్రియో దేవానాముత సోమ్యానామ్ ।
ఏష యశ్చమసో దేవపానస్తస్మిన్దేవా అమృతా మాదయన్తామ్ । అగ్నే
ర్వర్మ పరి గోభిర్వ్యయస్వ సం ప్రోర్ణుష్వ మేదసా పీవసా చ । నేత్త్వా
ధృష్ణుర్హరసా జర్హృషాణో దధృగ్విధక్ష్యన్పర్యఙ్ఖయాతై ।
మైవమగ్నే విదహో మాభిశోచో మాఽస్య త్వచం చిక్షిపో
మా శరీరమ్ । యదా శృతం కరవో జాతవేదోఽథేమేనం ప్రహిణుతా
త్పితృభ్యః । శృతం యదా కరసి జాతవేదోఽథేమేనం పరిదత్తాత్పి
తృభ్యః । యదా గచ్ఛాత్యసునీతిమేతామథా దేవానాం వశనీర్భవాతి ।

సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వాతమాత్మా ద్యాం చ గచ్ఛ పృథివీం చ ధర్మణా । అపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః । అజో భాగస్తపసా తం తపస్వ తం తే శోచిస్తపతు తం తే అర్చిః । యాస్తే శివాస్తనువో జాతవేదస్తాభిర్వహేమగ్ం సుకృతాం యత్ర లోకాః । అయం వై త్వమస్మాదధి త్వమేతదయం వై తదస్య యోనిరసి । వైశ్వానరః పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్జాతవేదో వహేమగ్ం సుకృతాం యత్ర లోకాః ॥ ౪ ॥

విధావనభ్యావవృత్స్వాభిషూతిర్జాతవేదః శరీరైశ్చత్వారి చ ॥౧॥

య వ్రతస్య పథో గోప్తారస్తేభ్యస్స్వాహా య ఋతస్య పథో రక్షితారస్తేభ్యస్స్వాహా య వ్రతస్య పథోఽభిరక్షితారస్తేభ్యస్స్వాహాఽఽఖ్యాత్రే స్వాహాఽపాఖ్యాత్రే స్వాహాఽభిలాలపతే స్వాహాఽపలాలపతే స్వాహాఽగ్నయే కర్మకృతే స్వాహా యమత్ర నాధీమస్తస్మై స్వాహా । యస్త ఇధ్మం జభరత్సిష్విదానో మూర్ధానం వా తతపతే త్వాయా । దివో విశ్వస్మాత్సీమఘాయత ఉరుష్యః । అస్మాత్త్వమధి జాతోఽసి త్వదయం జాయతాం పునః । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ లోకాయ స్వాహా ॥౫॥

యవ్రతస్యా త్వదేకా చ ॥౨॥

ప్రకేతునా బృహతా భాత్యగ్నిరా రోదసీ వృషభో రోరవీతి । దివశ్చిదన్తాదుపమాముదానడపాముపస్థే మహిషో వవర్ధ । ఇదం త ఏకం పర ఊ త ఏకం తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశనస్త

స్వస్త్యాచారుదేధి ప్రియోదేవానాం పరమే సధస్థే । నాకేసుపర్ణముప యత్పతన్తగ్ంహృదా వేనన్తో అభ్యచక్షతత్వా । హిరణ్యపక్షం వరుణస్య దూతం యమస్యయోనౌశకునంభురణ్యుమ్ । అతిద్రవసారమేయౌ శ్వానౌ చతురక్షౌ శబలౌ సాధునాపథా । అథాపితౄన్థ్సువిదత్రాగ్ం అపీహి యమేన యేసధమాదం మదన్తి । యౌతేశ్వానౌ యమరక్షితారౌచతురక్షౌ పథిరక్షీ నృచక్షసా । తాభ్యాగ్ంరాజన్పరిదేహ్యేనగ్ం స్వస్తి చాస్మా అనమీవం చ ధేహి॥ ౬ ॥ఉరూణసావసుతృపావులుమ్బలౌ యమస్య దూతౌచరతోవశాగ్ం అను। తావస్మభ్యం దృశయే సూర్యాయపునర్దత్తా వసుమద్యేహ భద్రమ్ । సోమఏకేభ్యః పవతే ఘృతమేక ఉపాసతే।యేభ్యో మధుప్రధావతి తాగ్ంశ్చిదేవాపిగచ్ఛతాత్ । యే యుధ్యన్తే ప్రధనేషు శూరాసోయేతనుత్యజః । యే వాసహస్రదక్షిణాస్తాగ్ంశ్చిదేవాపిగచ్ఛతాత్ । తపసా యే అనాధృష్యాస్తపసా యే సువర్గతాః।తపో యే చక్రిరే మహత్తాగ్ంశ్చిదేవాపిగచ్ఛతాత్ । అశ్మన్వతీ రేవతీస్సగ్ంరభధ్వముత్తిష్ఠతప్రతరతా సఖాయః । అత్రా జహామయేఅసన్న శివాశ్శివా వయముభివాజానుత్తరేమ ॥౭॥ యద్వైదేవస్య సవితుః పవిత్రగ్ంసహస్రధారం వితతమన్తరిక్షే । యేనాపు నాదిన్ద్రమనార్తమార్త్యై తేనాహంమాగ్ంసర్వతనుం పునామి । యారాష్ట్రాత్పన్నాదపయన్తిశాఖా అభిమృతా నృపతిమిచ్ఛమానాః । ధాతుస్తాస్సర్వాః పవనేన పూతాఃప్రజయాఽస్మాన్రయ్యా వర్చసా సగ్ంసృజాథ । ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్యన్తోజ్యోతి

రుత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్తమమ్ । ధాతా పు
నాతు సవితా పునాతు । అగ్నే స్తేజసా సూర్యస్య వర్చసా ॥ ౮ ॥

ధైవస్యోత్తరేష్వాష్టౌ చ ॥ 3 ॥

యం తే అగ్నిమమన్థామ వృషభాయేవ పక్తవే । ఇమం తగ్ం
శమయామసి క్షీరేణ చోదకేన చ । యం త్వమగ్నే సమదహ స్త్వము
నిర్వాపయా పునః । క్యామ్బూరత్ర జాయతాం పాకదూర్వా వ్యల్కశా ॥
శీతికే శీతికావతి హ్లాదుకే హ్లాదుకావతి । మణ్డూక్యా సు సంగమయ ఇమగ్ం
స్వగ్నిగ్ం శమయ । శం తే ధన్వన్యా ఆపశ్శము తే స న్స్వన్యాః । శం తే
సముద్రియా ఆపశ్శము తే సరస్యాః । శం తే స్రవన్తీ స్తను వై శము తే
సన్తు కూప్యాః । శం తే నీహారో వర్షతు శము పృష్వాఽవశీయతామ్ ॥ ౯ ॥
అవసృజ పునరగ్నే పితృభ్యో యస్త ఆహుతశ్చరతి స్వధాభిః । ఆయుర్వ
సాన ఉపయాతు శేషగ్ం సంగచ్ఛతాం తనువా జాతవేదః । సంగచ్ఛ
స్వ పితృభిస్సగ్ం స్వధాభిస్సమిష్టాపూర్తేన పరమే వ్యోమన్ । యత్ర
భూమ్యై వృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతు । యత్తే కృ
ష్ణశ్శకున ఆతుతోద పిపీలస్సర్ప ఉత వా శ్వాపదః । అగ్నిష్టద్విశ్వాదనృ
ణం కృణోతు సోమశ్చ యో బ్రాహ్మణమావివేశ । ఉత్తిష్ఠాత స్తనువ
గ్ం సమ్భరస్వ మేహ గాత్రమవహా మా శరీరమ్ । యత్ర భూమ్యై వృణ
సే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతు । ఇదం త ఏకం పర ఊ త ఏకం
తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశన స్తనువై చారురేధి ప్రియో దే
వానాం పరమే సధస్థే । ఉత్తిష్ఠ ప్రేహి ప్రద్రవౌకః కృణుష్వ పరమే వ్యో

మణ్ణా । యమేనత్వంయమ్యాసంవిద్వానో త్తమంనాకమధిరో హేమమ్॥ అశ్మన్వతీ రేవతీర్య్యద్వ్యో దేవస్య సవితుః. పవిత్రం యారాష్ట్రిత్వ న్నాదుద్వయం తనుస్తన్వరిధాతా పునాతు । అస్మాత్త్వమధిజాతో౽ స్యయం త్వదధిజాయతామ్ । అగ్నయేవైశ్వానరాయ .సువర్గాయ లోకాయ స్వాహా॥ ౧౦ ॥

అవశీయతాగ్ం సధస్థె పఞ్చ చ॥౮॥

ఆయాతుదేవస్సుమనాభిరూతిభిర్యమోహ వైహప్రియతాభిరక్తా ఆసీదతాగ్ం సుప్రియతేహాబర్హిష్యూర్జాయ జ్యాత్యై మమశత్రుహత్యై । యమేఇవయతమానై యదైతం ప్రవామ్భర న్మానుషా దేవయన్తః । ఆసీదత్గ్ంస్వములోకం విదానేస్వాస్థే భవతమిస్టవేనః । యమాయసోమగ్ం సునుత యమాయ జుహుతాహ్విః । యమగ్ం హయజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః । యమాయఘృతవద్ధవిర్జుహోత ప్రచతిష్ఠత । సనోదేవేష్వాయమద్దీర్ఘమాయుః ప్రజీవసే। యమాయ మధుమత్తమగ్ం రాజ్ఞేహవ్యం జుహోతన । ఇదం నమ ఋషిభ్యః పూర్వజేభ్యః పూర్వేభ్యః పథికృద్భ్యః । ౧౧॥ యో౽స్య కౌష్ఠ్య జగతః పార్థివస్యైక ఇద్వశీ। యమంభఙ్గ్యశ్రవోగాయ యోరాజా౽న పరోధ్యః । యమం గాయభఙ్గ్యశ్రవో యోరాజా౽నపరోధ్యః॥ యేనాపో నద్యోధన్వాని యేన ద్యాః పృథివీద్రుఢా । హిరణ్యకక్ష్యాన్సుధురాన్ హిరణ్యాక్షానయశ్శఫాన్ । అశ్వానసశ్యతోదానంయమో రాజా౽భితిష్ఠతి । యమో దాధారపృథివీం యమో విశ్వమిదం

జగత్ । యమాయసర్వమిత్తస్థే యత్ప్రాణద్వాయురక్షితమ్ । యథా పఞ్చ యథా షడ్యథాపఞ్చదశర్షయః । యమం యోవిద్యాత్సబ్రూయాద్యథైక ఋషిర్విజానతే ॥ ౧౨॥ త్రికద్రుకేభిః పతతి షడుర్వీరేకమిద్బృహత్ । గాయత్రీ త్రిష్టుప్ఛన్దాగ్ంసి సర్వా తాయమ ఆహితా । అహరహర్నయమానో గామశ్వం పురుషం జగత్ । వైవస్వతో నతృప్యతి పఞ్చభిర్మానవైర్యమః । వైవస్వతే వివిచ్యన్తే యమే రాజని తే జనాః । యేచేహ సత్యేనేచ్ఛన్తే య ఉచానృతవాదినః । తే రాజన్నిహ వివిచ్యన్తేఽథాయన్తి త్వాముప । దేవాగ్ంశ్చ యే నమస్యన్తి బ్రాహ్మణాగ్ంశ్చాపచిత్యతి । యస్మిన్వృక్షే సుపలాశే దేవైస్సంపిబతే యమః । అత్రానో విశ్పతిః పితా పురాణాఅను * వేనతి ॥ ౧౩॥

పథికృద్భ్యోవిజానతేఽనువేనతి ॥ ౫ ॥

వైశ్వానరే హవిరిదం జుహోమిసాహస్రముత్సగ్ం శతధారమేతమ్ । తస్మిన్నేష పితరం పితామహం ప్రపితామహం బిభరత్పిన్వమానే । ద్రప్సశ్చస్కన్ద పృథివీమను ద్యామిమంచ యోనిమనుయశ్చ పూర్వః । తృతీయం యోనిమను సంచరన్తం ద్రప్సం జుహోమ్యను సప్తహోత్రాః । ఇమగ్ం సముద్రగ్ం శతధారముత్సంవ్యచ్యమానం భువనస్య మధ్యే । ఘృతం దుహానామదితిం జనాయాగ్నే మాహిగ్ంసీః పరమే వ్యోమన్ । అపేతవీత విచసర్పతాతో యేఽత్రస్థపురాణా యేచనూతనాః । అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తం యమోదదా

* 'పురాణాఽను' ఇతి వా పాఠః.

త్వైవసానమస్మై । సవితైతాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతురుపస్థ ఆదధే ।
తేభిర్యుజ్యన్తామఘ్నియాః॥౧౮॥ శునం వాహాశ్శునం నారాశ్శునం కృషతు
లాఙ్గలమ్ । శునం వరత్రా బధ్యన్తాగ్ం శునమష్ట్రాముదిఙ్గయ శునాసీరా
శునమస్మాసు ధత్తమ్ । శునాసీరావిమాం వాచం యద్దివి చక్రథుః
పయః । తేనేమాముపసిఞ్చతమ్ । సీతే వన్దామహే త్వాఽర్వాచీ సుభ
గే భవ । యథా నస్సుభగా ససి యథా నస్సుఫలాససి । సవితైతాని శరీ
రాణి పృథివ్యై మాతురుపస్థ ఆదధే । తేభిరదితే శం భవ । విముచ్య
ధ్వమఘ్నియా దేవయానా అతారిష్మ తమసస్పారమస్య జ్యోతిరాపామ
సువరగన్మ । ప్రవాతా వాన్తి పతయన్తి విద్యుత ఉదోషధీర్జిహతే పిన్వ
తేనువః । ఇరా విశ్వస్మై భువనాయ జాయతే యత్పర్జన్యః పృథివీగ్ం
రేతసాఽవతి । యథా యమాయ హార్మ్యమవపన్పఞ్చ మానవాః ।
ఏవం వపామి హార్మ్యం యథాఽసామ జీవలోకే భూరయః । చితస్థ
పరిచిత ఊర్ధ్వచితశ్శ్రయధ్వం పితరో దేవతా । ప్రజాపతిర్వస్సాదయతు
తయా దేవతయా । ఆ ప్యాయస్వ సం తే ॥౧౯॥

అఘ్నియా అగన్మ సప్త చ ॥౯॥

ఉత్తే తభ్నోమి పృథివీం త్వత్పరీమం లోకం నిదధన్మో అహగ్ం
రిషమ్ । ఏతాగ్ం స్థూణాం పితరో ధారయన్తు తేఽత్రా యమస్సాదనా
త్తే మినోతు । ఉపసర్ప మాతరం భూమిమేతామురువ్యచసం పృథివీగ్ం
సుశేవామ్ । ఊర్ణమ్రదా యువతిర్దక్షిణావత్యేషా త్వా పాతు నిర్ఋ
త్యా ఉపస్థే । ఉచ్ఛ్వఞ్చస్వ పృథివి మా వి బాధిథాః సూపాయనాఽస్మై

భవసూపవఞ్చనా। మ్నాతా పుత్రం యథాసిచాఽభ్యేనంభూమివృణు।
ఉచ్ఛ్వఞ్చమానా పృథివీహితిష్ఠసి సహస్రం మిత ఉపహిశ్రయన్తామ్।
తే గృహాసో మధుశ్చుతో విశ్వాహాఽస్మైశరణాస్సన్త్వత్ర। ఏణీర్ధానా
హరిణీరర్జునీస్సన్తు ధేనవః। తిలవత్సా ఊర్జమస్మై దుహానా విశ్వాహాస
న్త్వనపస్ఫురన్తీః॥ ౧౭॥ ఏషా తే యమసాదనే స్వధానిధీయతే గృహే।
అక్షితిర్నామ తే అసౌ। ఇదం పితృభ్యః ప్రభరేమ బర్హిర్దేవేభ్యో
జీవన్తఉత్తరం భరేమ। తత్త్వమారోహాసో మేధ్యోభవం యమేన త్వం
యమ్యాసంవిదానః। మాత్వావృక్షౌ సంబాధిష్టాం మామాతా పృథివి
త్వమ్। పితౄన్హ్యత్రగచ్ఛాస్యేధాసం యమరాజ్యే। మాత్వా వృక్షౌ
సంబాధేథాం మామాతా పృథివీమహీ। వైవస్వతగంహి గచ్ఛాసి యమ
రాజ్యే విరాజసి। నళం ప్లవమారోహైతం నళేనపథోఽన్విహి। సత్వం
నళ ప్లవో భూత్వా సంతర ప్రతరోత్తర॥ ౧౮॥ సవితైతాని శరీరాణి
పృథివ్యైమాతురుపస్థ ఆదధే। తేభ్యః పృథివిశంభవ। మఝ్ఢోత్తా
సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వాతమాత్మా ద్యాంచగచ్ఛపృథివీం చ
ధర్మణా। అపో వాగచ్ఛ యదితత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా
శరీరైః। పరంమృత్యోఅనుపరేహిపన్థాం యస్తేస్వ ఇతరో దేవయా
నాత్। చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి మానః ప్రజాగంరీరిషో మోత
వీరాన్। శంవాతశ్శగంహితేఘృణిశ్శము తేసన్త్వోషధీః। కల్పన్తాం మేది
శశ్శగాః। పృథివ్యాస్త్వా లోకే సాదయామ్యముష్య శర్మాసి పితరో
దేవతా ప్రజాపతిస్త్వాసాదయతు తయాదేవతయా। అన్తరిక్షస్యత్వా

దివస్త్వా దిశాంత్వానాకస్యత్వా పృష్ఠే బ్రధ్నస్య త్వా విష్టపే సాదయా
మ్యముష్య శర్మాఽసి పితరో దేవతా। ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
దేవతయా॥ ౧౯ ॥

అపపస్స్ఫర స్త్రీరుత్తర దైవతయాద్వే చ ॥ ౭ ॥

అపూప వాన్ఘృతవాగ్ంశ్చరు రేహసీదతూ త్తభ్నువన్పృథివీం
ద్యాముతోపరి । యోనికృతగ్ం పథికృతస్సపర్యత యే దేవానాం ఘృత
భాగా ఇహస్థ । ఏషా తే యమసాదనే స్వధానిధీయతే గృహేఽసౌ। ద
శాక్షరా తాగ్ంరక్షస్వతాం గోపాయస్వతాం తే పరిదదామి తస్యాం త్వా
మాదభన్పితరో దేవతా । ప్రజాపతిస్త్వాసాదయతు తయా దేవతయా।
అపూపవానాజ్యవాన్ క్షీరవాన్దధివాన్మధుమాగ్ంశ్చరు రేహ సీదతూ త్త
భ్నువన్పృథివీం ద్యాముతోపరి। యోనికృతగ్ం పథికృతస్సపర్యత యే దే
వానాగ్ం శృతభాగాః క్షీరభాగా దధిభాగా మధుభాగా ఇహస్థ ।
ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహేఽసౌ । శతాక్షరా సహ
స్రాక్షరాఽయుతాక్షరాఽచ్యుతాక్షరా తాగ్ం రక్షస్వతాం గోపా
యస్వ తాం తే పరి దదామి తస్యాంత్వా మాదభన్పితరో దేవతా।
ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా । ౨౦ ॥

అపూపవానస్త్రౌ దశ ॥ ౮ ॥

ఏతాస్తే స్వధా అమృతాగ్ంకరోమి యాస్తే ధానాగ్ం పరికిరామ్యత్ర।
తాస్తే యమః పితృభిస్సంవిదానోఽత్ర ధేనూగ్ం కామదుఘాగ్ంకరోతు।
త్వామర్జున ఓషధీనాం పయో బ్రహ్మణ ఇద్విదుః। తాసాంత్వామధ్యే

హాదదే చరుభ్యో అపిధానవే । ద్రూర్వాణాగ్ం స్తమ్బమాహరైతాం ప్రియతమాం మమ । ఇమాం దిశం మనుష్యాణాం భూయిష్ఠానువిరోహతు । కాశానాగ్ం స్తమ్బమాహర రక్షసామపహత్యై । యస్యై తస్యై దిశః పరాభవన్తు ఘ్నాయవో యథా తే నాభవాన్పునః । దర్భాణాగ్ం స్తమ్బమాహర పితౄణామోషధీం ప్రియామ్ । అన్వస్యై మూలం జీవాదనుకాణ్డమథో ఫలమ్ ॥ ౨౦॥ లోకం పృణతా అస్యనూ దోహసః । శంవాతశ్శగ్ం హి తే ఘృణిశ్శము తే సన్త్వోషధీః । కల్పన్తాం తే దిశస్సర్వాః । ఇదమేవ మేతో పరామార్తిమారామ కాంచన । తథాతదశ్విభ్యాం కృతం మిత్రేణ వరుణేన చ । వరణో వారయాదిదం దేవో వనస్పతిః । ఆర్త్యై నిరృత్యై ద్వేషాచ్చ వనస్పతిః । విధృతిరసి విధారయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి శమి శమయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి యవ యవయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి । పృథివీం గచ్ఛాన్తరిక్షం గచ్ఛ దివం గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ దివం గచ్ఛాన్తరిక్షం గచ్ఛ పృథివీం గచ్ఛాపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః । అశ్మన్వతీ రేవతీర్యత్త్వా దేవస్య సవితుః పవిత్రం యారామాష్ట్రిత్పునాదుద్వయం తమసస్పరి ధాతా పునాతు ॥ ౨౧॥

అథో ఫలం ధాతా పునాతు ॥ ౮ ॥

ఆరోహతాయుర్జరసం గృణానా అనుపూర్వం యతమానా యతిష్ఠ । ఇహ త్వష్టా సుజనిమా సురత్నో దీర్ఘమాయుః కరతు జీవసేవః । యథాఽహాన్యనుపూర్వం భవన్తి యథర్తవ ఋతుభిర్యన్తి

క్లృప్తాః। యథాన పూర్వమపరో జహాత్యేవాధాతరాయూగ్ంషి కల్ప
యైషామ్ । నహి తే అగ్నే తనువై క్రూరంచకార మర్త్యః । కపిర్బభస్తి
తేజనం పునర్జరాయు గౌరివ। అప నశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుద్ధ్యార
యిమ్। అపనశ్శోశుచదఘం మృత్యవే స్వాహా । అనడ్వాహమన్వారభా
మహే స్వస్తయే। సన ఇన్ద్ర ఇవ దేవేభ్యో వహ్నిస్సం పారణో భవ॥ ౧౩॥
ఇమే జీవా విమృతైరావవర్తిన్నభూద్భద్రా దేవహూతిర్నో అద్య ।
ప్రాఞ్చో౽గామనృతయే హసాయ ద్రాఘీయ ఆయుః ప్రతరాం
దధానాః । మృత్యోః పదం యోపయన్తో యదైత ద్రాఘీయ ఆయుః
ప్రతరాం దధానాః। ఆప్యాయమానాః ప్రజయా ధనేన శుద్ధాః పూతా
భవథ యజ్ఞియాసః । ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మైషాం ను గాదపరో
అర్థమేతమ్। శతం జీవన్తు శరదః పురూచీస్తిరో మృత్యుం దధ్మహే పర్వ
తేన। ఇమా నారీరవిధవాస్సుపత్నీ రాఞ్జనేన సర్పిషా సం మృశన్తామ్ ।
అనశ్రవో అనమీవాస్సుశేవా ఆరోహన్తు జనయో యోనిమగ్రే ।
యదాఞ్జనం త్రైకకుదం జాతగ్ంహిమవతస్పరి। తేనామృతస్యమూలే
నారాతీర్జమ్భయామసి । యథాత్వముద్భినథోష్యోషధే పృథివ్యా అధి ।
ఏవమిమ ఉద్భినత్తు కీర్త్యా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అజో౽స్య
జాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి యవో౽సి యవయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి॥ ౧౪॥

భవజమ్భయామసి త్రీణి చ ॥౧౦॥

అపనశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుద్ధ్యారయిమ్ । అపనశ్శోశుచద
ఘమ్ । సుక్షేత్రియా సుగాతుయా వసూయా చ యజామహే ।

అపన్నశ్శోశుచదఘమ్ । ప్రయద్భన్దిష్ఠ ఏషాం ప్రాస్మాకాసశ్చసూరయః। అపన్నశ్శోశుచదఘమ్ । ప్రయదగ్నేస్సహస్వతో విశ్వతో యన్తిసూరయః ।అపన్నశ్శోశుచదఘమ్। పరియత్తే అగ్నే సూరయోజాయేమహి పరితేవయమ్। అపన్నశ్శోశుచదఘమ్॥ ౧౬ ॥త్వగ్ంహి విశ్వతోముఖ విశ్వతః పరిభూరసి । అప నశ్శోశుచదఘమ్ । ద్విషో నో విశ్వతోముఖాతి నావేవపారయ । అపన్నశ్శోశుచదఘమ్ । సనస్సిన్ధు మివ నావయాఽతి * పర్‌షాస్వస్తయే । అపన్నశ్శోశుచదఘమ్ । ఆపః ప్రవణాదివ యన్తీరపాస్మద్స్యన్దతామఘమ్ । అపన శ్శోశుచదఘమ్। ఉద్వనాదుదకానీవాపాస్మద్స్యన్దతామఘమ్ । అపన్నశ్శోశుచదఘమ్, ఆనన్దాయ ప్రమోదాయ పునరాగాగ్ంస్వాన్గృహాన్ । అపన్నశ్శోశుచదఘమ్ । నవైతత్రి ప్రమీయతే గౌరశ్వః పురుషః పశుః । య త్రేదంబ్రహ్మ క్రియతే పరిధిర్జీవనాయ కమపన శ్శోశుచదఘమ్ ॥ ౧౭॥

అఘమఘం చత్వారిచ ॥ ౧౧ ॥

అపశ్యామ యువతిమాచరన్తీం మృతాయ జీవాంపరిణీయమానామ్ । అన్ధేనయాతమసా ప్రావృతాఽసి ప్రాచీమవాచీమవయన్నరిష్ట్యై। మమైతాం మార్గ్ంస్తాం భ్రియమాణా దేవీసతీ పితృలోకం యదైషి । విశ్వవారా నభసా సంవ్యయన్త్యుభౌనోలోకౌ పయసాఽఽవృణీహి। రయిష్ఠామగ్నిం మధుమన్తమూర్మిణ మూర్జస్సన్తం *త్వాపయ సోపసగ్ంసదేమ । సగ్ంరయ్యాసము వర్చసానచస్వానస్స్వస్తయే,

*పరుషా. * స్వస్తం.

యే జీవా యేచ మృతా యేజాత యేచజన్త్యాః । తేభ్యోఘృతస్యధార
యిత్రుం మధుధారావ్యున్దతీ । మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూ
నాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానామమృతస్యనాభిః । ప్రణువోచంచికితుషే
జనాయ మాగామనాగామదితిం వధిష్ట । పిబతూదకం తృణాన్యత్తు ।
ఓముథ్సృజత ॥ ౨౮ ॥

వద్విష్ట ద్వేచ ॥ ౧౨ ॥

ప్రత్యైయువాగ్ంసం ప్రవిద్వాన్భువ నస్యాభ్యావవృథ్స్వాజో
భాగోయంవై చతుశ్చత్వారిగ్ంశద్య ఏతస్య త్వత్పఇచ్ఛ పరికైతువై
దంత్రై నాకేసుపర్ణం యాతైయే యుధ్యన్తే తపసాఽశ్మవ్వతీ రేవతీ
స్సగ్ం రభధ్వమ్మష్టావిగ్ంశతిర్యాం తే యత్ర ఉత్తిష్ఠేదం త ఉత్తిష్ఠ
ప్రేహ్యశ్మ యద్వా ఉద్వయమయం పఞ్చవిగ్ం శతిరాయాతుత్రిగ్ం
శద్వైశ్వానరే తస్మిన్నద్రిప్సఇమమపైతాహాభిమ్యజ్య న్నామఘ్నియా
అదితేపారంవ ఆ ప్యాయస్వ సప్తవిగ్ంశతిరుత్తేతభ్యోమ్మ్యత్షేత్రైభ్యః
పృథివి షడ్భోతాపరంమేశగ్మఃపృథివ్యా అన్తరిక్షస్య ద్వాత్రిగ్ంశద
ప్ప్రపవానసా దశశతదశై తాస్తే త్రేదిశస్సర్వాః ఇదమశ్మన్వ్విగ్ంశతిరా
రోహత తన్నువైక్రూరం చకారపునమ్మృత్యావై మానోను గాద్దద్మహ
ఇషూ నారీఃపరి త్రయోవిగ్ంశతిరప నస్సుతేత్రియా ప్రయద్భన్దిష్ఠః
ప్రయద్ధగ్నేః ప్రయత్తే అగ్నేత్వగ్ం హి ద్విషస్సదస్సిన్ధుమాపః ప్రపనా
దుష్వనాదాన్నాయ నవైతత్రి యత్రైదం చతుర్విగ్ంశతిరపశ్యా మా
వృణీహి ద్వాదశ ద్వాదశ ॥ ౧౩ ॥

పేరెయువాగ్ం సమాయాత్వేతాప్తే సప్తవిగ్ంశతిః ॥ ౨౭ ॥
సంత్వాసిష్వామియజుషా ప్రజామాయుర్ధనంచ ॥
ఓంశాన్తిః శ్శాన్తిః శ్శాన్తిః ॥ హరిః ఓమ్॥
సుమఙ్గలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై
దత్వా యాథాస్తం విపరేతన ॥ హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి పితృమేధ స్సమాప్తః.

అథాధి జ్యౌతిషమ్ । అగ్నిః పూర్వరూపమ్। ఆదిత్య ఉత్తరరూపమ్।
ఆపస్సన్ధిః । వైద్యుతస్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిజ్యౌతిషమ్ । అథాధివిద్యమ్ ।
ఆచార్యః పూర్వరూపమ్ ॥ ౪ ॥ అన్తేవాస్యుత్తరరూపమ్ । విద్యాసన్ధిః।
ప్రవచనగ్ంసన్ధానమ్। ఇత్యధివిద్యమ్ । అథాధిప్రజమ్ । మాతాపూర్వ
రూపమ్ । పితోత్తర రూపమ్ । ప్రజాసన్ధిః । ప్రజననగ్ం సన్ధానమ్ ।
ఇత్యధి ప్రజమ్ ॥౫॥ అథాధ్యాత్మమ్ । అధరాహనుః పూర్వరూపమ్।
ఉత్తరాహనురుత్తర రూపమ్ । వాక్సన్ధిః । జిహ్వాసన్ధానమ్ । ఇత్యధ్యా
త్మమ్ । ఇతీమామహాసగ్ంహితాః । యఏవమేతా మహాసగ్ంహితా
వ్యాఖ్యాతా వేద । సన్ధీయతే ప్రజయా పశుభిః । బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా
ద్యేన సువర్గేణ లోకేన ॥ ౬ ॥

సన్ధిరాచార్యః పూర్వ రూపమిత్యధిప్రజం లోకేన ॥ 3 ॥

యశ్ఛన్దసామృషభో విశ్వరూపః । ఛన్దోభ్యోఽధ్యమృతాథ్సంబ
భూవ । సమేన్ద్రో మేధయాస్పృణోతు । అమృతస్యదేవ ధారణోభూ
యాసమ్। శరీరంమె విచర్షణమ్। జిహ్వామెమధుమత్తమా । కర్ణా
భ్యాం భూరివిశ్రువమ్ । బ్రహ్మణః కోశోసిమెధయాపిహితః। శ్రుతంమే
గోపాయ । ఆవహన్తీ వితన్వానా ॥ ౧ ॥ కుర్వాణాచీరమాత్మనః । వా
సాగ్ంసి మమగావశ్చ। అన్నపానేచసర్వదా ।తతోమెశ్రియమావహ।
లోమశాం పశుభిస్సహస్వాహా । ఆమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ।
* విమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా। ప్రమాయన్తుబ్రహ్మచారిణస్స్వా

* విమాయన్త్విత్యాది వాక్యచతుష్టయం ద్రావిడైర్నపఠ్యతే.

హా । శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా। శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ॥౮॥ యశోజనేఽసాని స్వాహా। శ్రేయాన్ వస్యసోఽసాని స్వాహా। తంత్వాభగ ప్రవిశానిస్వాహా । సమాభగప్రవిశస్వాహా । తస్మిన్త్సహస్రశాఖే । నిభగాఽహం త్వయిమృజేస్వాహా । యథాఽఽపః ప్రవతాయన్తి ।యథామాసా అహర్జరమ్ । ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః । ధాతరాయన్తుసర్వతస్స్వాహా।ప్రతివేశోఽసిప్రమాభాహిప్రమాపద్యస్వ ॥ ౯ ॥

† విత్తన్వానా శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ధాతరాయన్తు సర్వతస్స్వాహైకంచ ॥ ౪ ॥

భూర్భువస్సువరితివా ఏతాస్తిస్రో వ్యాహృతయః । తాసాముహాస్మై తాంచతుర్థీమ్ । మాహాచమస్యః ప్రవేదయతే। మహఇతి । తద్బ్రహ్మ।స ఆత్మా।అఙ్గాన్యన్యా దేవతాః । భూరితివా అయంలోకః । భువ ఇత్యన్తరిక్షమ్ । సువరిత్యసౌలోకః ॥ ౧౦ ॥ మహ ఇత్యాదిత్యః । ఆదిత్యేనవావసర్వే లోకామహీయన్తే । భూరితివా అగ్నిః । భువ ఇతి వాయుః। సువరిత్యాదిత్యః । మహ ఇతి చన్ద్రమాః । చన్ద్రమసావావ సర్వాణి జ్యోతీగ్ంషి మహీయన్తే । భూరితివా ఋచః । భువ ఇతి సామాని।సువరితియజూగ్ంషి ॥౧౧॥ మహ ఇతిబ్రహ్మ।బ్రహ్మణావావ సర్వేవేదామహీయన్తే।భూరితి వై ప్రాణః । భువ ఇత్యపానః । సువరితి వ్యానః । మహ ఇత్యన్నమ్ । అన్నేనవావసర్వే ప్రాణామహీయన్తే । తావా ఏతాశ్చతస్రశ్చతుర్ధా। చతస్రశ్చతస్రోవ్యాహృతయః। తా యో

విత్తన్వానా విశస్వాహా ప్రప్తచ ఇతిద్రావిడానాం పాఠః.

వేద । స వేద బ్రహ్మ । సర్వేఽస్మై దేవా బలిమావహన్తి ॥ ౧౨ ॥

అసౌలోకో యజూగ్ంషి వేద ద్వే చ ॥ ౫ ॥

సయ ఏషోఽన్తర్హృదయ ఆకాశః । తస్మిన్నయం పురుషో మనోమయః । అమృతో హిరణ్మయః । అన్తరేణ తాలుకే । య ఏష స్తన ఇవావలమ్బతే । సేన్ద్రయోనిః । యత్రాసౌ కేశాన్తో వివర్తతే । వ్యపోహ్య శీర్షకపాలే । భూరిత్యగ్నౌ ప్రతితిష్ఠతి । భువ ఇతి వాయౌ ॥ ౧౩ ॥ సువరిత్యాదిత్యే । మహ ఇతి బ్రహ్మణి । ఆప్నోతి స్వారాజ్యమ్ । ఆప్నోతి మనసస్పతిమ్ । వాక్పతిశ్చక్షుష్పతిః । శ్రోత్రపతిర్విజ్ఞానపతిః । ఏతత్తతో భవతి । ఆకాశశరీరం బ్రహ్మ । సత్యాత్మ ప్రాణారామం మన ఆనన్దమ్ । శాన్తిసమృద్ధమమృతమ్ । ఇతి ప్రాచీనయోగ్యోపాస్స్వ ॥ ౧౪ ॥

వాయౌనమృతమేకం చ ॥ ౬ ॥

పృథివ్యన్తరిక్షం ద్యౌర్దిశోఽవాన్తరదిశాః । అగ్నిర్వాయురాదిత్యశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి । ఆప ఓషధయో వనస్పతయ ఆకాశ ఆత్మా । ఇత్యధిభూతమ్ । అథాధ్యాత్మమ్ । ప్రాణో వ్యానోఽపాన ఉదానస్సమానః । చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో వాక్త్వక్ । * చర్మమాగ్ంసగ్ం స్నావాఽస్థిమజ్జా । ఏతదధివిధాయ ఋషిరవోచత్ । పాఙ్క్తం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ । పాఙ్క్తేనైవ పాఙ్క్తగ్ం స్పృణోతీతి ॥ ౧౫ ॥

* చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో వాక్ । త్వక్చర్మమాగ్ంసగ్ం స్నావాఽస్థిమజ్జా । ఇతి ద్రావిడాః పఠన్తి.

సర్వమేకం చ ॥ ౭ ॥

ఓమితి బ్రహ్మ । ఓమితీదగ్ంసర్వమ్ । ఓమిత్యేతదనుకృతిహ స్మవా అప్యోశ్రావయేత్యాశ్రావయన్తి । ఓమితి సామాని గాయన్తి। ఓగ్ం శోమితి శస్త్రాణి శగ్ంసన్తి । ఓమిత్యధ్వర్యుః ప్రతిగరం ప్రతిగృణాతి । ఓమితి బ్రహ్మా ప్రసౌతి । ఓమిత్యగ్నిహోత్రమనుజానాతి। ఓమితి బ్రాహ్మణః ప్రవక్ష్యన్నాహ బ్రహ్మోపాప్నవానీతి। బ్రహ్మైవోపాప్నోతి ॥ ౧౬ ॥

ఓందశ ॥ ౮ ॥

ఋతం చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనేచ । సత్యంచ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । తపశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । దమశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ ।శమశ్చస్వాధ్యాయప్రవచనేచ । అగ్నయశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ।అగ్నిహోత్రం చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ। అతిథయశ్చస్వాధ్యాయప్రవచనే చ । మానుషంచ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । ప్రజనశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। ప్రజాతిశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। సత్యమితి సత్యవచారాథీతరః। తప ఇతి తపోనిత్యః పౌరుశిష్టిః । స్వాధ్యాయప్రవచనే ఏవేతి నాకో మౌద్గల్యః।తద్ధి తప స్తద్ధి తపః। ౧౭ ॥

ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ షట్చ ॥ ౯ ॥

అహంవృక్షస్య రేరివా । కీర్తిః పృష్ఠంగిరేరివ।ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవ స్వమృతమస్మి । ద్రవిణగ్ంసవర్చసమ్ । సుమేధా అమృతోక్షితః । ఇతి త్రిశఙ్కోర్వేదానువచనమ్ ॥ ౧౮॥

అష్టాగ్ం షట్ ॥ ౧౦ ॥

వేదమనూచ్యాచార్యోఽన్తేవాసినమనుశాస్తి । సత్యం వద । ధర్మంచర । స్వాధ్యాయాన్మాప్రమదః। ఆచార్యాయ ప్రియంధనమాహృత్య ప్రజాతన్తుంమావ్యవచ్ఛేత్సీః। సత్యాన్నప్రమదితవ్యమ్। ధర్మాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । కుశలాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । భూత్యైన ప్రమదితవ్యమ్ । స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ ॥ ౧ ॥ దేవపితృకార్యాభ్యాం నప్రమదితవ్యమ్ । మాతృదేవో భవ । పితృదేవో భవ । ఆచార్యదేవో భవ। అతిథిదేవో భవ । యాన్యనవద్యాని కర్మాణి । తానిసేవితవ్యాని । నో ఇతరాణి। యాన్యస్మాకగ్ంసుచరితాని। తానిత్వయోపాస్యాని ॥ ౨ ॥ నో ఇతరాణి। యే కేచాస్మచ్ఛ్రేయాగ్ంసో బ్రాహ్మణాః । తేషాంత్వయాఽఽసనే నప్రశ్వసితవ్యమ్ । శ్రద్ధయా దేయమ్ । అశ్రద్ధయాఽదేయమ్। శ్రియాదేయమ్ । హ్రియా దేయమ్ । భియా దేయమ్ । సంవిదా దేయమ్ । అథ యది తే కర్మవిచికిత్సావావృత్తవిచికిత్సా వా స్యాత్ ॥ ౩ ॥ యే తత్రబ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః । యుక్తా ఆయుక్తాః । అలూక్షాధర్మకామాస్స్యుః । యథా తే తత్ర వర్తేరన్ । తథాతత్ర వర్తేథాః । అథాభ్యాఖ్యాతేషు । యే తత్ర బ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః। యుక్తా ఆయుక్తాః। అలూక్షా ధర్మకామాస్స్యుః । యథా తే తేషువర్తేరన్ ।తథా తేషు వర్తేథాః । ఏష ఆదేశః । ఏష ఉపదేశః। ఏషా వేదోపనిషత్ । ఏతదనుశాసనమ్ । ఏవముపాసితవ్యమ్ । ఏవము చైతదుపాస్యమ్॥ ౪ ॥

స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యం తానిత్వయోపాస్యాని స్యాత్తేషు వర్తేరన్తథాస్తేషు వర్తేథాః ॥౧౧॥

శంనోమిత్రశ్శంవరుణః । శంనోభవత్వర్యమా । శంన ఇన్ద్రో బృహస్పతిః। శంనోవిష్ణురురుక్రమః। నమోబ్రహ్మణే । నమస్తేవాయో । త్వమేవప్రత్యక్షంబ్రహ్మాసి। త్వామేవప్రత్యక్షం బ్రహ్మావాదిషమ్।ఋతమవాదిషమ్।సత్యమవాదిషమ్ । తన్మామావీత్ । తద్వక్తారమావీత్। ఆవీన్మామ్ । ఆవీద్వక్తారమ్ । ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥౧౨॥

సత్యమవాదిషం పఞ్చచ ॥౧౨॥

* శంనశ్శీక్షాగ్ం సహనౌయశ్ఛన్దసాం భూస్సయఃపృథివ్యోమిత్యృతం చాహం వేదమనూచ్యంనోద్వాదశ ॥౧౨॥

శంనోమహ ఇత్యాదితోన్యేనో ఇతరాణిత్రయోవిగ్ంశతిః ॥౨౩॥

శంనోమిత్రశ్శంవరుణః ।.........అవతువక్తారమ్॥

ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః. హరిః ఓమ్॥

తైత్తిరీయోపనిషది ప్రథమః ప్రశ్నస్సమాప్తః

---

* ద్రావిడాస్తు అనన్త బ్రహ్మభృగ్వాఖ్యవల్లీత్రయ విశిష్టఏకఏవ ప్రపాఠక ఇత్యాహుః అతః 'సత్యమవాదిషంపఞ్చచ' ఇత్యస్మాదనన్తరం సహనావవత్వి త్యేతత్పఠన్తి.

ఆనన్దవల్లీ

—:o:—

హరిః ఓమ్॥ సహనావవతు । సహనౌ భునక్తు । సహవీర్యంకరవావహై। తేజస్వినావధీతమస్తుమావిద్విషావహై।ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥

ఓమ్ । బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరమ్ । తదేషాఽభ్యుక్తా । సత్యంజ్ఞానమనన్తంబ్రహ్మ। యో వేద నిహితంగుహాయాం పరమేవ్యోమన్। సోఽశ్నుతే సర్వాన్కామాన్సహ।బ్రహ్మణా విపశ్చితేతి। తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః। ఆకాశాద్వాయుః। వాయోరగ్నిః। అగ్నేరాపః । అద్భ్యః పృథివీ । పృథివ్యా ఓషధయః । ఓషధీభ్యోఽన్నమ్ । అన్నాత్పురుషః । సవా ఏషపురుషోఽన్నరసమయః । తస్యేదమేవశిరః । అయందక్షిణః పక్షః। అయముత్తరః పక్షః । అయమాత్మా। ఇదంపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేషశ్లోకోభవతి ॥౧॥

అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే। యాః కాశ్చపృథివీగ్ంశ్రితాః। అథో అన్నేనైవజీవన్తి।। అథైనదపియన్త్యన్తతః॥ అన్నగ్ం హిభూతానాం జ్యేష్ఠమ్। తస్మాథ్సర్వౌషధముచ్యతే।సర్వం వై తేఽన్నమాప్నువన్తి । యేఽన్నం బ్రహ్మోపాసతే। అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాథ్సర్వౌషధముచ్యతే । అన్నాద్భూతానిజాయన్తే । జాతాన్యన్నేనవర్ధన్తే । అద్యతేఽత్తిచభూతాని ।తస్మాదన్నంతదుచ్యత ఇతి।తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమయాత్। అన్యోఽన్తర ఆత్మాప్రాణమ

యః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధ తామ్। అన్వయం పురుషవిధః । తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః। వ్యానో దక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరః పక్షః । ఆకాశ ఆత్మా। పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౨॥

ప్రాణం దేవా అను ప్రాణన్తి। మనుష్యాః పశవశ్చ యే। ప్రాణో హి భూతానామాయుః । తస్మాత్సర్వాయుషముచ్యతే । సర్వమేవ త ఆయుర్యన్తి । యే ప్రాణం బ్రహ్మోపాసతే । ప్రాణో హి భూతానామాయుః। తస్మాత్సర్వాయుషముచ్యత ఇతి । తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాత్ప్రాణమయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా మనోమయః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః । తస్య యజురేవ శిరః । ఋగ్దక్షిణః పక్షః। సామోత్తరః పక్షః। ఆదేశ ఆత్మా। అథర్వాఙ్గిరసః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౩॥

యతో వాచో నివర్తన్తే । అప్రాప్య మనసా సహ । ఆనన్దం బ్రహ్మణో విద్వాన్ । న బిభేతి కదాచనేతి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాన్మనోమయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా విజ్ఞానమయః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః । తస్య శ్రద్ధైవ శిరః । ఋతం దక్షిణః పక్షః। సత్యముత్తరః పక్షః। యోగ ఆత్మా। మహః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౪॥

విజ్ఞానం యజ్ఞంతనుతే। కర్మాణితనుతేఽపిచ। విజ్ఞానం దేవాస్సర్వే। బ్రహ్మ జ్యేష్ఠముపాసతే। విజ్ఞానంబ్రహ్మ చేద్వేద। తస్మాచ్చేన్న ప్రమాద్యతి। శరీరే పాప్మనోహిత్వా। సర్వాన్కామాన్థ్సమశ్నుత ఇతి। తస్యైషఏవ శారీరఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాద్విజ్ఞానమయాత్। అన్యోఽన్తర ఆత్మాఽఽనన్దమయః। తేనైషపూర్ణః। సవా ఏషపురుషవిధ ఏవ। తస్యపురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః। తస్యప్రియమేవశిరః। మోదోదక్షిణః పక్షః। ప్రమోద ఉత్తరః పక్షః। ఆనన్దఆత్మా। బ్రహ్మపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేషశ్లోకో భవతి ॥౫॥

అసన్నేవసభవతి। అసద్బ్రహ్మేతి వేదచేత్। అస్తిబ్రహ్మేతి చేద్వేద। సన్తమేనంతతో విదురితి। తస్యైషఏవ శారీరఆత్మా। యః పూర్వస్య। అథాతోఽనుప్రశ్నాః। ఉతావిద్వానముం లోకంప్రేత్య। కశ్చనగచ్ఛతీ౩। ఆహోవిద్వానముం లోకంప్రేత్య। కశ్చిత్స మశ్నుతా౩ ఉ। సోఽకామయత। బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి। సతపోఽతప్యత। సతపస్తప్త్వా। ఇదగ్ంసర్వమసృజత। యదిదంకించ। తథ్సృష్ట్వా। తదేవానుప్రావిశత్। తదనుప్రవిశ్య। సచ్చత్యచ్చాభవత్। నిరుక్తంచానిరుక్తంచ। నిలయనంచానిలయనం చ। విజ్ఞానంచావిజ్ఞానంచ। సత్యంచానృతంచ సత్యమభవత్। యదిదంకించ। తథ్సత్యమిత్యాచక్షతే। తదప్యేషశ్లోకో భవతి ॥౬॥

అసద్వాఇదమగ్ర ఆసీత్। తతోవై సదజాయత। తదాత్మానగ్ంస్వయమకురుత। తస్మాత్తథ్సుకృత ముచ్యతఇతి। యద్వైతథ్సుకృ

తమ్ । రసో వైసః । రసగ్గ్ంహ్యేవాయం లబ్ధ్వాఽఽనన్దీభవతి । కో హ్యేవాన్యాత్కః ప్రాణ్యాత్ । యదేష ఆకాశ ఆనన్దోనస్యాత్ । ఏషహ్యేవానన్దయాతి॥ యదా హ్యేవైష ఎతస్మిన్నదృశ్యేఽనాత్మ్యేఽనిరుక్తేఽనిలయనేఽభయం ప్రతిష్ఠాం విన్దతే । అథసోఽభయంగతో భవతి । యదా హ్యేవైష ఎతస్మిన్నుదరమన్తరం కురుతే । అథతస్య భయంభవతి । తత్త్వేవభయం విదుషోమన్వానస్య । తదప్యేషశ్లోకోభవతి ॥౭॥

* భీషాఽస్మాద్వాతః పవతె । భీషోదేతిసూర్యః । భీషాఽస్మాదగ్నిశ్చేన్ద్రశ్చ । మృత్యుర్ధావతి పఞ్చమ ఇతి । సైషాఽఽనన్దస్య మీమాగ్ంసా భవతి ॥ యువాస్యాత్సాధు యువాఽధ్యాయకః । ఆశిష్ఠోదృఢిష్ఠో బలిష్ఠః । తస్యేయం పృథివీసర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్యాత్ । స ఏకోమానుష ఆనన్దః । * తేయేశతం మానుషా ఆనన్దాః। సఏకో మనుష్య గన్ధర్వాణామానన్దః । శ్రోత్రియస్యచాకామహతస్య । తెయేశతం మనుష్య గన్ధర్వాణామానన్దాః। సఏకో దేవగన్ధర్వాణామానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తెయేశతం దేవగన్ధర్వాణామానన్దాః। స ఏకః పితౄణాం చిరలోకలోకానామానన్దః । శ్రోత్రియస్యచాకామహతస్య । తేయే శతం పితౄణాం చిరలోకలోకానామానన్దాః । సఏక ఆజానజానాం దేవానామానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తేయేశతమాజానజానాం దేవానామానన్దాః । సఏకః

* అత్ర మనుష్యపర్యాయేఽపి—శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। ఇతివాక్యం ద్రావిడాః పఠన్తి.

కర్మదేవానాం దేవానామానన్దః। యే కర్మణా దేవానపియన్తి। శ్రోత్రి
యస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం కర్మదేవానాం దేవానామానన్దాః।
స ఏకో దేవానామానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం
దేవానామానన్దాః। స ఏక ఇన్ద్రస్యానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య। తే యే శతమిన్ద్రస్యానన్దాః। స ఏకో బృహస్పతేరానన్దః। శ్రోత్రి
యస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం బృహస్పతేరానన్దాః। స ఏకః
ప్రజాపతేరానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తే యే శతం ప్రజా
పతేరానన్దాః। స ఏకో బ్రహ్మణ ఆనన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య। స యశ్చాయం పురుషే। యశ్చాసావాదిత్యే। స ఏకః। స య
ఏవంవిత్। అస్మాల్లోకాత్ప్రేత్య। ఏతమన్నమయమాత్మానముపసం
క్రామతి। ఏతం ప్రాణమయమాత్మానముపసంక్రామతి। ఏతం మనో
మయమాత్మానముపసంక్రామతి। ఏతం విజ్ఞానమయమాత్మానముపసం
క్రామతి। ఏతమానన్దమయమాత్మానముపసంక్రామతి। తదప్యేష శ్లోకో
భవతి ॥ ౮॥

యతో వాచో నివర్తన్తే। అప్రాప్య మనసా సహ। ఆనన్దం బ్రహ్మ
ణో విద్వాన్। న బిభేతి కుతశ్చనేతి। ఏతగ్ం హ వావ న తపతి। కిమహ
గ్ం సాధు నాకరవమ్। కిమహం పాపమకరవమితి। స య ఏవం వి
ద్వానేతే ఆత్మానగ్ం స్పృణుతే। ఉభే హ్యేవైష ఏతే ఆత్మానగ్ం స్పృ
ణుతే। య ఏవం వేద। ఇత్యుపనిషత్ * ॥౯॥

* అత్రానువాకాదిబోధకం వాక్యజాతం ద్రావిడైః [illegible]
ప్రపాఠకస్యాసమాప్తత్వాత్॥

సహనావవతు । సహనౌభునక్తు । సహవీర్యం కరవావహై ।
తేజస్వినావధీతమస్తు మావిద్విషావహై । ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

బ్రహ్మవిదిదమయమిదమేకవిగ్ంశతిరన్నాదన్నరసమయాత్ప్రాణో వ్యానోపాన ఆకాశః పృథివీపుచ్ఛగ్ంషడ్విగ్ంశతిః ప్రాణంయజుర్ఋక్సామాదేశోఽథర్వాఙ్గిరసః పుచ్ఛంద్వావిగ్ంశతిర్యతశ్శ్రద్ధర్తగ్ం సత్యం యోగో మహాఽఽహస్త్యాదశ విజ్ఞానం ప్రియం మోదః ప్రమోద ఆనన్దో బ్రహ్మపుచ్ఛం ద్వావిగ్ం శతిరసన్నేవాథాష్టా విగ్ంశతిరష్టౌ దశ భీషాఽస్మాన్మానుషో మనుష్యగన్ధర్వాణాం దేవగన్ధర్వాణాం పితౄణాం చిరలోకలోకానామాజానజానాం కర్మదేవానాం యే కర్మణా దేవానామిన్ద్రస్య బృహస్పతేః ప్రజాపతేర్బ్రహ్మణ స్సయశ్చ సంక్రామత్యేకపఞ్చాశదృతః కుతశ్చనైతమేకాదశనవ ॥౯॥ బ్రహ్మవిన్నవ ॥౯॥

హరిః ఓమ్ ॥ ఇతి తైత్తిరీయోపనిషది

ద్వితీయః ప్రశ్నః సమాప్తః.

